

Interne notater

STATISTISK SENTRALBYRÅ

80/1

2. januar 1980

ERFARINGER FRA OPPLEGGET OG GJENNOMFØRINGEN AV FRUKTBARHETSUNDERSØKELSEN 1977

Av

Turid Noack og Lars Østby

INNHold

	Side
1. Innledning	3
1.1. Innhold	3
1.1.1. Spørreskjemaet	3
1.1.2. Feltarbeidet	3
1.1.3. Frafallet	4
1.1.4. Revisjon, koding, kontroll og punching	4
1.2. Kort om forarbeidet til FU og avgrensning av notatet ..	4
1.3. Formål	5
1.3.1. Analyser av FU 1977	5
1.3.2. Gjentakelse av fruktbarhetsundersøkelsen	6
1.3.3. Andre intervjuundersøkelser	6
1.4. Utarbeiding av spørreskjemaet	7
1.4.1. Andre spørreskjemaer	7
1.4.2. Prøveintervjuing og prøveundersøkelse	7
1.4.3. Andre kilder	9
1.5. Erfaringsgrunnlaget	9
1.6. Notatets videre disponering	11
2. Spørreskjemaet	12
2.1. Bruk av ulike skjematyper	12
2.2. Spørreskjemaets oppbygging	14
2.3. Den skjematekniske gangen	15
3. Bosted og husholdning	17
3.1. Merknader til enkelte spørsmål	17
3.2. Oppsummering	18

	Side
4. Flytting	19
4.1. Merknader til enkelte spørsmål	19
4.2. Oppsummering	21
5. Ekteskap og samliv	23
5.1. Merknader til enkelte spørsmål	24
5.2. Oppsummering	26
6. Svangerskap	27
6.1. Merknader til enkelte spørsmål	28
6.2. Oppsummering	30
7. Seksuell aktivitet	31
7.1. Merknader til enkelte spørsmål	33
7.2. Oppsummering	35
8. Mulighet for å få barn	36
8.1. Merknader til enkelte spørsmål	37
8.2. Oppsummering	39
9. Bruk av prevensjon	41
9.1. Merknader til enkelte spørsmål	42
9.2. Oppsummering	46
10. Holdning til barn	48
10.1. Merknader til enkelte spørsmål	49
10.2. Oppsummering	53
11. Kulturelle holdninger og verdier	55
11.1. Merknader til spørsmålet	55
11.2. Oppsummering	56
12. Yrkesaktivitet	57
12.1. Yrkesaktive og ikke-yrkesaktive	58
12.2. Merknader til enkelte spørsmål	60
12.3. Oppsummering	61
13. Omsorg for barn	63
13.1. Merknader til enkelte spørsmål	63
13.2. Oppsummering	64
14. Utdanning	65
14.1. Merknader til enkelte spørsmål	66
14.2. Oppsummering	66
15. Oppvektsfamilie	68
15.1. Kommentarer til enkelte spørsmål	68
15.2. Oppsummering	69
16. Holdning til abort, politikk og religion	70
16.1. Merknader til enkelte spørsmål	70
16.2. Oppsummering	71
17. Inntekt mv.	72
17.1. Merknader til enkelte spørsmål	72
17.2. Oppsummering	74

	Side
18. Organisering av feltarbeid og opplæring av intervjuere	75
18.1. Valg av intervjuere	75
18.2. Opplæring av intervjuere	78
18.3. Kontakt med intervjuere under intervjuperioden	80
19. Frafall	81
19.1. Registrering av frafall	81
19.2. Frafallsskjemaet	82
19.3. Oppfølging av nektete	83
20. Revisjon, koding, kontroll og punching	85
20.1. Opplæring	85
20.2. Gjennomføring av revisjon og kontroll	86
20.3. Oppsummering	88
Referanser	90
Vedlegg	
1. Spørreskjema, skjematype 1, 2 og 3	91
2. Frafallsskjema	169
3. Instruks og orientering for intervjuerne	171
4. IO-brev	189

1. INNLEDNING

1.1 Innhold

I dette notatet gis en samlet framstilling av hvordan data-innsamlingen i Fruktbarhetsundersøkelsen 1977 (FU 1977) var lagt opp, og hvilke erfaringer vi sitter igjen med etter dette arbeidet. Det omfatter undersøkelsens spørreskjema, feltarbeid, frafall og arbeidet med revisjon, koding, kontroll og punching. Selve opplegget for de enkelte delene av dette arbeidet er relativt kort referert. Størstedelen av notatet er viet de tallrike små og store erfaringer som ble høstet i det daglige arbeidet med datainnsamlingen.

1.1.1 Spørreskjemaet

Av de ulike arbeidsoperasjonene er det selve spørreskjemaet som er gitt bredest omtale (kfr. kap. 2-17). Spørreskjemaet samt intervjuerinstruksen inngår som vedlegg til notatet.

Spørreskjemaet var såvel i planleggings- og utarbeidingsfasen som i sin endelige form, inndelt i ulike emneområder. Hvert enkelt emneområde hadde en egen overskrift i spørreskjemaet. De enkelte emneområdene blir i dette notatet presentert som egne kapitler (kfr. kap. 3-17), og i den samme rekkefølge som i spørreskjemaet. De enkelte spørsmål tas opp under det kapitlet som tilsvarer emneoverskriften i spørreskjemaet. I noen få tilfeller er et spørsmål kommentert i et annet kapittel enn det emneoverskriften tilsier. I alle slike tilfeller er det vist spesielt til hvor spørsmålet tas opp.

I drøftingen av spørreskjemaet er det gitt bred plass til å behandle enkelte spørsmål. Kapitlene om spørreskjemaet inneholder av denne grunn relativt mange detaljerte kommentarer. For hvert emne har vi imidlertid også forsøkt å vurdere hvordan emnet sett som en helhet, er blitt dekket av de spørsmålene som ble benyttet.

1.1.2 Feltarbeidet

Kap. 18 redegjør for hovedtrekkene i organiseringen og gjennomføringen av feltarbeidet. Dette innbefatter også opplæring av intervjuere, som ble viet spesiell oppmerksomhet i FU. Foruten å drøfte erfaringene med det opplegget som ble fulgt, har vi også antydnet mulige alternative løsninger med tanke på eventuelle undersøkelser i framtiden.

1.1.3 Frafallet

I kap. 19 gis det en kortfattet oversikt over hvordan frafallet ble registrert, behandlet og eventuelt oppfulgt. Forøvrig er det også her gitt relativ bred plass til å presentere de erfaringene vi høstet i det daglige arbeidet med denne delen av datainnsamlingen. Selve resultatet (d.v.s. frafallsprosjenter) blir ikke presentert og drøftet i dette notatet. Dette vil inngå som et eget avsnitt i tabellpublikasjonen fra FU 1977. Det arbeides også med egne analyser av frafallet i FU (kfr. notatet Oppfølging av frafall, ITh/MeS, 17/7-78, og Thomsen, I. og Siring, E.: "On the Causes and Effects of Non-Response. Norwegian Experiences"., ITh/GHu, 6/6-79).

1.1.4. Revisjon, koding, kontroll og punching

Kap. 20 redegjør for arbeidet med revisjon, koding, kontroll og punching. Vi har også her gitt plass til både små og store erfaringer, og tatt med erfaringer av såvel generell karakter som slike som var mer direkte knyttet til FU.

1.2 Kort om forarbeidet til FU og avgrensning av notatet

Under planleggingen av FU 1977 ble det nedlagt mye tid og arbeid i diskusjonen av hvilke emneområdet som burde tas med eller ikke i undersøkelsen. Møtereferater og notater fra denne perioden gir hovedpunktene i denne diskusjonen. (Det omfatter mesteparten av de notater og referater som ble utarbeidet ved Kontoret for fruktbarhetsundersøkelse fra mai 1976 til og med juni 1977).

I forarbeidet til FU savnet vi en klar teoriramme som kunne tjene som rettsnor for valg av variable. Vi som til daglig arbeidet med prosjektet, manglet forkunnskaper innen fruktbarhetsstudier, og tidsplanen for prosjektet ga selv etter at den ble revidert, lite mulighet til mer generelle studier. Arbeidet gikk for det meste direkte på utformingen av et spørreskjema. Det falt således naturlig å se spesielt på innhold, oppbygning og spørsmålsutforming i spørreskjemaer fra andre fruktbarhetsundersøkelser.

Mangelen på en fastere teoriramme må i stor grad tilskrives prosjektdeltagernes forutsetninger og prosjektets tidsplan og arbeidsform. På den annen side har vi etterhvert erfart at "teoriløshet" også er et mer generelt problem innen fruktbarhetsstudier. Det er ikke vanskelig å finne fram til fruktbarhetsundersøkelser som en kan hente gjennomprøvede spørsmål fra. På den annen side er det ikke like lett å se hvilke teorier som ligger bak de enkelte spørsmål, eller finne fram til teorier som kan tjene som rettesnor for valg av

variable. Dette gjelder først og fremst dersom en som tilfellet var med FU 1977, skal arbeide med relativt generelle fruktbarhetsundersøkelser.

FU's utforming vitner både om mangel på teori og et ønske om å dekke flest mulig emneområder. Tidsrammen for intervjuet var på forhånd satt til om lag en time. Med mange emneområder var det ikke til å unngå at enkelte fikk en sterkt forenklet dekning i spørreskjemaet. Dersom undersøkelsen hadde omfattet færre emneområder, ville det vært mulig både å gi emnene som helhet en bedre dekning og å formulere mer presise spørsmål. På den annen side vil den store spredningen av emneområder utvilsomt gi en god del data av rendeskriptiv verdi. Det har også gjort det mulig å høste nyttige erfaringer med selve spørsmålsutformingen innen relativt mange emneområder.

I forsøk på modeller for analyser av fruktbarhet har det av flere (Davis & Blake 1956, Freedman 1975) blitt skilt mellom bakenforliggende og mellomliggende variable hvor de mellomliggende variable oppfatter tre grupper av variable (utsatthet for samleie, utsatthet for svangerskap og utfall av svangerskap). Sett under ett har FU lagt relativt stor vekt på emneområder som dekker disse variablene, mens variabler av typen bakenforliggende ikke har fått en like omfattende dekning.

I dette erfaringsnotatet blir ikke valg av emneområder drøftet spesielt. Notatet begrenser seg stort sett til å kommentere de praktiske løsningene innenfor de rammene som var trukket opp på et tidligere trinn. Diskusjonen om valg av emneområder både for denne undersøkelsen og eventuelt senere undersøkelser, vil rimeligvis ta utgangspunkt i dataanalyser og teoriutvikling. På den annen side må de mer praktiske erfaringene som her framlegges, heller ikke utelates når en skal foreta en total vurdering av aktuelle variabler.

1.3 Formål

Notatet er utarbeidet for å imøtekomme tre ulike behov.

1.3.1 Analyser av FU 1977

Notatet skal kunne gi dem som ønsker å utnytte undersøkelsens data, tilstrekkelig bakgrunnsinformasjon om kjennemerkene og de konkrete spørsmålene. Før en starter et eventuelt analysearbeid, vil det være viktig å kjenne til de enkelte spørsmålenes begrensninger og ikke minst være klar over hvordan de eventuelt kan ha blitt tolket på ulik vis i

intervjusituasjonen. Erfaringene som presenteres, er hovedsakelig høstet under felt- og revisjonsarbeid. Erfaringer av dette slaget lar seg vanskelig kvantifisere, men gjennomgangen av selve spørreskjemaet (kap. 3-17) skulle i det minste gjøre det mulig å blinke ut visse variable som må behandles med forsiktighet. På den annen side må det understrekes, at kommentarene ikke tar sikte på å utgjøre noen fullgod erstatning for mer systematiske analyser av datakvaliteten.

1.3.2 Gjentakelse av fruktbarhetsundersøkelsen

Under planleggingen av FU 1977 ble det arbeidet under forutsetning av at det senere skulle gjennomføres nye fruktbarhetsundersøkelser. Enten en slik undersøkelse legges nær opptil den som allerede er gjennomført, eller det satses på et mer avvikende opplegg, vil erfaringer med spørreskjemaet i FU 1977 være av stor verdi. De erfaringer som presenteres i dette notatet, vil i stor grad ikke kunne avleses i svarprosentene for de enkelte spørsmål, og lar seg således ikke uten videre rekonstruere. Vi har følgelig sett det som viktig å samle flest mulig av disse erfaringene mens inntrykkene fremdeles var ferske. For noen spørsmål vil det være aktuelt med endringer av mer teknisk karakter, for andre kan det være aktuelt med endringer i selve formuleringen, eller at de som helhet sløyfes. Dette notatet vil også kunne gi holdepunkter for hvilke spørsmål som det er liten grunn til å endre eller som ikke bør endres, forutsatt at en ønsker å dekke de samme kjennemerkene.

1.3.3 Andre intervjuundersøkelser

En rekke av de spørsmål som inngikk i FU 1977 har inngått i og vil komme til å inngå i andre typer intervjuundersøkelser. En del av de spørsmålene vi laget kan også være aktuelle i andre typer undersøkelser. Det vil med tanke på en slik bruk være aktuelt med en nærmere vurdering av de enkelte spørsmålene. Samtidig vil den vurderingen som her presenteres, ha sine klare begrensninger. Våre erfaringer gir et bilde av hvordan spørsmålene fungerte i en fruktbarhetsundersøkelse, og kan ikke uten forbehold gjøres gjeldende også for andre typer av intervjuundersøkelser. Noen spørsmål kan f.eks. ha fungert bra i FU 1977 fordi de av såvel intervjuobjekter som intervjuere ble oppfattet som relevante i forhold til undersøkelsestemaet. På den annen side er det også mulig at spørsmål som har fungert mindre bra i fruktbarhetsundersøkelsen, vil kunne ha færre svakheter i andre typer undersøkelser.

1.4 Utarbeiding av spørreskjemaet

Spørreskjemaet for FU 1977 var i sin endelige form et resultat av flere ulike kilder. Vi skal kort nevne de viktigste.

1.4.1 Andre spørreskjemaer

Det opprinnelige utgangspunktet var det spørreskjemaet som var utarbeidet av World Fertility Survey (WFS) for bruk i land med lav fruktbarhet. I tillegg til dette såkalte kjerneskjemaet (WFS/TECH 138, feb. 1975) forelå det en rekke tilleggsmoduler med spørsmål. For oss var det særlig en modul utarbeidet av Economic Commission for Europe (ECE) som var aktuell. Den var laget med tanke på komparative undersøkelser, og gitt betegnelsen "Module on Family Size Preferences and Motivations in Low-fertility Countries". (CES/AC. 43/12, 25. nov. 1975).

Vi hadde god tilgang på spørreskjemaer brukt i fruktbarhetsundersøkelser i andre land. Mest relevant for vårt formål var spørreskjemaer fra USA, Storbritannia, Belgia, Nederland og Danmark. Det fantes dessuten en egen oversikt for aktuelle spørsmål og spørsmålsutforminger i fruktbarhets- og familieplanleggingsundersøkelser. (Bogue, 1970). Under planleggingen laget vi kjennemerkelister for denne, for kjerneskjemaet til WFS og for flere spørreskjemaer brukt i andre land. Av norske undersøkelser var det mest nærliggende å konsentrere seg om familieplanleggings- og prevensjonsundersøkelsen til Norsk forening for familieplanlegging (Walløe, 1978). Her hadde man brukt en rekke spørsmål som også ville kunne være aktuelle i FU 1977.

For noen emneområder kunne vi ta utgangspunkt i andre typer intervjuundersøkelser. Dette gjaldt blant annet spørsmålene om flytting hvor vi brukte spørsmål fra Flyttemotivundersøkelsen 1972. Et annet eksempel var yrkesaktivitet hvor spørreskjemaet for de kvartalsvise arbeidskraftsundersøkelsene (se f.eks. Arbeidsmarkedsstatistikk 1976) kunne tjene som en rettesnor.

1.4.2 Prøveintervjuing og prøveundersøkelse

I tidsrommet januar-august 1977 foretok planleggerne ved Kontoret for fruktbarhetsundersøkelse i alt 53 prøveintervjuer. I tillegg til dette gjennomførte vi enkelte intervjuer under hovedundersøkelsen. Det dreide seg med et unntak utelukkende om intervjuobjekter som hadde nektet ved førstegangs kontakt. Intervjuarbeidet

var svært tidkrevende, men var samtidig en meget nyttig og etter vårt syn en uvurderlig erfaring. Vi fikk på denne måten førstehåndskjennskap til hvordan de enkelte spørsmålene og hele intervjuet sett under ett fungerte. Det ga en nærhet til stoffet som virket stimulerende, og var ikke minst et nyttig korrektiv til omstendige spørsmålsformuleringer og spissfindige hypoteser. Det illustrerte dessuten godt at selvom et spørsmål var brukt i en eller flere undersøkelser, var dette alene ikke noen garanti for at spørsmålet ville fungere for vårt formål. Vår egen intervjuerfaring var dessuten til meget stor hjelp da vi senere skulle lære opp intervjuere.

Ideelt sett burde utvilsomt et slikt feltarbeid ha kommet i stand enda tidligere i planleggingsfasen enn hva som ble tilfelle. Vi ser heller ikke bort fra at feltarbeidet selvom det var tidkrevende, totalt sett burde ha hatt en enda bredere plass i planleggingen av FU 1977. En måte å løse dette på ville ha vært et opplegg som tillot bruk av mer ustrukturerte intervjuer og bruk av lydbånd. Slik det nå ble, gikk planleggerne først ut når spørsmålene forelå ferdigtrykt i prøveskjemaer. Vi utarbeidet høsten 1976 i et eget notat (Ikke-standardiserte intervjuer ved planleggingen av FU, TNo/ATh, 9/9-76) planer for en første runde med feltarbeid basert på ustrukturerte intervjuer og lydbånd. Av tidsmessige grunner ble denne prøverunden ikke iverksatt. Vår erfaring nå tilsier at vi burde prioritert en slik førsterunde høyere. Ved eventuelle senere undersøkelser bør ustrukturerte intervjuer innarbeides i tidsplanen allerede fra starten av. Det er også viktig at såvel ustrukturerte intervjuopplegg som mer formelle prøveintervjuer, finner sted i ulike faser av planleggingsperioden for å oppnå best mulig vekselvirkning mellom "teori" og praksis.

I februar 1977 ble det holdt en formell prøveundersøkelse med et utvalg på 226 kvinner mellom 18-49 år. En utfyllende rapport fra denne undersøkelsen er gitt i notatet Erfaringer fra prøven for fruktbarhetsundersøkelsen. Foreløpige forslag til kjennemerker i hovedundersøkelsen (20/5-1977).

I prøven ble det brukt to skjemavarianter. Disse hadde de fleste emneområder og spørsmål felles, men tok også opp forskjellige emneområder og benyttet seg av ulike spørsmålsformuleringer. Enkelte av erfaringene fra prøveundersøkelsen blir tatt opp i dette notatet, men for en grundigere presentasjon vises til erfaringsnotatet fra prøveundersøkelsen. I erfaringsnotatet finner en dessuten mer utfyllende opplysninger om opplegg og gjennomføring av prøveundersøkelsen.

1.4.3 Andre kilder

Før FU ble iverksatt, var spørsmålet om en fruktbarhetsundersøkelse i Norge utredet i et eget arbeidsnotat (Brunborg 1975). Dette notatet redegjorde blant annet for emneområder som kunne være aktuelle i en fruktbarhetsundersøkelse.

Helge Brunborg arbeidet dessuten med et avhandlingsopplegg som tok sikte på å benytte data fra FU, og var i den anledning interessert i å få dekket visse emneområder. Han bidro under planleggingen av FU både med utredninger av enkelte emner, kommentarer og spørsmålsutforminger.

I juni 1976 arrangerte vi et 1-dags seminar hvor enkelte av emneområdene ble drøftet nærmere (Kfr. Rapport fra seminar om Fruktbarhetsundersøkelsen LØs/GHu, 22/7-76)

Forøvrig viste undersøkelsens arbeidsutvalg og styringsgruppe stor interesse for arbeidet med spørreskjemaet. De bidro i hele planleggingsperioden aktivt ikke bare med hensyn til valg av emneområder, men tok også del i drøftingen av hva som ville være relevante og mulige spørsmål. De hjalp oss også med kommentarer til selve spørsmålsformuleringene.

1.5 Erfaringsgrunnlaget

Grunnlaget for dette notatet må for det meste karakteriseres som "myk" data. For enkelte spørsmål har vi kunnet støtte oss til svarfordelinger og frafallsprosenten. Svært ofte har imidlertid det som tas opp, ikke latt seg avlese på denne måten. Grunnlaget for notatet er først og fremst det daglige arbeid med FU 1977 gjennom nærmere to år og med særlig vekt på arbeidet det siste året. De viktigste av gjøremålene dette året skal kort nevnes.

Etter prøveundersøkelsen pretestet vi selv det spørreskjemaet som var blitt utarbeidet for hovedundersøkelsen. Dette arbeidet foregikk i juli-august 1977, og førte til at ett spørsmål ble strøket. Vi foretok også noen få intervjuer under selve intervjuperioden. Dette var hovedsakelig intervjuobjekter som hadde nektet å delta ved første-gangskontakt.

Vi deltok på alle opplæringskursene for intervjuerne. Ikke minst gruppeundervisningen førte til at vi ble klar over en del svakheter og vanskelige punkter i spørreskjemaet. En del av dette lot seg rette opp på kursene. Andre ting var det for sent å få gjort noe med i denne undersøkelsen.

Intervjuerne ble oppfordret til å skrive ned sine kommentarer og merknader enten i tilknytning til det enkelte spørsmål eller til slutt i spørreskjemaet. Mange av disse kommentarene er knyttet til bestemte intervjuobjekter eller intervjusituasjoner. I enkelte tilfelle var de av verdi som tilleggsopplysninger under revisjonsarbeidet. Forøvrig ga de et nyttig bilde av hvordan feltarbeidet kunne arte seg. Det kom også inn om en i mer beskjeden målestokk, merknader som direkte pekte på svake sider ved selve spørreskjemaet. De merknadene av generell karakter som oftest ble nevnt, er innarbeidet i dette notatet.

I tillegg til den informasjon vi finner i spørreskjemaene, hadde vi under intervjuperioden direkte kontakt med flere av intervjuerne. Dette ga oss anledning til raskt å få korrigert konkrete feil i enkelte skjemaer eller få rettet opp misforståelser hos intervjuerne. Samtidig fikk vi på denne måten en føling med hvordan feltarbeidet artet seg i praksis. Blant annet for å kunne utarbeide en endelig revisjonsinstruks samt foreta opplæring av dem som skulle stå for kode- og revisjonsarbeidet, gjennomgikk vi et stort antall av de spørreskjemaene som kom først inn. Samtlige skjemaer er dessuten kontrollert av planleggere etter revisjonen. Drøftinger av ulike tvilstilfeller har vært mange og lange.

Det er således nedlagt mye arbeid i kontroll av materialet og til avklaring av tvilsspørsmål. Vi kan ikke her gi noen samlet vurdering av utbyttet av en slik arbeidsmåte. For formålet med dette notatet er imidlertid fordelene åpenbare. Vi fikk ved denne arbeidsformen et meget godt førstehåndskjennskap til materialet. Det er ikke minst erfaringene gjort på dette grunnlag, som vi ser som viktig å formidle videre i et notat som dette. I tillegg til dette kommer de erfaringer vi høstet under gjennomføringen av prøveundersøkelsen, og i bearbeidingen av dette materialet.

Med det erfaringsgrunnlaget som her er nevnt, sier det seg selv at notatet i en viss forstand vil være subjektivt. I noen utstrekning kunne det vært mulig å etablere mer objektive mål for en del av de punktene som tas opp. På den annen side ville dette ha krevd enda mer ressurser i datainnsamlingsperioden. Selv om det endelige spørreskjemaet var et resultat av et aktivt samarbeide, var hver enkelt av oss under utarbeidingen spesielt ansvarlig for bestemte emneområder. Dette har utvilsomt bidratt til en større åpenhet for nødvendige korreksjoner. Samtidig er det klart at en som var mindre involvert i selve den konkrete gjennomføringen av prosjektet, ville kunne se andre momenter enn de som presenteres her. På den andre siden er det nettopp det daglige arbeidet

med materialet i ulike faser som gjør oss i stand til å skrive denne rapporten. Siktemålet har vært å formulere en rapport som bærer preg av det vi vil kalle "behersket subjektivitet".

1.6 Notatets videre disponering

Som tidligere nevnt følger notatets disposisjon gangen i spørreskjemaet. Der det er referert til de enkelte spørsmålsnummer viser dette dersom ikke annet er nevnt, til nummereringen i skjematype 1 og 2. Som det framgår av kap. 2 ble det først brukt et fellesskjema, (skjematype 1) og deretter enten skjematype 2 eller 3.

Hvert enkelte kapittel er med få unntak delt i tre. Det gis først en generell innføring om emnet. Her har vi også forsøkt å få med noen få ord om hvordan emnet ble dekket i prøveundersøkelsen, og om de erfaringene vi høstet der. Deretter har vi tatt opp de enkelte spørsmålene som vi erfarte kunne være problematiske eller omdiskuterte av ulike grunner. I de tilfellene det er angitt prosentandeler for vet ikke, ønsker ikke å svare og/eller uoppgitt er det regnet ut med basis i alle som skulle ha besvart spørsmålet. Tilslutt er hovedpunktene i hvert kapittel samlet i et oppsummeringspunkt. De avsnittene som tar opp enkelte spørsmål blir tildels svært detaljerte. Dersom en ikke er spesielt interessert i enkelte emneområder eller skal bruke bestemte data, skulle oppsummeringsavsnittene eventuelt også innledningene gi tilstrekkelig informasjon.

Foruten gjennomgangen av hvert enkelte emneområde tar kapittel 2 opp tre spørsmål av mer generell skjemateknisk karakter. Det dreier seg for det første om erfaringene med bruken av ulike skjematyper framfor et felles skjema med flere silespørsmål. For det annet har vi knyttet enkelte kommentarer til oppbyggingen av spørreskjemaet generelt. Til slutt er det gitt plass for noen erfaringer med den rent skjematekniske gangen i FU skjemaet.

2. SPØRRESKJEMAET

2.1 Bruk av ulike skjematyper

Det ble i prøveundersøkelsen brukt to skjemavarianter (skjemavariant I og II). De to variantene hadde mange felles spørsmål, men var samtidig konstruert slik at de ga høve til å prøve ut ulike kjennemerker og spørsmålsformuleringer. Skjemavariantene ble prøvd på to omlag jamstore utvalg. Disse underutvalgene var skjønnsmessig fordelt etter utvalgsområder. Valg av skjemavariant var således fastlagt på forhånd, og ikke betinget av kjennetegn ved intervjuobjektet.

På grunn av de store variasjonene i utvalgene inneholdt begge skjemavariantene mange silingsspørsmål, hoppanvisninger og dels kompliserte overskrifter for å sikre at spørsmålene ble stilt til riktig kategori intervjuobjekter. Resultatet var at skjemaene ble svært vanskelige å administrere for intervjueren. Det oppsto mange feil i gangen gjennom skjemaene, revisjonsarbeidet ble tidkrevende og skjemaene var generelt kompliserte å arbeide med.

I hovedundersøkelsen ble dette forsøkt bedret på to måter. For det første forsøkte vi i størst mulig grad å bruke samme spørsmålsformulering for ulike grupper. Det vil si at vi i en viss utstrekning overlot til intervjuerne å justere ordvalget etter hva som passet for det aktuelle intervjuobjektets situasjon. (F.eks. ble spørsmålet om en regnet med å få barn i framtiden, i hovedundersøkelsen formulert som et spørsmål hvor intervjueren satte inn ordet flere dersom intervjuobjektet hadde barn fra før. I prøveundersøkelsen ble det for det samme kjennemerket brukt to spørsmål med overskrift som skilte mellom dem med og dem uten barn.) Samtidig utgikk mange av de spørsmålene som i prøven hadde krevd ekstra siling (f.eks. et spørsmål til alle som hadde født i løpet av de siste tre årene, om amming og postpartum abstinens).

For det annet laget vi for å unngå mange hopphenvisninger to ulike skjematyper. Innledningsspørsmålene var plassert i det vi har kalt skjematype 1, og som skulle brukes for alle intervjuobjekter. Etter å ha kartlagt nåværende samlivs- og ekteskapsstatus skulle intervjueren fortsette med henholdsvis skjematype 2 for alle nåværende gifte/samboende eller skjematype 3 for alle ugifte og tidligere gifte/samboende. Under planleggingen drøftet vi også å la alder og paritet inngå som et kriterium for valg av skjematype. Med de eksisterende kjennemerker ble dette imidlertid ikke aktuelt.

Oppsplittingen av to skjematyper etter nåværende samlivsstatus gjorde et stort antall henvisninger m.v. overflødige, men revisjonen avdekket fortsatt et ikke ubetydelig antall feil i skjemagangen.

Bruken av ulike skjematyper var heller ikke ukomplisert. Det ble nedlagt svært meget arbeid i å informere intervjuerne om valg av skjematype, og ikke minst om merkingen av de to skjemaene som hørte til ett og samme intervjuobjekt. Feilmerking forekom. Det var ikke mer utbredt enn at det lot seg rette opp, men vi burde nok her hatt bedre rutiner for forsendelse og innsjekking.

Dessverre forekom det også at intervjueren valgte feil skjematype når hun skulle gå videre fra skjematype 1. Dette var først og fremst uheldig der nåværende gifte eller samboende fikk skjematype 3, og vi derved mistet informasjon om ektemann/samboende. I alt var det benyttet feil skjematype i 23 tilfeller. Dette var i hovedsak samboende som feilaktig ble behandlet som ugifte. Feil den andre veien forekom nesten ikke. I revisjonen ble svarene ført over til riktig skjematype. Som en følge av den retningen de fleste feilene gikk i, måtte som oftest alle opplysninger om ektemann/samboende kodes til uoppgitt. Ved å informere bedre om hva vi ville regne som bestående ekteskap/samliv, samt be om at intervjueren brukte skjematype 2 dersom de var i tvil, vil vi tro at en del av disse feilene kunne vært unngått. Alt i alt vurderer vi likevel bruken av flere skjematyper som en fordel, og antar at vi med bare et skjema ville risikert å miste ikke ubetydelige med data på grunn av hoppfeil. Vi ser det også som en fordel at spørreskjemaet er såpass oversiktlig at intervjueren kan orientere seg i det og ikke minst bli kjent med det uten at det krever et komplisert "flowchart". I så måte var skjemavariantene fra prøven illustrerende eksempler på lite akseptable løsninger. Selv for oss som hadde utarbeidet skjemaene, var det vanskelig å bli fullt fortrolige med gangen i dem.

Kjerneskjemaet som var utarbeidet av WFS, skulle utelukkende dekke alle gifte og før gifte kvinner. Det var således i og med at ugifte kvinner ikke inngikk, basert på et mer ensartet utvalg enn vårt. Skjemaet inneholdt likevel et stort antall særskilte instruksjoner til intervjuer og svært mange pilhenvisninger. Etter vår vurdering ville et slikt skjemaoppsett kreve mer ressurser til intervjueropplæring enn det vi hadde til rådighet.

2.2 Spørreskjemaets oppbygging

I tråd med de fleste andre fruktbarhetsundersøkelser satset vi på å holde spørsmål fra samme emneområde samlet. Forøvrig ble den totale oppbygningen av skjemaet bestemt ut fra ulike hensyn. Vi søkte å finne fram til noen egnede innledningsspørsmål, vurderte plasseringen av de spørsmålene en muligens kunne vente negative reaksjoner på, og hadde også i tankene hvordan intervjuet best kunne avsluttes. I praksis viste det seg at siden en del spørsmål fungerte som filterspørsmål, ble deres mulige plassering i spørreskjemaet relativt fastlåst (f.eks. måtte spørsmålet om samleieerfaring nødvendigvis komme før kartlegging av prevensjonsbruk). Vi ønsket dessuten å få skillet mellom de to skjematypene så tidlig som mulig. (I skjematype 1 sto de spørsmålene som gjennomgås i kapittel 3-5, de øvrige sto i type 2 og 3.)

Alle disse hensyn tatt i betraktning hadde oppbygningen av intervjuet ikke spesielt store svakheter. Med tanke på en eventuell ny undersøkelse skal likevel et par punkter nevnes.

Flere intervjuere har bemerket at spørsmålene som skulle dekke de mellomliggende variable (samlivs-, svangerskaps- og prevensjonshistorie samt seksuell aktivitet) kom noe tidlig i intervjuet. Vi erfarte også selv at det kunne være vanskelig å stille disse spørsmålene før intervjusituasjonen var mer etablert. På den annen side var det nok først og fremst akkurat disse spørsmålene som intervjuobjektet ventet, og de førte ofte til at det ble et godt tillitsforhold mellom intervjuets to parter.

Etter at emnet holdninger til barn var tatt opp, fulgte en rekke spørsmål som skulle dekke et bredt utvalg av bakenforliggende variable. I denne delen av intervjuet kunne mye av intervjuobjektens engasjement bli borte. Den inneholdt spørsmål som ofte ikke var ventet utfra introduksjonen av undersøkelsen, og hvor det kunne være vanskelig å se spørsmålenes betydning for undersøkelsestemaet. For intervjueren ble denne siste delen mange ganger relativt tung å komme igjennom fordi så mye av intervjuobjektens interesse gikk tapt. Dette kan neppe alene tilskrives at det gikk på slutten av et omlag timelangt intervju.

Forutsatt at en skal dekke omtrent de samme emneområder og med omtrent samme antall spørsmål, ville vi sett det som ønskelig med en moderat endring av rekkefølgen. Innledningen kunne etter det som her er nevnt, inneholdt noen flere bakgrunnsvariable. Dette ville samtidig gjort siste del av intervjuet kortere. Det er også mulig at en bedre kunne ivareta intervjuobjektets engasjement ved å flytte hele eller deler av emnet holdninger til barn lenger bak i intervjuet. På det viset ville det de

fleste av intervjuobjektene oppfattet som relevante og forventede spørsmål, blitt bedre fordelt i intervjuet, og ikke som nå kommet samlet relativt tidlig under intervjuingen.

Sammenlignet med kjerneskjemaet til WFS inneholdt vårt skjema langt flere bakgrunnsvariable. Kjerneskjemaet var atskillig mer preget av de mellomliggende variable, og virker således mer konsentrert om spørsmål som lettere forbindes med undersøkelsestemaet.

2.3 Den skjematekniske gangen

I forhold til prøveskjemaene hadde spørreskjemaet relativt lite av pilhenvisninger og overskrifter med beskjeder til intervjueren. Dette førte utvilsomt til at vi i hovedundersøkelsen fikk færre feil i skjemagangen enn hva som var tilfelle i prøveundersøkelsen.

Det er vanskelig å sette en grense for hva som må regnes som akseptabelt med hensyn til omfanget av feil i skjemagangen. Med de ressurser av ulike slag som var til rådighet, er vi som helhet godt fornøyd med resultatet. Det er imidlertid to unntak hvor andelen feil burde kunne vært redusert. I begge disse tilfellene har det blitt feil i skjemagangen fordi intervjueren ikke har greid å plassere intervjuobjektet i riktig kategori.

Det gjelder i det ene tilfelle yrkesaktive. Her har personer med arbeid på egen gård o.l., med sesongpreget arbeid og/eller lite timeantall lett blitt utelatt som yrkesaktive. Dette får konsekvenser flere steder i skjemaet. Problemet kunne sannsynligvis vært unngått ved at definisjonen av yrkesaktivitet var tatt opp som et eget punkt under intervjuopplæringen. En annen løsning ville vært å velge en definisjon av yrkesaktivitet som passet bedre med intervjuobjektets og intervjueres umiddelbare oppfatning enn det arbeidskraftsundersøkelsens definisjon tydeligvis gjør.

Det andre tilfellet var av langt mindre betydning. Ifølge instruksjonen skulle personer som tidligere hadde vært samboende behandles parallelt med før gifte. Her kunne sannsynligvis mye vært vunnet dersom det i overskriften hadde vært nevnt både før gifte og tidligere samboende.

Forøvrig var det enkelte spørsmål som synes å ha blitt utelatt oftere enn andre. Feilene kan som i de tilfellene som allerede er nevnt, ha oppstått på grunn av vansker med definisjoner og avgrensninger. En del feil av denne typen vil vi også tilskrive det rent skjematekniske opplegget. Det ble nedlagt mye arbeid i å standardisere overskrifter og pilhenvisninger. Arbeidet var mer tidkrevende enn vi på forhånd hadde antatt, og har utvilsomt ikke fått en fullgod løsning alle steder. Uheldige skjematekniske

løsninger avdekkes utvilsomt best i direkte utprøving av skjemaet. For å ivareta flest mulig av de erfaringer som ble høstet i undersøkelsen, har vi videre i dette notatet også gitt plass for relativt detaljerte merknader av mer skjemateknisk karakter.

Feil i skjemagangen kunne også føre til at intervjuobjektet ble stilt et eller flere spørsmål som de egentlig skulle vært ledet forbi. Dette medførte ingen store problemer for revisjonsarbeidet, men har i intervjusituasjonen ført til at enkelte intervjuobjekter er stilt åpenbart urimelige spørsmål.

3. BOSTED OG HUSHOLDNING

Dette emnet ble dekket av spm. 1-5, skjematype 1. Spm. 1 kartlegger bostedstype og benyttes også andre steder i skjemaet, men for andre tidsperioder (kfr. spm. 7, 13 og 128). De kommentarer som gis under 4.1 til spm. 7 og 13, vil også være dekkende for spm. 1.

To av spørsmålene (hustype og antall rom) ble regnet som utprøvd i andre undersøkelser, og av den grunn ikke tatt med i prøveundersøkelsen. I prøveundersøkelsen kartla vi kosthusholdning. Dette gjorde selve spørsmålet tungt i og med at det krevde en innebygget definisjon av kosthusholdning. I hovedundersøkelsen ble dette endret til bohusholdning.

3.1 Merknader til enkelte spørsmål

S p m. 2

Kjennemerkeverdiene var ikke særlig godt egnet for formålet, men ble likevel valgt fordi intervjuerne skulle være vant med dem. Spørsmålet skulle besvares av intervjuer, og spørsmålet ble regnet som tilstrekkelig utprøvd i andre typer undersøkelser. Vi kan ikke fullt ut kontrollere klassifiseringen. Andelen som ble klassifisert under "annet boligbygg", var imidlertid sett fra et revisjonssynspunkt noe høyt. I tillegg til at kategorien "annet boligbygg" var brukt relativt ofte, var det i mange tilfeller også dårlig med tilleggsopplysninger. Eksempler på dette var angivelser som studentbolig, hageleilighet m.m.

For fruktbarhetsundersøkelsen har det som her er nevnt, neppe noen konsekvenser, men vi kunne nok ønsket noen andre kjennemerkeverdier. På den annen side vil spørsmålet brukt i andre typer undersøkelser, kunne kreve en bedre klassifisering. Dette skulle sannsynligvis relativt lett la seg gjennomføre ved en skjerpet instruks og opplæring.

S p m. 3

Vi er noe usikre på hvorvidt bohusholdning blir tilstrekkelig korrekt oppfattet. Det er mulig at bruken av "bolig" i spørsmålsformuleringen samt innskuddet om at eventuelle leieboere skal medregnes, kan føre til en for vid tolkning. For vårt formål vil dette ikke få nevneverdige konsekvenser. Dersom spørsmålet skal brukes i undersøkelser hvor kjennemerket har en mer sentral plass, eller gjentas i eventuelle nye fruktbarhetsundersøkelser, burde tolkningen av spørsmålet studeres nærmere.

S p m. 4

Spørsmålet om slektskapsforhold til andre bosatte ble ikke sjelden feil registrert i skjemaet. Ofte nøyde intervjueren seg med kryss framfor å påføre antall for hver kategori som ble nevnt. Det ble også brukt 1 for foreldrepar.

Disse feilmulighetene ble oppdaget allerede på de første opplæringskursene. Selv om vi således for de fleste fikk høve til å minne spesielt om dette punktet under skjemagjennomgangen og intervjutreningen, ble det likevel en god del feil av denne typen. Feilene ble så langt det var mulig rettet ved hjelp av andre opplysninger i skjemaet, og ikke sjelden ved direkte kontakt med intervjueren.

Spørsmålet skulle gi en adekvat dekning av kjennemerket, men må ved en eventuell gjentakelse legges opp slik at feilregistrering av den nevnte type unngås. Såvel instruks som spesiell opplæring synes ikke tilstrekkelig for å forhindre feil slik spørsmålet nå er satt opp i skjemaet.

Av de ulike kjennemerkeverdiene ble svært få registrert under barn til samboende, svigerbarn og barnebarn. (Av alle som ble intervjuet oppga 0,1% at de bodde sammen med barn til samboende, 0,2% oppga svigerbarn og 0,4% barnebarn.) De bør så langt vi kan se, kunne sløyfes som separate kjennemerkeverdier, og heller registreres under andre aktuelle kjennemerkeverdier. Betegnelsen "barn til samboende" ga dessuten mulighet for misforståelser, og var også av den grunn lite egnet.

Det er usikkert i hvilket omfang og hvordan kjennemerkene "andre bosatte" (antall og slektskapsforhold) vil bli utnyttet. Disse kjennemerkene var imidlertid til nytte allerede under revisjonen i og med at de ga en viss mulighet til kontroll av svangerskaps- og samlivshistoriene. Ved flere tilfeller av uoverensstemmelser ble intervjueren kontaktet, og eventuelle feil korrigert.

3.2 Oppsummering

Emnet bosted og husholdning synes å virke godt som innlednings-spørsmål, og vi fikk dekket de ønskede kjennemerker. Vi har gitt spesielle merknader til tre av spørsmålene. For FU er det først og fremst merknadene til spm. 4 som er av betydning. Det viste seg her at vi, slik skjemaet var satt opp, relativt ofte ikke fikk opplysninger om antallet personer under hver svarkategori. Rent praktisk medførte dette en god del revisjonsarbeid, men har neppe vesentlig betydning for datakvaliteten. Spørsmålsoppsettet må dersom det skal brukes i andre undersøkelser, endres slik at de feilregistreringer som her er nevnt unngås. Forøvrig var spm. 3 og 4 av verdi under revisjonen i og med at de ga visse kontrollmuligheter for svangerskaps- og samlivshistoriene.

4. FLYTTING

Dette emnet ble dekket av spm. 6-14 i skjematype 1. Spm. 6-9 var med i prøveundersøkelsen og gikk der tilsynelatende greit. Spm. 10-14 ble ikke tatt med i prøveundersøkelsen fordi vi regnet dem som tilstrekkelig utprøvd i andre undersøkelser.

Sammenliknet med kjerneskjemaet til WFS ble det i FU lagt opp til en vesentlig bredere dekning. Opplegget til WFS tok opp færre kjennemerker, og reiser således neppe alle de praktiske problemer som vi erfarte under dette emneområdet.

4.1 Merknader til enkelte spørsmål

S p m. 7 og 13

I begge spørsmålene ble det spurt om en klassifisering av stedstype. I prøveundersøkelsen ble tilsvarende spørsmål stilt uten oppgitte svaralternativer. En del intervjuobjekter brukte andre klassifiseringskriterier enn tilsiktet, andre måtte hjelpes på vei fordi de var usikre på hvordan spørsmålet skulle oppfattes. I hovedundersøkelsen ble det følgelig brukt oppgitte svaralternativer. Rent praktisk ble dette ordnet ved hjelp av et kort. Dette framgår ikke klart av spørreskjemaet og instruksene, men kort 0 kunne brukes for spørsmålene 7 og 13 såvel som for spørsmål 1.

For alle spørsmål som gikk på en klassifisering av stedstype (spørsmålene 1, 7 og 13 i skjematype 1, samt spørsmål 128 i skjematype 2), ba vi om intervjuobjektets vurdering. Under opplæringen viste det seg nødvendig å presisere at vi skulle ha intervjuobjektets og ikke intervjuerens klassifisering.

S p m. 8

Intervjueropplæringen og revisjonen avdekket at det var klart divergerende oppfatninger av betegnelsen "sted". Ifølge instruksene overlot vi til en viss grad til intervjuobjektet selv å avgjøre hva som var "et sted". Samtidig ga vi følgende forklaring på "sted": "Vår mening er imidlertid at "bosted" eller "sted" skal omfatte mer enn en boligadresse, men vanligvis noe mindre enn en kommune, og kan ofte tilsvare en skolekrets. "Sted" kan altså være en bydel, en grend eller en del av en kommune. Som oftest vil et "sted" ha eget navn." (Fruktbarhetsundersøkelsen 1977. Instruks og orientering for intervjuerne. NHG/GHu, 1/8-77.) Dette innebar en klar avgrensning i forhold til hvordan mange intervjuobjekter viste seg å oppfatte begrepet. En del må ha forstått "sted" som synonymt med hus/leilighet, og har følgelig

tatt med også flyttinger til f.eks. nabohus. Andre har tydeligvis tolket "sted" atskillig videre enn tilsiktet med spørsmålet. Den siste tolkningen har sannsynligvis gitt opphavet til flest feil.

Ikke sjelden var spørsmålet besvart med ja og et årstall etter fylte 16 år i spm. 9 (i følge pilhenvisningene skulle spm. 9 vært hoppet over). Slike skjemaer ble i revisjonen korrigert slik at svaret på spm. 9 ble strøket ut, tallet fra spm. 9 ble overført til spm. 11 og spm. 10 og 12 ble kodet ubesvart.

De relativt store problemene som oppsto i spm. 8 kom overraskende. Spørsmålet var tidligere brukt i Flyttemotivundersøkelsen 1972 (NOS A 617), og var dessuten tatt med i prøveundersøkelsen uten at vansker av denne art var registrert. Det er mulig at stedsbegrepet lettere ble oppfattet på linje med det som var tilsiktet, i en undersøkelse som primært dreide seg om flytting.

I prøveundersøkelsen hadde vi liten kontroll for hvordan "sted" ble tolket. Det var først da emnet flytting ble utvidet, at tilleggsspørsmålene avdekket de feiltolkninger som her er nevnt.

Erfaringene illustrerer klart faren ved å flytte spørsmål fra en undersøkelse til en annen. Dersom undersøkelsestemaene er forskjellige, vil utvilsomt spørsmålene kunne by på overraskelser selv om de tilsynelatende er godt utprøvd.

Vanskene som oppsto under dette emnet, ville sannsynligvis kunne vært unngått dersom samtlige flyttespørsmål var tatt med i prøveundersøkelsen. På den andre side ønsket vi den gang å få prøvd ut flest mulig spørsmål. Det virket derfor rimelig å sløyfe spørsmål som hadde gått bra i andre undersøkelser, og som dessuten virket enkle i forhold til mange av de øvrige spørsmålssekvensene i undersøkelsen.

En mer detaljert kartlegging av bosteder ville rimeligvis kunne ha løst de problemer som her er nevnt.

S p m. 9 o g 14

For begge disse spørsmålene ble det vansker med de angitte svaralternativene ("år" og "født på stedet"). I instruksjonen ble det presisert at dersom intervjuobjektet hadde bodd flere ganger på stedet, var det årstall for den siste flyttingen som skulle oppgis. Svaralternativet "født på stedet" er imidlertid også blitt brukt for senere boperioder på fødestedet.

Et tegn på feiloppfatning er at mange svarte "nei" på spm. 8, og likevel kom med et årstall etter fylte 16 år på spm. 9. I disse tilfellene ble nei-svaret beholdt og flytteåret forandret til uoppgitt i revisjonen. En kan gjøre maskinelle kontroller på aggregatnivå av om dette er en sannsynlig riktig løsning.

S p m. 10

Under dette spørsmålet skulle en ifølge instruksene ikke bare gi antallet ulike steder, men dessuten telle stedet på nytt for hver av de ulike periodene en eventuelt hadde bodd på samme sted. Vi må regne med at dette ikke alltid har blitt forstått hverken av intervjuobjekt eller intervjuer. Selve spørsmålet burde dessuten inneholdt en presisering om at stedet en for tiden bodde på, ikke skulle regnes med. Sammenliknet med Flyttemotivundersøkelsens resultater (NOS A 617) virker ikke svarfordelingen urimelig.

Under revisjonen ble spørsmålet behandlet etter følgende instruks: "Dersom det her står 01 sted, skal det rettes til 02 dersom de flyttet til forrige bosted (kol. 80-81) etter at de fylte 16 år (det året de fylte 17 eller senere). Dersom det står 02 steder og de flyttet til forrige bosted (kol. 80-81) før det året de fylte 16 år, rettes antall steder til 01."

S p m. 11

Svarene på dette spørsmålet ble på grunn av de nevnte feiltolkninger, usikre. Vi risikerte å få feil årstall enten på grunn av en divergerende oppfatning av "sted", eller fordi vi fikk oppgitt første framfor eventuelt siste gang intervjuobjektet flyttet til stedet.

S p m. 14

Følgende revisjonsinstruks ble anvendt for spørsmålet: "Her godtas "Født på stedet" bare når det er gitt 01 sted på spm. 10. Når "Født på stedet" strykes, føres 99 i kol. 80-81 dersom det ikke står tall der fra før. Kol. 82 blir da blank. Tall som står der tidligere beholdes dersom årstallet passer med de øvrige opplysningene på siden."

4.2. Oppsummering

Spørsmålssekvensen om flytting skapte selv om den var regnet som relativt vel utprøvd på forhånd, ikke ubetydelige problemer. For det første la tolkningen av begrepet "sted" grunnlaget for feilregistreringer i spm. 8. Intervjuobjektet oppfattet ofte sted i snevrere eller videre betydning enn intensjonen med spørsmålet.

For det annet oppsto det lett feil i spm. 10 hvor antall steder en hadde bodd på etter fylte 16 år, skulle oppgis. Her skulle stedet telles på ny for hver periode en eventuelt hadde bodd på samme sted. Mange har utvilsomt nøydt seg med å oppgi antall forskjellige steder. Denne feilen for-

planter seg dessuten til tidsangivelse for flytting (spm. 11 og 14).

Vi ble allerede under intervjueropplæringen klar over at sekvensen om flytting var mindre heldig. Intervjuerne hadde ofte vansker med å sette seg inn i og forstå denne spørsmålssekvensen. Under opplæringen ble det av denne grunn lagt spesiell vekt på disse spørsmålene. Det viste seg likevel da de første skjemaene begynte å komme inn, at det oppsto en god del feil. En del av disse, men ikke alle, har det vært mulig å rette opp i revisjonen. Vi har i det foregående tatt med de viktigste punktene i revisjonsinstruksen under dette emnet.

Slik spørsmålene var formulert, ville det heller ikke vært tilstrekkelig om intervjuerne fullt ut hadde behersket gangen i spørsmålene og instruksjonen. Vi måtte regne med at intervjuobjektene lett ville kunne oppfatte spørsmålene på samme måte som intervjuerne. En del av dette kunne vært korrigert av intervjuerne dersom disse hadde behersket spørsmålene, men i mange tilfelle ville ikke svarene alene kunne avdekke hvordan intervjuobjektet oppfattet spørsmålene. En fullgod løsning ville krevd at intervjueren måtte tolke og presisere spørsmålene langt utover hva vi vil regne som akseptabelt.

Erfaringene tyder på at vi burde gått på en direkte kartlegging av bostedsadresser, og ikke latt intervjuobjektet selv foreta de bearbeidinger vi nå bad om.

Det er vanskelig å slutte noe sikkert om datakvaliteten for emnet generelt. En del av feilene har det som nevnt, vært mulig å rette opp i revisjonen. Ved eventuelle analyser av dette emneområdet bør en imidlertid være oppmerksom på de åpenbare muligheter for feilregistreringer som var til stede.

Spørsmålssekvensen flytting medførte et betydelig arbeid under intervjueropplæring og revisjon. Dette samt fortsatt tvil om datakvaliteten, tilsier at spørsmålene må endres ved en eventuell gjentakelse, i det minste dersom det dreier seg om en fruktbarhetsundersøkelse.

5. EKTESKAP OG SAMLIV

Dette emnet ble dekket av spm. 15-22. Foruten den formelle ekteskapelige status skulle spørsmålssekvensen gi en fullstendig ekteskaps- og samlivshistorie. Spørsmålene 17, 18 og 19 tjente som filterspørsmål for å sile ut dem som ikke hadde tidligere eller nåværende samliv.

Spørsmålene om ekteskap og samliv ble forsøkt i to noe ulike varianter i prøveundersøkelsen. De synes ikke å medføre spesielle vansker i noen av variantene, og ble med enkelte mindre endringer gjentatt i hovedundersøkelsen.

Registreringen av ekteskaps- og samlivshistorien skjedde ved at intervjueren fylte ut et eget "skjema". Alternativet til denne løsningen ville ha vært en mer detaljert spørsmålssekvens med pilhenvisninger for å dekke alle de ulike former av ekteskaps- og samlivshistorie. Som påpekt i prøve-rapporten vil vi ved bruk av et skjemaoppsett framfor et sett spørsmål, nødvendigvis legge et større ansvar på intervjueren. Vi må også regne med at spørsmålene som stilles blir mindre standardiserte. Under planleggingen diskuterte vi de to alternative løsningene, og vi utarbeidet flere forslag til spørsmålssett.

Når disse likevel ikke ble forsøkt, kom det ikke minst av at et slikt sett med spørsmål nødvendigvis måtte bli ganske komplisert dersom alle ekteskaps- og samlivshistorier skulle dekkes. Vi la også vekt på at våre erfaringer fra feltarbeidet under prøven tydet på at bruk av "skjema" gikk greit for såvel intervjuobjekt som intervjuer. Det er ikke mulig å si noe om eventuelle konsekvenser av at intervjuerne innen de gitte rammer har brukt sine egne ord for å kartlegge ekteskaps- og samlivshistorien. Vi har imidlertid ingen holdepunkter for å tro at det har hatt særskilt uheldige følger.

Kjerneskjemaet til WFS tok som tidligere nevnt, ikke sikte på å dekke ugifte. Det inneholdt heller ikke kjennemerket samliv uten vigsel, men ga kun en oversikt over den formelle ekteskapshistorien. Opplegget til WFS er basert på en relativt enkel spørsmålssekvens. Dersom intervjuobjektet har vært gift flere ganger, registreres antallet, og intervjuer stiller den samme spørsmålsrekken for hvert enkelt ekteskap. Sammenlignet med WFS kunne opplegget i FU umiddelbart virke komplisert. I begge tilfelle foretas imidlertid en kronologisk oversikt, men fordi FU også tok med samliv uten vigsel, var det vanskelig å bruke ferdigformulerte spørsmål i samme utstrekning som i WFS-opplegget.

5.1 Merknader til enkelte spørsmål

S p m. 15

Under kjennemerkeverdiene til spørsmålet om ekteskapelig status var alternativet "samboende" inkludert. Selv om dette ikke samsvarte med selve kjennemerket, fikk vi på denne måten kartlagt dem som uten ytterligere spørsmål definerte seg selv som samboende. Det ledet dem dessuten utenom spm. 17 og 18 som rimeligvis ville virke svært unødvendig for dem som klart definerte seg selv som samboende. Spm. 16 dekket den formelle ekteskapelige status for de samboende.

I alt ble det intervjuet 206 samboende. Av disse fikk vi registrert nær 2/3 i det innledende spørsmålet om ekteskapelig status. De øvrige framkom først ved de mer detaljerte spørsmålene om forlovede / fast venn og om de for tiden bodde fast sammen, eller ved kartleggingen av samlivshistorien (spm. 20 a).

S p m. 20 a og b

Skjemaet som skulle vise ekteskaps- og samlivshistorie, har krevd en del revisjonsarbeid. Dette var ofte av rent teknisk art. Det var sjelden det kom fram faktiske feil, men her er det jo også sterkt begrensede kontrollmuligheter. Det er to feil som særlig har gått igjen. Ved overgang fra samliv uten vigsel til ekteskap er tidspunktet ikke alltid ført på rett måte. I følge instruksjonen skulle det for samliv uten vigsel som gikk direkte over i ekteskap, føres tidspunkt både under giftet seg og ekteskap inngått, og det skulle føres på samme linje. I andre tilfelle er det ført tidspunkt både under giftet seg og ekteskap inngått, men uten ytterligere opplysninger som tyder på forutgående samliv uten vigsel. For øvrig ble kolonnene 184-207 lett oversett fordi teksten ytterst til venstre ("Eventuelle tilføyelser" virker forvirrende.

Selv om feilføringer har forekommet har de fleste skjemaene latt seg revidere uten større tvil. Ikke sjelden dreide det seg om systematiske feil hos enkelte intervjuere.

I noen tilfelle tydet opplysninger under ekteskaps- og samlivshistorien eller opplysninger gitt andre steder i skjemaet, på at det var registrert en eller flere gale tidsangivelser. Så langt det er mulig er slike forhold kontrollert og eventuelt korrigert med intervjuerne eller med de lokale folkeregistrene. Feil av denne typen vil rimeligvis kunne tilskrives både feilering hos intervjuobjektet og feilregistrering av intervjueren.

Begrepet "bo fast sammen med" har ut fra intervjuernes og våre egne erfaringer medført få tvilstilfeller. Intervjuobjektene ga etter det vi kjenner til, sjelden uttrykk for at de var usikre på hva begrepet innebar.

I planleggingsfasen ble det drøftet hvordan "å bo fast sammen med" skulle avgrenses (f.eks. antall dager i uken en eventuelt måtte bo sammen, felles adresse, varighet m.m.). Slik det ble presentert som ledd i en ekteskapshistorie, er det rimelig å anta at det er forhold som senere har endt i ekteskap, samt relativt varige og ekteskapslignende forhold som er tatt med. Det kan også tenkes at vi får en god registrering av alle kortvarige forhold som eksisterer på intervju tidspunktet, men at vi får med en gradvis mindre andel av disse forholdene jo lenger vi går tilbake i tid. Vi har imidlertid ikke mulighet til å kontrollere våre opplysninger mot andre kilder, så vi vet derfor ikke med sikkerhet om fordelingene kan anses som rimelige.

Spørsmål 20 b (Flyttet dere sammen før dere giftet dere?) var tatt med som et kontrollspørsmål for ekteskaps- og samlivshistorien. Ideelt sett burde det ha vært en kontroll på at dette spørsmålet ble stilt. Problemet ble tatt opp under planleggingen, men vi fant ikke fram til en enkel og oversiktlig løsning. Resultatene viser at 22 prosent av ekteskapene var forutgått av at partene flyttet sammen uten vigsel. Vi har få eller ingen muligheter til å vurdere rimeligheten i dette funnet. Ut fra egen intervjuerfaring og kontakten med intervjuerne tror vi det ville vært ønskelig å få en kontroll på at spørsmålet ble stilt.

Spm. 21

Spørsmålet var tenkt som et kontrollspørsmål for ekteskaps- og samlivsoversikten. For i alt 43 intervjuobjekter (disse utgjorde noe over en prosent av dem som fikk spm. 20 a om samlivshistorie) fikk vi registrert ytterligere samliv uten vigsel med dette spørsmålet. Behovet for et kontrollspørsmål eller i det minste for et kontrollspørsmål slik dette var formulert, kan følgelig diskuteres.

Med hensyn til det rent skjematekniske opplegget, var spm. 21 plassert alene på siste side i skjematype 1. Vi fryktet av den grunn at det lett ville bli glemt. Spørsmålet har imidlertid bare en samlet uoppgitt andel på en halv prosent. Vi hadde på den annen side nok en gang ofret spørsmålet spesiell oppmerksomhet under intervjueroppfølgingen. Et arbeid som utvilsomt kunne vært spart med en mer hensiktsmessig plassering i skjemaet.

5.2 Oppsummering

De spørsmålene som ble benyttet, synes å gi en god dekning av de aktuelle kjennemerkene formell ekteskapelig status og ekteskaps- og samlivs-historie. Spørsmålene har ikke ført til spesielle vansker hverken for intervjuobjekter eller intervjuere, og hadde en meget lav andel nekt. Nyttten av kontrollspørsmålet for ekteskaps- og samlivshistorien (spm. 21) var liten.

Uttrykket "bo fast sammen med" har ut fra intervjuernes og vår egen erfaring medført få tvilstilfelle. For øvrig er det vanskelig å vurdere resultatene både med hensyn til antallet som oppgis, og hvor representative de er for denne samlivsformen.

Vi vil også minne om at disse kjennemerkene langt fra gir noen fullgod dekning av den mellomliggende variable som vi med en felles betegnelse kaller "utsatthet for samleie". Ideelt sett burde også seksuelle forhold hvor partene ikke bor sammen samt midlertidige atskillelser fra partner, kartlegges. I planleggingen av FU 1977 ble enkelte av disse kjennemerkene såvidt drøftet. Det ble klart at de utvilsomt ville kreve mange og kompliserte spørsmål, og av den grunn ta en relativt stor andel av intervjutiden. Et annet argument som talte imot en slik utvidelse av emnet var at det i stor utstrekning ville dreie seg om data som på grunn av sin retrospektive karakter, måtte regnes som sterkt usikre.

6. SVANGERSKAP

Emnet svangerskap omfattet spørsmålene 23 - 32 i skjematype 2 (spm. 22 - 34 i skjematype 3). For de gravide var enkelte spørsmål som etter emneinndelingen hørte til andre steder, av rent skjematekniske grunner plassert under overskriften svangerskap. Disse spørsmålene blir behandlet under sine respektive emneområder. Spørsmålssekvensen skulle gi en fullstendig oversikt over alle svangerskap (varighet - utfall). Parallelt med ekteskaps- og samlivsoversikten var det lagt opp et fast "skjema" som stilte intervjueren relativt fritt med hensyn til selve spørsmålsformuleringen.

FU dekker under emnet svangerskap alle kjennemerkene som inngikk i kjerneskjemaet til WFS, men avviker fra dette i opplegg og i enkelte spørsmålsformuleringer. FU dekker dessuten i motsetning til kjerneskjemaet kjennemerket aborttype. I opplegget til WFS behandles svangerskap endt med levende fødsler og svangerskap endt med aborter eller dødfødsler separat. Først registreres det samlede antall levende fødte, deretter hver enkelt av disse fødslene. I neste omgang registreres det samlede antall graviditeter som ikke har endt med levende fødsler, og deretter hver enkelt av disse graviditetene. Også opplegget i WFS må sies å være basert på en utfylling av et "skjema" som stiller visse krav til intervjuerne. FU behandlet av grunner som tas opp i de senere avsnittene, alle svangerskap uansett utfallet av dem i kronologisk tidsrekkefølge.

I opplegget til WFS ble levende fødte registrert med navn. Vi erfarte hverken i vårt eget feltarbeid, i prøveundersøkelsen eller i hovedundersøkelsen noe behov for en slik identifisering. Det var heller ikke vanlig at intervjuobjektene brukte barnas navn under registreringen av fødslene.

I prøveundersøkelsen ble fødsler og aborter tatt opp hver for seg. Hovedundersøkelsen la opp til en kronologisk svangerskapsoversikt. Her ble hvert enkelt svangerskap og utfallet av det (uansett om det hadde endt med fødsel eller abort), registrert fortløpende.

Erfaringer fra prøveundersøkelsen tydet på at det kunne være vanskelig å tidfeste aborter. Det er relativt få aborter som ikke tidfestes i det hele tatt. Av de i alt 1 315 abortene ble 9,1 prosent registrert under husker ikke/vet ikke for måned aborten skjedde. 1,6 prosent er registrert under husker ikke/vet ikke for år aborten skjedde. I tillegg hadde 4,6 prosent uoppgitt av andre grunner for måned og 1,8 prosent for år. Selv om dette i det minste med hensyn til årsangivelse, er lave tall, er vi sterkt i tvil om nøyaktigheten av de opplysningene som gis. Vår intervjuerfaring pekte klart mot at mange kvinner ikke husker det nøyaktige aborttidspunkt. Det var ofte mye tvil, korrigering og beregning i forhold til andre begivenheter før de kom fram til en tidsangivelse. Revisjonen av skjemaene viste også at tidspunktet for en del aborter var feil oppgitt (det vil si at vi fant aborter som lå

for nær graviditeter avsluttet med fødsler). Det er ikke mulig å si noe sikkert om hvor stor grad av unøyaktighet det eventuelt dreier seg om.

I forsøk på tidfesting opplevde vi ikke sjelden at intervjuobjektet relaterte til tidligere eller senere fødsler (eks. "den julen den eldste var 2 år"). Ved å gå inn for en kronologisk svangerskapsversikt håpet vi at det skulle bli lettere og mer nærliggende å bruke fødsler som utgangspunkt for en tidfesting av aborter. For mange formål vil det sannsynligvis være nok å vite abortenes plassering i rekken av svangerskap; en er ikke alltid avhengig av de eksakte tidspunktene. Vi hadde også håp om at den valgte framgangsmåten ville kunne gjøre det lettere for intervjuobjektet å ta med eventuelle aborter. Samtidig ble vi under planleggingen sterkt advart mot en slik framgangsmåte. Det ble anført at kvinner tenker på fødsler og aborter som helt atskilte hendelser, og at det kunne bety en sterk følelsesmessig belastning for intervjuobjektet om vi behandlet fødsler og aborter under ett.

Det er intet som tyder på at en behandling av alle graviditeter under ett har skapt spesielle følelsesmessige reaksjoner hos intervjuobjektene. Hvorvidt denne framgangsmåten gir sikrere tidsangivelser kan vanskelig måles, men vi mener å ha grunn til å tro det.

Resultatene fra prøven tydet på en god del variasjoner mellom intervjuerne med hensyn til andelen aborter som ble registrert. Vi vet ikke om det dreier seg om en intervjuer- eller utvalgseffekt, eller en eventuell kombinasjon. Dette vil kunne analyseres nærmere ved hjelp av data fra hovedundersøkelsen.

Kartlegging av aborter ved hjelp av surveymetoder er et område hvor en tradisjonelt regner med en relativt stor grad av underrapportering. Vi kan foreløpig vanskelig anslå graden av underrapportering.

En nærmere vurdering av FU's funn med dette for øyet vil være aktuelt i analyser av abortdataene. Foreløpig har vi bare sammenlignet våre resultater med den mest aktuelle norske undersøkelsen (Walløe 1978). Walløe fant at av de graviditeter han fikk registrert, ble 13,2 prosent oppgitt å ende med abort. Det tilsvarende tallet for FU var 16,7 prosent. (I Walløes undersøkelse ble 8,4 prosent av svangerskapene registrert endt med spontanabort og 4,8 prosent med provosert abort. De tilsvarende tall for FU var 9,6 prosent spontane og 6,8 prosent provoserte aborter.)

6.1 Merknader til enkelte spørsmål

S p m. 25 a og b

Revisjonen av svangerskapsversikten avdekket en del feil og mangler. En del av dette har det vært mulig å rette opp ved hjelp av de lokale folke-

registre, (f.eks. uoppgitt kjønn og noen av de graviditetene som var registrert med for kort avstand). Det dreier seg rimeligvis både om feilerindringer hos intervjuobjektet, og feil som har skjedd under intervjuernes registrering. Dersom svangerskapshistorien i sin helhet var blitt gjentatt for intervjuobjektet, tror vi det hadde vært mulig å spare en del tidkrevende revisjonsarbeid samt generelt heve datakvaliteten.

Det skjemaoppsettet som ble valgt, overløt i en viss utstrekning til intervjueren selv å formulere spørsmålene i overgangen fra ett svangerskap til det neste. For å sikre en ens spørsmålsformulering og for å unngå uheldige formuleringer, var spørsmålet om aborttype (spontan/framkalt) satt opp som et eget spørsmål (spm. 25 b). Erfaringene fra intervjueropplæringen kan tyde på vansker med å skulle benytte et ferdig formulert spørsmål i et skjemaoppsett som dette. Spesielt for det nevnte spørsmål kunne mer spontane ordvalg falle uheldig ut. Ideelt sett tror vi bruken av et ferdig formulert spørsmål burde vært enda bedre tilrettelagt enn det som var tilfelle. Samtidig ser vi ingen praktisk løsning på dette problemet dersom en fortsatt skal beholde et "skjema" med de fordeler det medfører.

Under svangerskapsoversikten ble varigheten av svangerskap som endte med abort, registrert i måneder. I noen tilfeller ble det her oppgitt 7-9 måneders varighet. Hvorvidt dette kom av at det ble oppgitt uker istedenfor måneder, eller det var dødfødsler som ble registrert som aborter, kunne være uklart. Problemet er ikke stort, men det viser betydningen av en klarere framheving av hvilket mål som blir brukt.

Skjemaet for svangerskapshistorien og de tilhørende spørsmål var plassert slik at en etter å ha gjort seg ferdig med side 5 måtte tilbake til side 4. Dette ble spesielt tatt opp under opplæringen, og intervjuerne har tydelig vært påpasselige på dette punktet. Spørsmål 28 var uoppgitt hos noe over 4 prosent av dem som skulle hatt spørsmålet. En annen plassering av henholdsvis "skjema" og spørsmål burde kunne gi lavere uoppgitt andel, spare en del revisjonsarbeid og ekstra opplæring samt gjøre det enklere for intervjuerne.

S p m. 28

Spørsmålet var lagt opp som et kontrollspørsmål for å se om samtlige graviditeter var kommet med. I alt 137 svarte at de hadde vært gravide flere ganger enn det som til da var blitt notert i svangerskapsoversikten. Dette utgjorde 4,4 prosent av dem som hadde vært gravide minst en gang. Spørsmålet skapte ingen spesielle problemer.

Svarfordelingen tyder på at et slikt kontrollspørsmål er berettiget. Spørsmålet vil rimeligvis først og fremst fange opp svangerskap som har endt med aborter.

S p m. 30

Alle gravide ble spurt om når de ventet barnet og med plass til å registrere måned. Dette ble i noen tilfelle misforstått slik at det ble oppgitt svangerskapsmåned (f.eks. 03 dersom intervjuobjektet var i tredje måned ved intervju tidspunktet). Noen feil av denne typen ble rettet opp etter kontakt med intervjueren. Erfaringene tyder på at det må presiseres nærmere hvilket tidspunkt som skal oppgis.

6.2 Oppsummering

De spørsmålene som ble benyttet, synes å gi en adekvat dekning av de aktuelle kjennemerkene fødsler, aborter, dødfødsler og nåværende graviditeter. Spørsmålene har så langt vi kjenner til, ikke medført spesielle vansker for intervjuobjekter eller intervjuere.

Til forskjell fra prøveundersøkelsen og kjerneskjemaet til WFS ble alle svangerskap registrert under ett uansett utfallet av dem. I prøveundersøkelsen og kjerneskjemaet registrerte en først alle fødsler, dernest alle aborter.

Erfaringer fra feltarbeidet tyder på at en samlet og dermed kronologisk svangerskapsoversikt har visse fordeler. Samtidig var et slikt opplegg en klar fordel under revisjonsarbeidet. Opplegget vil også gi såvel intervjuobjekt som intervjuer bedre mulighet til en samlet oversikt og dermed kontroll. Dette burde vært ytterligere styrket ved at intervjueren hadde avsluttet svangerskapsoversikten med å gjenta alt som var notert ned.

Sammenlignet med funn i andre undersøkelser synes antallet registrerte aborter å være akseptabelt.

Kontrollspørsmålet for svangerskapsoversikten fanget opp ytterligere noen svangerskap, og må ansees som berettiget.

Skjemaet for svangerskapshistorien var uheldig plassert i forhold til de spørsmålene som hørte med. Intervjuernes påpasselighet samt opplæringen har sannsynligvis bidratt til at dette likevel må sies å ha gått bra.

Erfaringen fra opplæringen tyder på at spørsmålet om aborttype ikke alltid ble brukt. Dette er et område hvor det bør gjøres mer for å sikre en ens spørsmålsformulering.

Forøvrig avslørte gjennomgangen av skjemaene at noen tidsangivelser kunne misforstås. Der det var mulig, er dette rettet opp.

7. SEKSUELL AKTIVITET

Emnet seksuell aktivitet omfattet spørsmålene 33-35 i skjematype 2 (spm. 35-38 i skjematype 3). Spørsmålssekvensen skulle dekke bare to kjennemerker, alder ved første samleie og antall samleier siste fire uker. For dem som ikke var eller hadde vært gift/samboende eller gravide, ble det først spurt om de hadde samleierfaring.

I prøveundersøkelsen var emnet tatt opp med to varianter av spørsmålsformuleringer, og det dekket noen flere kjennemerker enn i hovedundersøkelsen. Dette er mer utførlig behandlet i notatet Erfaringer fra prøven for fruktbarhetsundersøkelsen. Foreløpig forslag til kjennemerker i hovedundersøkelsen (20/5-77). Noen spørsmål ble tatt ut av hensyn til spørreskjemaets omfang, andre fordi vi var i tvil om holdbarheten av data (f.eks. postpartum abstinens hvor erfaringene fra prøven tydet på at dette var svært vanskelig å huske for mange).

Samleiehyppigheten ble i prøveundersøkelsen søkt kartlagt ved hjelp av tre spørsmål (antall samleier siste fire uker, antall samleier vanligvis i en fire-ukers periode og antall dager siden siste samleie). Resultatene fra prøven viste høyere samleiefrekvens for vanligvis i en fire-ukers periode enn for de siste fire uker. Det oppsto en del problemer med tolkningen av vanligvis, og spørsmålet kunne være vanskelig å besvare for personer med uregelmessig samleieaktivitet.

Spørsmålet om antall dager siden siste samleie skulle i prøven fungere som en kontroll på de to andre målene for samleiehyppighet. Slike beregninger forutsetter at en ser samleier som uavhengige begivenheter. De forutsetter dessuten at det kontrolleres for hvordan samleieaktivitet er fordelt på ukedager. Dersom det brukes grupperte svar på antall samleier siste fire uker, vil det ikke være mulig å foreta eksakte kontrollberegninger. I hovedundersøkelsen ble det ikke forsøkt å kontrollere samleiehyppigheten på denne måten. Erfaringene fra prøveundersøkelsen tyder på at vi finner en høyere samleiefrekvens ved å spørre om samleiehyppighet siste fire uker enn ved å spørre om antall dager siden siste samleie, selv om det som nevnt ligger klare begrensninger i kontrollen.

Sett i forhold til antall kjennemerker, ble emnet seksuell aktivitet ofret svært meget tid og oppmerksomhet i planleggingsfasen. Diskusjonen konsentrerte seg hovedsakelig om fire punkter:

1. Faren for at intervjuobjektene ville komme til å reagere negativt på spørsmålene. Spesielt var en redd for at dette ville kunne øke frafallet for hele undersøkelsen.
2. Faren for en reaksjon på FU også utenfor intervjuobjektene rekke,

ved at f.eks. enkelte spørsmål ble slått opp i massemedia. Slike oppslag kunne tenkes å skade såvel FU som Byrået generelt.

3. Spørsmål av denne art kunne tenkes å være en for stor belastning for intervjuerne. Det ble referert til at enkelte intervjuere hadde stilt seg nølende til eventuelt å delta i en fruktbarhetsundersøkelse.
4. Drøfting av emnets betydning for studiet av fruktbarhet. Det ble hevdet at kjennemerkene ikke var av så stor betydning for fruktbarheten i land som Norge, og at de av den grunn ikke burde med.

Når det gjelder punkt 1 har utvilsomt en del nektet å delta i undersøkelsen fordi den tok opp spørsmål som seksuell aktivitet, prevensjon og graviditeter. Et slikt selektivt frafall vil også kunne ramme de fleste andre typer undersøkelser. Den samlede frafallsprosenten i FU 1977 ligger godt innenfor det som er vanlig for andre typer intervjuundersøkelser. Det var ingen intervjuer som ble avbrutt i delen om seksuell aktivitet.

Med hensyn til punkt 2 unngikk vi såvel i planleggingsfasen som under datainnsamlingen en mer omfattende publisitet om undersøkelsen. De vi var i kontakt med i denne perioden, respekterte vårt ønske om minst mulig publisitet før intervjuene var gjennomført. Det var noen få avisoppslag som spesielt tok opp enkelte av intervjutemaene. Dette var engangsforeteelser, og de har neppe hatt vesentlig betydning for datainnsamlingen eller Byrået generelt. Det ble bevisst tatt sikte på å unngå publisitet før og under datainnsamlingen. Vi kunne på den annen side ikke etablere noen fullgod garanti mot publisitet i denne perioden. Vi ser fortsatt muligheten for at undersøkelsen hadde fått større publisitet i denne perioden, og at dette kunne ha skjedd i en form som kunne ha skadet såvel datainnsamlingsarbeidet som Byrået generelt. På den annen side ser det ofte ut som om slike reaksjoner kan "ramme" relativt tilfeldig og omfatte ulike typer undersøkelser. FU måtte realistisk sett regnes som utsatt med hensyn til en negativ offentlig omtale, men den var neppe alene om dette eller et særtilfelle sammenlignet med alle andre typer undersøkelser.

Når det gjelder punkt 3 ble alle intervjuerne stilt fritt med hensyn til om de ønsket å delta i FU. Til sammen 10 prosent av dem som ble forespurt, sa av ulike grunner nei til å intervju for FU. En del av disse trakk seg nok fordi de ikke ville stille såpass intime spørsmål som dette. Frafallet var ikke så stort at det som det dels var fryktet på forhånd, skapte uoverstigelige problemer for gjennomføringen av intervjuene. Alt i alt vil vi se det som en klar fordel at intervjuere som reagerer negativt på hele eller deler av en undersøkelse, lett blir gitt adgang til ikke å delta. Det var likevel åpenbart at mange av de intervjuere som sa seg villige til å delta i

FU, på forhånd var svært usikre overfor spørsmålene om seksuell aktivitet. Dette ble spesielt tatt opp i såvel den generelle introduksjonen som i gruppeundervisningen. I hovedundersøkelsen var de erfaringer som var høstet i prøveundersøkelsen samt vår egen intervjuererfaring på dette punktet, et godt utgangspunkt. Vi tror likevel at emnet burde vært viet enda mer tid, enn det som ble brukt, f.eks. ved at intervjuerne var gitt mer tid til å snakke om hvordan de reagerte på å skulle intervju om emnet.

Svært mange intervjuere ga da de først var kommet i gang med intervjuingen, uttrykk for at spørsmålene om seksuell aktivitet gikk langt lettere enn ventet. For noen få synes imidlertid denne spørsmålssekvensen å ha vært vanskelig. Vi vil anta at dette både kan skyldes intervjuobjekter og intervjuer. Et par intervjuere som begge arbeidet i to strøk hver og strøk som var klart geografisk atskilt, rapporterte at de hadde høstet svært ulike erfaringer under sin intervjuing på henholdsvis det ene og det andre stedet. Dette taler således for at intervjuobjektenes reaksjoner kunne variere etter bosted. I andre tilfelle kan det se ut som det ville gått enklere dersom en i større utstrekning hadde silt ut mindre motiverte intervjuere. Teoretisk skulle det være mulig å studere frafallsprosenter for disse spørsmålene i forhold til såvel intervjuer som utvalgsområde.

Punkt 4 griper inn i hele prioriteringen av kjennemerker for FU. Drøftingen av dette faller ikke under formålet med dette notatet. Sett fra intervjuobjektenes synspunkt ser det ut til at langt de fleste fant spørsmål av denne typen rimelige og forventede i en fruktbarhetsundersøkelse. Det framgår dessuten av intervjuernes kommentarer at svært mange intervjuobjekter har gitt uttrykk for at de på forhånd hadde ventet seg flere og mer "intime" spørsmål.

7.1 Merknader til enkelte spørsmål

S p m. 35: Skjematype 3

Spørsmålet skulle skille mellom dem med og uten samleieerfaring. I alt 4,4 prosent (28 intervjuobjekter) ønsket ikke å svare på dette spørsmålet. Formuleringen "samleieerfaring" vil muligens kunne misforstås. Det er ingen holdepunkter for at dette har skjedd. Vi ser likevel ikke bort fra at en annen spørsmålsformulering kunne være mer dekkende.

Spm. 33

Til sammen 4 prosent ønsket ikke å svare på spørsmålet. Det var 1,9 prosent som ikke husket sin debutalder. Selv om dette er en meget liten andel, tyder

erfaringene fra feltarbeidet på at vi her må regne med noe usikre tall. På den annen side er det neppe store feilmarginer det dreier seg om. Vi har heller ikke holdepunkter for at det er tale om systematiske skjevheter.

S p m. 34 og 35

Dersom et intervjuobjekt ikke ønsket å svare på om hun hadde hatt noe samleie siste fire uker, fikk hun som rimelig var heller ikke spørsmål om antall samleier siste fire uker. Dette gjør at andelen som ikke ønsker å svare på disse spørsmålene må vurderes samlet. 2,1 prosent ønsket ikke å svare på spørsmålet om de hadde hatt noe samleie i løpet av de siste fire ukene. På spørsmålet om samleiehyppighet var det 4,5 prosent som ikke ønsket å svare. Dersom vi ser disse gruppene i forhold til alle som fikk det første spørsmålet, utgjør nektandelen 5,7 prosent. I prøveundersøkelsen ble kjennermerkene dekket av bare et spørsmål. Det vil si at svaralternativet "ikke hatt samleie" inngikk i svaralternativene under spørsmålet om antall samleier. Sammenligninger av nekterandelen må således gjøres med visse forbehold. Ser vi på de to spørsmålene som skulle gi antall samleier siste fire uker og vanligvis i en fire-ukers periode, var andelen som ikke ønsket å svare 5,8 prosent.

Det var bare 0,6 prosent som ble klassifisert under "husker ikke" for antall samleier siste fire uker.

Spørsmålene om samleieaktivitet ga den største nektandelen på noe enkeltspørsmål, men den er likevel akseptabel. Det er mulig den kunne vært ytterligere redusert. Med tanke på dette er det særlig to alternativer som synes aktuelle. For det første burde det som tidligere nevnt, vært satset på grundigere intervjueropplæring på dette punktet. For det andre er det mulig sekvensen ville ha tjent på å komme noe senere i intervjuet.

Intervjuene skulle ideelt sett foretas alene med intervjuobjektet. I praksis var dette en målsetting som det ofte var umulig å oppfylle. Det ble i motsetning til enkelte andre fruktbarhetsundersøkelser, ikke foretatt noen systematisk registrering av hvem som var tilstede under intervjuet. Intervjuernes merknader vitner imidlertid om tallrike intervjuer hvor en eller flere andre var til stede. I følge instruksene kunne intervjueren i slike høve eventuelt la intervjuobjektet selv lese spørsmål det kunne være vanskelig å stille med andre tilstede. I kartleggingen av antall samleier var svaralternativene oppgitt både med tallgrupper og bokstav for det enkelte alternativ. Så lenge en må regne med at en eller flere andre kan komme til å være til stede under intervjuet, synes det også å være behov for et slikt opplegg, men vi er usikre på hvor stor hjelp det ga i vanskelige situasjoner.

Sett i sammenheng med hva en kunne forvente ut fra funn i andre undersøkelser, synes resultatene i FU for debutalder og seksuell aktivitet ikke overraskende. For øvrig bør det i eventuelle analyser gis plass til

en bredere drøfting av FU's resultater sammenholdt med andre undersøkelser, og kartlegging av denne type variable generelt.

Vi vil dessuten minne om at det allerede under planleggingen av FU ble understreket at denne type data ville ha stor verdi ved eventuelle senere fruktbarhetsundersøkelser.

7.2 Oppsummering

I tråd med erfaringene fra andre undersøkelser og vår egen prøveundersøkelse gikk det gjennomgående greit å stille spørsmål om seksuell aktivitet. Andelen som ikke ønsket å svare på de enkelte spørsmål varierte fra 1,9 prosent til 5,7 prosent. Spørsmålene må sies å ha en akseptabel svarprosent. Sett på etterskudd tror vi det ville vært en fordel om emnet var blitt grundigere drøftet i intervjueropplæringen. Erfaringer fra feltarbeidet tyder også på at emnet kom noe tidlig i intervjuet.

Det er vanskelig å trekke slutninger om datakvaliteten. Funnene synes imidlertid ikke å avvike betydelig fra resultatene i Walløes prevensjons- og familieplanleggingsundersøkelse (Walløe 1978). Intervjuerererfaringen tyder på noe usikkerhet med hensyn til debutalder, men sammenholdt med de øvrige dataene vi har, er det neppe tale om store utslag.

I planleggingsfasen av undersøkelsen var interessen for emnet seksuell aktivitet svært stor. Diskusjonen gikk for det meste på hvorvidt det var mulig å kartlegge emnet uten for store uheldige konsekvenser. Erfaringer fra såvel prøve- som hovedundersøkelsen tyder på at emnet seksuell aktivitet på mange måter var enklere og mindre følelsesladet enn en på forhånd hadde regnet med. Såvel intervjuobjekt som intervjuer synes i stor utstrekning å finne spørsmålene naturlige i en fruktbarhetsundersøkelse.

Dersom undersøkelsen skal gjentas, skulle det med de nåværende erfaringer ikke være nødvendig å ta denne diskusjonen opp igjen. En bør heller ikke avstå fra å ta opp eventuelle andre aktuelle kjennemerker fra dette emneområdet. På den annen side vil det med fordel kunne arbeides videre med målemetoder for kjennemerkene. De fleste kjennemerker under seksuell aktivitet vil neppe la seg innhente retrospektivt uten betydelige feilmarginer. Det kan av den grunn også være aktuelt med en ny vurdering av hva som er relevante kjennemerker under emnet seksuell aktivitet.

8. MULIGHET FOR Å FÅ BARN

Emnet mulighet for å få barn omfattet spørsmålene 36-39 i skjema-type 2 (spm. 39-42 i skjematype 3). De skulle dekke kjennemerkene mulighet for å få barn, grunner for eventuelt ikke å kunne få barn og hvor lenge en ikke hadde kunnet få barn. For dem som var fekunde, var det dessuten et spørsmål om hvordan de ville reagere dersom de ble gravide i kommende måned. Kjennemerket faller emnemessig mer naturlig inn under emnet holdning til barn. I denne framstillingen har vi imidlertid tatt utgangspunkt i spørreskjemaets oppdeling og rekkefølge.

Spørsmålssekvensen la opp til en subjektiv vurdering av egen fekunditet. Dette skulle kunne gi oss en type mål på fekunditet, men det var på forhånd klart at et slikt mål ville være beheftet med vesentlige svakheter. Spørsmålene skulle dessuten tjene som et filter med hensyn til de senere spørsmålene om prevensjon og holdninger til barn. En må ha et fekunditetsmål i en fruktbarhetsundersøkelse for å si hvor mange det er som er utsatt for å få barn. Noe annet mål enn den subjektive oppfatning ville det ikke være mulig å bruke.

Spørsmålssekvensen hadde tilsynelatende ikke medført spesielle problemer i prøveundersøkelsen. Hovedundersøkelsen brukte de samme spørsmålene med noen mindre endringer. Blant annet ble antallet svaralternativer redusert.

Spørsmålene om fekunditet ble ikke stilt til gravide og intervjuobjekter uten samleieerfaring. De gravide vil muligvis kunne klassifiseres som fekunde, men gruppen uten samleieerfaring skaper problemer. For en del formål ville det vært nyttig å dele materialet i henholdsvis fekunde og ikke fekunde, men slik spørsmålene ble stilt er dette ikke mulig. Selv om spørsmålene kunne ha virket hypotetiske for gruppen uten samleieerfaring, ville det slik vi nå ser det, likevel vært ønskelig å stille spørsmålene om fekunditet også til denne gruppen. Vi regner ikke med at dette ville skapt spesielt store problemer i intervjusituasjonen. Spørsmålene ble allerede stilt til dem som aldri hadde vært gravide samt ikke hadde forsøkt å få barn, og de måtte nødvendigvis fortone seg som hypotetiske også for denne gruppen. På den annen side må det da ikke glemmes at vi kartlegger en subjektiv vurdering av egen fekunditet hvor intervjuobjektene vil ha høyst ulike premisser for sine vurderinger.

8.1 Merknader til enkelte spørsmål

S p m. 36 og 37

Revisjonen avslørte at dette spørsmålet ikke alltid var oppfattet slik at det dekket det tiltenkte kjennemerket. Opplysninger som framkom senere i skjemaet, viste at spørsmålet var blitt tolket som om det var spørsmål om en ønsket eller regnet med å få (flere) barn, og ikke som et spørsmål om en var fekund eller ikke. F.eks. ble spørsmålet om årsaken til infekunditet besvart med "ønsker ikke flere barn" o.l., og ofte kombinert med fortsatt prevensjonsbruk. Også når de infekunde feilaktig ble stilt spørsmål om begrunnelser for ikke å få flere barn, kom det ofte fram feiltolkninger av fekunditetsspørsmålet. Noen ganger var det oppfattet som spørsmål om de burde få flere barn (f.eks. av medisinske grunner).

Spørsmålssekvensen var som nevnt lite endret i forhold til prøveundersøkelsen, men hverken i vurderingen av prøveresultatene eller under feltarbeidet oppdaget vi denne feiltolkningen.

Under revisjonen ble spørsmålet om fekunditet revidert til uoppgitt dersom det klart framgikk at spørsmålet var feiloppfattet.

Av dem som fikk spørsmål om mulighet for å få barn, er 0,6 prosent uoppgitt. Dette vil også omfatte noen som er uoppgitt av andre grunner. 4,7 prosent svarte "vet ikke" på spørsmålet om mulighet for å få barn. Dette er et spørsmål hvor en relativt stor andel "vet ikke" virker rimelig.

Enkelte intervjuobjekter regner seg selv som infekunde samtidig som de fortsatt bruker prevensjon. Gangen i spørreskjemaet gjorde det mulig å registrere en del, men ikke alle hvor denne kombinasjonen kan forekomme. (Alle som svarte ja på spørsmålet om infekunditet hoppet over spørsmålene om nåværende prevensjonsbruk, men fikk spørsmålene om tidligere prevensjonsbruk. I denne oversikten ville også nåværende prevensjonsbruk framkomme, det vil si som metode registrert fortsatt i bruk. Dette er forutsatt at metoden har vært i bruk i minst 3 måneder. En del fikk dessuten feilaktig stilt spørsmål om nåværende prevensjonsbruk.) I prøveundersøkelsen var det på grunn av gangen i skjemaet ikke mulig å oppdage eventuelle kombinasjoner av infekunditet og prevensjon.

Svarene kan tolkes på ulike måter. Spørsmålet om infekunditet kan som tidligere nevnt være misforstått, prevensjonsmetoder kan bli brukt i annen hensikt enn prevensjon, eller intervjuobjektet kan vurdere sin egen fekunditet som såpass usikker at prevensjon likevel benyttes. Prevensjonsbruken er bare strøket dersom det klart framgikk at den ble brukt i annen hensikt enn prevensjon.

Av dem som regner seg selv som infekunde, men oppgir prevensjonsbruk vil således noen bruke prevensjon fordi de er usikre på graden av infekunditet. En annen gruppe er dem som kan bli gravide, men som av ulike grunner mener de ikke vil kunne fullføre et svangerskap. Alle disse vil være klassifisert som infekunde, men kan eventuelt trekkes ut dersom en ønsker å operere med en snevrere definisjon av infekunditet.

Under grunner til infekunditet var det relativt ofte føyd til spesifiseringer i margin. Under revisjonen er disse klassifisert under de ulike svaralternativene. Det er fortsatt intervjuobjektets egen vurdering som er lagt til grunn. Det er ikke gjort noe forsøk på å vurdere sannsynligheter utfra de eventuelle medisinske opplysninger som var gitt.

Spørsmålssekvensen var som det har framgått, beheftet med klare svakheter. Noe av dette har det vært mulig å rette opp under revisjonen, men det vil fortsatt være noen som har oppfattet spørsmålet som et spørsmål om ønsker og ikke om infekunditet. (Dette vil f.eks. gjelde intervjuobjekter som har besvart spørsmålet om årsaker til infekunditet utelukkende med "jeg er for gammel". Her er det ikke mulig å avgjøre sikkert hvordan spørsmålet er oppfattet.) Tallmessig vil ikke dette utgjøre noe stort problem.

Sammenlignet med kjerneskjemaet til WFS brukte vi i spørsmålet om infekunditet (spm. 36) en svært lik spørsmålsformulering. I de videre spørsmålene kartla ikke WFS samtlige grunner til infekunditet slik det ble gjort i FU, men tok bare opp om infekunditeten skyldes sterilisering eller ikke. FU's øvrige spørsmål under infekunditet samt prevensjonsoversikten gjorde det således mulig lettere å avdekke mistolkninger av spørsmålet enn hva som var tilfellet ved opplegget til WFS. På den annen side hadde WFS-skjemaet en fordel i og med at det gikk lenger i spørsmålene om sterilisering. I WFS opplegget ble det kartlagt om steriliseringen var foretatt i prevensjonsøyemed eller ikke. I FU er det dessverre ikke mulig å skille mellom disse to gruppene av sterilisering. Vi mister følgelig begrunnelsen for ikke å få (flere) barn for dem som er infekunde, men hvor infekunditeten skyldes sterilisering foretatt i prevensjonsøyemed.

S p m. 38

Et av formålene med spørsmålet var å avdekke noe om varigheten av infekunditet. Til dette formålet var spørsmålsformuleringen lite egnet. Varigheten av infekunditet vil rimeligvis først og fremst kunne kartlegges der tidspunktet for når infekunditeten inntraff lett kan fastlegges. Dette vil først og fremst være aktuelt når det dreier seg om sterilisering. For de fleste andre grunner til infekunditet vil det ofte være vanskelig eller

umulig å fastslå når infekunditeten inntraff. Det vil heller ikke alltid være lett å anslå når IO fikk sin infekunditet mer eller mindre bekreftet.

S p m. 39

Spørsmålet var plassert under overskriften mulighet for å få barn, men kjennemerket faller utenom de andre spørsmålene under dette emnet. Spørsmålet gikk tilsynelatende greit i intervju situasjonen, men kjennemerket bør brukes med forbehold. Som et enkeltstående spørsmål er det lite kontroll for hvordan det er oppfattet, og hvilke premisser som er lagt til grunn for besvarelsene: Vi vil tro at svarene i det minste kan avdekke noe om en første reaksjon på en graviditet eller holdning til å få (flere) barn akkurat nå. Det er også uklart hvilke forutsetninger intervjuobjektene kan ha lagt til grunn. Erfaringer fra feltarbeidet tydet på at flere regnet med at de da ville søke abort, og at svaret således like godt kan tolkes som hvordan de ville reagere på en abort som på det å få et barn. Vi må også regne med at mange som brukte p-pille og spiral har svart ut fra dette premisset.

For å unngå for stor intervjuereffekt må spørsmålets svaralternativer nevnes for intervjuobjektet. Dette framgår ikke av spørreskjemaet, men var tatt opp i en tilleggsinstruks. Forøvrig var det ikke spesielle merknader eller problemer knyttet til spørsmålet. 3,4 prosent av dem som skulle besvare spørsmålet svarte vet ikke, og spørsmålet er uoppgitt for 1,4 prosent. 2 IO ønsket ikke å svare på spørsmålet. Sett i lys av at spørsmålet for mange kan ha vært relativt hypotetisk, synes andelen vet ikke og uoppgitt å være liten.

8.2 Oppsummering

I en fruktbarhetsundersøkelse basert på surveymetoder, vil den enkleste og på mange vis rimeligste framgangsmåten være en subjektiv vurdering av egen fekunditet. Selv om framgangsmåten har mange svakheter, gir den også klare fordeler sammenlignet med andre måter å kartlegge infekunditet på. Slik spørsmålet om fekunditet var formulert, kunne det oppstå misforståelser. Enkelte har forstått spørsmålet som et spørsmål om de ønsker eller regner med å få (flere) barn, og ikke som et spørsmål om fekunditet. Så langt det var mulig er dette korrigert i revisjonen. Ved en evnetuell ny fruktbarhetsundersøkelse vil spørsmålet måtte endres. Det hadde dessuten utvilsomt vært nyttig om intervjuerne hadde vært klar over hvilket kjennemerke spørsmålet skulle dekke og hvilke muligheter for feiltolkninger som var tilstede.

Under grunner til at det ikke er mulig å få barn er det ofte gitt tilleggsopplysninger i margen. Disse tilleggsopplysningene varierte en del med hensyn til å være rimelige og sannsynelige grunner til infekunditet. Med mindre svaret tyder på at spørsmålet klart er misforstått, har vi ikke forsøkt noen ytterligere revisjon basert på medisinske kriterier. Slik spørsmålene var formulert ga de bare dekning for å kartlegge intervjuobjektets subjektive vurdering av egen fekunditet. Det er dette kjennemerket som er forsøkt opprettholdt under revisjonen.

Spørsmålene burde med tanke på den videre bearbeidingen av data, også vært stilt til dem som ikke hadde samleierfaring.

Spørsmålet om varighet av infekunditet er på flere måter uegnet. Formulert som et enkelt og relativt presist mål, vil det slik vi nå ser det bare være mulig å kartlegge dette kjennemerket for noen av grunnene til infekunditet (først og fremst sterilisering).

Spørsmålet om reaksjon dersom en ble gravid i kommende måned skapte ingen spesielle problemer under intervjuingen, men må som kjennemerke behandles med flere forbehold.

9. BRUK AV PREVENSJON

Emnet bruk av prevensjon omfattet spørsmålene 40-50 i skjematype 2 (spm. 43-53 i skjematype 3).

I spørreskjemaet har spørsmålssekvensen fått overskriften "Bruk av prevensjon og holdninger til svangerskapene". Spørsmål om holdninger til svangerskap gikk imidlertid ut i den endelige og siste versjonen av spørreskjemaet. Ved en feil ble disse endringene ikke tatt til følge i overskrifter. Overskriftene er myntet på intervjueren, og ikke på IO, og en regner med at feilen ikke har fått noen konsekvenser.

Spørsmålene skulle gi nåværende prevensjonsbruk og eventuelle grunner til at prevensjon ikke ble brukt, samt en oversikt over tidligere prevensjonsbruk. Spørsmålene dekker ikke eventuelt kombinasjonsbruk av ulike prevensjonsmetoder. Der to eller flere metoder er registrert i samme tidsrom, kan metodene være brukt såvel vekselvis som i kombinasjon.

Under planleggingen av FU var vi usikre på hvordan emneområdet prevensjon best skulle avgrenses. Det var nødvendig å vurdere såvel formålet med prevensjonsdataene som holdbarheten av opplysningene avhengig av hvor langt vi gikk tilbake i tid.

I prøveundersøkelsen lå skjemavariant I nær opptil WFS kjerneskjema (nåværende prevensjonsbruk samt en begrenset kartlegging av tidligere prevensjonsbruk). Skjemavariant II dekket en detaljert beskrivelse av prevensjonsbruk siste to år, og lå nærmere det opplegget som var brukt av den amerikanske fruktbarhetsundersøkelsen 1975 (kfr. kjennemerkeliste LØS/UGJ, 29/7-76). Hovedundersøkelsen brukte en tredje variant av spørsmål. Sammenlignet med prøven var den endelige utformingen mest lik den som ble brukt i skjemavariant I i prøveundersøkelsen. Det var lenge uavklart hvilke kjennemerker som skulle med under prevensjonsbruk. Dette er blant annet en av grunnene til de relativt store endringene sett i forhold til deler av prøveundersøkelsen. Ved valg av kjennemerker ble det lagt vekt på såvel teoretiske interesser som metodiske og skjematekniske problemer.

Vi tok i tilknytning til emnet prevensjon også opp spørsmålet om ønsket/planlagthet av svangerskapene. Slike kjennemerker var i varierende omfang dekket både i opplegget til WFS og andre fruktbarhetsundersøkelser. Emnet (som av oss er kalt holdninger til svangerskap) ble delvis utprøvd i prøveundersøkelsen (variant II), men ble ikke tatt med i hovedundersøkelsen. I erfaringsnotatet fra prøveundersøkelser (20/5-77) gjør vi nærmere rede for hvorfor emneområdet ble foreslått sløyfet. Nok en gang tror vi at spørsmålssekvensen ville ha dratt

nytte av en forsterket intervjuopplæring. Erfaringen fra opplæringskursene tydet på at flere intervjuere hadde vanskelig for å snakke om de ulike formene for prevensjon. Dersom det hadde vært avsatt noe tid til å omtale ulike prevensjonsformer samt dessuten lagt mer vekt på prøveintervjuing, ville dette kunne ha gjort intervjuerne mer fortrolige med emnet. En direkte opplæring i hvordan de ulike prevensjonsformene virker, og med utelukkende kunnskapsformidling for øyet synes det ikke å være behov for.

Etter prøveundersøkelsen satt vi igjen med en klar oppfatning av at avbrutt samleie og sikker periode ofte ikke ble regnet som prevensjonsmetoder. Det er mulig at enkelte også innskrenker betegnelsen prevensjonsmetode ytterligere. For å forhindre underrapportering av enkelte prevensjonsmetoder ble spørsmål om prevensjonsbruk formulert slik at hver enkelt metode skulle nevnes separat og besvares med ja eller nei når det gjaldt bruk. Vi endret også rekkefølgen for metodene slik at de vi var redde for kunne falle ut ble nevnt først. I prøveundersøkelsen var disse plassert til slutt. De videre spørsmålene i sekvensen tyder likevel på at prevensjonsmetode fortsatt av noen kan oppfattes snevrere enn det som er intensjonen med emnet. Det kan dreie seg om intervjuobjekter som har brukt avbrutt samleie i de siste fire ukene, men som ikke har brukt prevensjon ved siste samleie og som begrunner dette med at de ikke hadde prevensjonsmidler. En annen gruppe er dem som har brukt "sikker periode" i kombinasjon med annen prevensjon siste fire uker, men som likevel angir at de ikke har brukt prevensjon ved siste samleie.

9.1 Merknader til enkelte spørsmål

S p m. 40

Spørsmålet skulle bare registrere prevensjonsformer brukt i løpet av de siste fire ukene. Gjennomgangen av skjemaene viste at flere var registrert både med p-pille eller spiral og et eller flere av de øvrige prevensjonsmidlene. Andelen som eventuelt hadde skiftet prevensjonsmiddel rett før intervjutidspunktet eller som brukte p-pille eller spiral i kombinasjon med andre metoder, synes urimelig stor. Vi finner grunn til å anta at tidsbegrensningen ikke alltid har blitt oppfattet, og at enkelte svar gir et bilde av prevensjonsmetoder som er blitt benyttet en eller annen gang. Denne antakelsen styrkes ytterligere av at mange av dem som rapporterer lite sannsynlige kombinasjoner

i siste 4 uker, oppga de samme midlene for bruk i minst en 3-månedersperiode. (Det vil si i spørsmålene som skulle dekke tidligere prevensjonsbruk.) Såvel for intervjuobjektet som intervjuer bør det ved en eventuell gjentakelse ytterligere understrekes hvilken periode det spørres etter. Det burde også allerede i det første prevensjonsspørsmålet vært presisert, at senere spørsmål ville ta opp tidligere prevensjonsbruk. Så langt det var mulig ut fra de øvrige opplysningene som var gitt, ble feil av denne typen revidert. Etter revisjonen er det relativt få som står igjen med p-pille eller spiral brukt sammen med andre metoder i siste 4 uker.

Selv om instruksene ga klar beskjed om at samtlige prevensjonsmetoder skulle leses opp og besvares separat, tror vi enkelte intervjuobjekter har vært så raske og kategoriske i sine svar at det kan ha gjort det vanskelig for intervjueren å følge instruksene fullt ut. I tillegg kan som nevnt enkelte intervjuere ha følt seg lite fortrolig med emnet. Hyppig avkryssing bare i "Ja"-feltene tyder også på dette.

Det er vanskelig å si hvor meget slike feilkilder kan ha å si for datamaterialet. Fortsatt synes det imidlertid rimelig å anta at det vil være en tendens til underrapportering av i det minste metodene avbrutt samleie og sikker periode, selv etter at rekkefølgen ble endret og disse metodene nevnt først. (Sammenliknet med Walløe 1978 synes underrapporteringen å være relativt stor.)

Etter 7 nærmere angitte prevensjonsformer var det oppgitt et svaralternativ for "annen metode". Her er det blant annet blitt krysset av for sterilisering og minipille. Der vi hadde tilstrekkelige opplysninger, er det foretatt revisjon. For å få klart fram hva det ble krysset for, burde svaralternativet hatt en tilføyelse som ba om en spesifisering av metoden. Dette gjelder også for spørsmålet om tidligere brukte prevensjonsmetoder (spm. 44).

Forøvrig var pilhenviisningene for spørsmålet ikke tilstrekkelig klare. Henviisningene avviker fra vanlig standard, og det framgår dårlig at de gjelder "ja"-svar. Dette har ført til at en del intervjuobjekter har fått et spørsmål mer enn de skulle ha, samt krevd ekstra revisjonsarbeid.

Det var bare 1,8 prosent som ikke ønsket å svare på hvilken prevensjonsmetode de hadde brukt siste 4 uker. Spørsmålet ble også stilt til dem som ikke ønsket å svare på om de hadde hatt noe samleie i løpet av det samme tidsrommet.

Spm. 42 og 43

Som svar på spørsmål 42 som gjelder for siste samleie, har enkelte oppgitt at de snart skal begynne med bestemte midler, har pause i p-pillebruk,

eller regnet med at det var en sikker periode. Dette kan nok en gang tyde på at prevensjon av en del enten som en intervju effekt eller generelt blir oppfattet svært snevert (det vil si i første rekke som p-pille, spiral eller sterilisering og ikke innbefatter f.eks. "sikker periode"). En annen mulighet er at de som nevner pause i bruk o.l., faktisk ikke bruker noen form for prevensjon i påvente av å starte opp med de metoder de angir. Av dem som svarte på denne måten, var det flere som relativt nylig hadde født. For disse kunne det i tillegg gå mer eller mindre klart fram at de regnet sannsynligheten for å bli gravide som liten.

Spørsmål 43 tok opp grunnene til ikke å bruke prevensjon i de siste fire ukene. Her var det enkelte hvor vi ikke fikk direkte svar på spørsmålet. I og med at det bare ble spurt om grunner til ikke å ha brukt prevensjon siste fire uker, kunne vi lett få svar av typen "aldri brukt", "pleier ikke bruke", o.l. En del som aldri hadde brukt prevensjon, svarer også "Det ble bare ikke til at vi brukte prevensjon" for de siste 4 ukene. Vi savner således en spørsmålsformulering som bedre kunne fange opp ytterligere begrunnelser hos dem som besvarte spørsmålet med at de aldri har brukt eller ikke pleier å bruke prevensjon.

Slik spørreskjemaet var bygd opp, var det bare dem som hadde hatt samleie siste fire uker som ble spurt om grunner til manglende prevensjonsbruk. Vi vil på denne måten kunne miste begrunnelser fra grupper som aldri eller bare meget sporadisk har brukt prevensjon. Dette er et kjennemerke som åpenbart ville har vært ønskelig og hadde vi hatt et slikt spørsmål kunne vi også unngått svarene av typen "aldri brukt" uten nærmere begrunnelse.

S p m. 44

Ordlyden i dette spørsmålet anga at et prevensjonsmiddel skulle vært i bruk i minst 3 måneder for å komme med i prevensjonshistorien. Formuleringen er noe uklar. Det framgår ikke om det dreier seg om 3 måneder tilsammen eller en periode på minst 3 måneder. Instruksen presiserte den siste tolkningen. Spørsmålet sier heller ikke noe om hvor konsekvent eller ofte en metode må være brukt. Det synes imidlertid heller ikke enkelt å foreta en slik presisering. Problemene vil være størst for de med sporadiske samleier i lengre perioder. Av de spurte ønsket 0,8 prosent ikke å svare på spørsmålet.

S p m. 45-50

Siste del av emnet prevensjon skulle gi en oversikt over prevensjonshistorie. I prøveundersøkelsen ble tidligere prevensjonsbruk

kartlagt ved at en tok metode for metode. Det vil si at en først gjorde seg ferdig med alle tidsrom en metode var brukt, før en gikk videre til en eventuell annen metode. I hovedundersøkelsen var det isteden lagt opp til en kronologisk prevensjonsoversikt. Det vil si at en startet med det tidsrommet det første gang ble brukt prevensjon, og gikk framover i tid. Dette så ut til å virke bedre i intervjusituasjonen. Opplegget er også enklere å revidere enn den løsningen som var valgt i prøveundersøkelsen. ~~Hvorvidt dette gir mer holdbare data er det ikke mulig å kontrollere.~~ Det synes imidlertid umiddelbart rimelig å anta at en slik kronologisk oversikt vil falle naturlig for mange. Det gir intervjuobjektet høve til lettere å relatere prevensjonsbruken til andre begivenheter som f.eks. samliv og svangerskap. Som avslutning på spørsmålet refererte intervjueren den prevensjonshistorien hun hadde notert ned, for IO.

I prevensjonshistorieskjemaet skulle intervjueren angi de enkelte metoder ved hjelp av oppgitte nummer. Noen har her i steden brukt kolonnennummer fra foregående spørsmål, eller en annen form for nummerering. Det har også sett ut til at det er brukt et rekkefølgenummer og ikke metodenummer i denne oversikten. Dels har feil av denne typen medført en god del revisjonsarbeid, dels har det i enkelte tilfelle ikke vært mulig å foreta tilstrekkelige korreksjoner.

Dersom prevensjonsmetoden fortsatt var i bruk skulle dette angis ved bruk av egen kode (99). På dette punktet oppsto det mange feil. En del ble korrigert ved at det tidlig i intervjuingen ble tatt direkte kontakt med intervjueren. Vi vil være tilbøyelige til å tro at det alt i alt hadde vært færre feil om intervjueren hadde notert ned "fortsatt i bruk" eller at det hadde vært en egen svarrute for dette lengst til høyre.

Dersom intervjuobjektet ikke husket når en prevensjonsform var påbegynt eller avsluttet, skulle også dette angis ved egen kode (00). Heller ikke dette gikk uten problemer, og det har nok vært en viss sammenblanding av kodene 00 og 99 i intervjusituasjonen.

Det er ellers klart at instruksene om at opphold i bruk av prevensjon som skyldes svangerskap ikke skal registreres, har fungert dårlig. Sammenlikning mellom svangerskapshistorie og prevensjonshistorie viser at mange har registrert slike opphold. Det vil dessuten være mer naturlig å registrere avbrudd for de ikke-samleieavhengige prevensjonsmidlene enn for de øvrige. Vi må følgelig anta at hvordan prevensjonshistorien er registrert rundt svangerskap vil kunne variere såvel etter intervjuobjekt og intervjuer som etter de ulike prevensjonsmetoder. Siden vi ikke vet om oppholdet startet før eller etter unnfangelse, kan vi ikke revidere

disse svarene.

9.2 Oppsummering

Erfaringene fra mange land tyder på at en kartlegging av prevensjonsbruk reiser atskillige problemer av teoretisk, metodisk og skjemateknisk art. De teoretiske aspektene ved valg av kjennemerker er ikke drøftet i dette notatet.

Det er særlig to forhold som kan skape metodiske og skjematekniske vansker. For det første synes det å være variasjoner med hensyn til hva som oppfattes som prevensjon. Generelt ser det ut til at intervjuobjektene kan oppfatte prevensjonsbegrepet snevrere enn det spørsmålene baserer seg på. Prevensjonsbegrepet innsnevres slik at det utelukker de mindre effektive prevensjonsmetoder (avbrutt samleie, sikker periode og muligens flere). Hvorvidt prevensjonsbegrepet er utsatt for en intervju-effekt, det vil si at det svares utfra hva en regner med vil bli akseptert som prevensjon, eller begrepet av en del faktisk blir brukt i en slik snever betydning er det ikke mulig å si.

For det andre er det som tidligere erfart, vanskelig å stille fellesspørsmål som skal dekke ulike prevensjonsformer. Så lenge prevensjonsformer med tildels helt forskjellig virkemåte skal dekkes av de samme spørsmålene, vil det lett kunne oppstå misforståelser. På den annen side vil en ytterligere oppsplitting av spørsmålene skape atskillige skjematekniske problemer.

Spørreskjemaet var utarbeidet under hensyntagen til de forhold som her er nevnt. Flere ting tyder imidlertid på at det fortsatt kunne oppstå vansker med hva som skulle oppfattes som prevensjonsbruk, og med tilpasningen av spørsmålene for de enkelte prevensjonsmetoder. En del av dette har det vært mulig å korrigere i revisjonen.

Det er vanskelig å si hvor stor betydning de forhold som her er nevnt, har på datakvaliteten. Dersom vi ser prevensjonshistorier i sammenheng med øvrige aktuelle kjennemerker, gir det ikke grunnlag for mistanke om feilrapporteringen av avgjørende omfang. De problemer som er trukket fram, er på den annen side aktuelle for den videre bearbeidingen av data om prevensjonsbruk, og ikke minst for eventuelle andre undersøkelser som vil kartlegge prevensjonsbruk.

En kronologisk kartlegging av prevensjonsbruk framfor å ta metode for metode, synes å ha fordeler såvel i selve intervjusituasjonen som under revisjonen. Vi vil likevel utfra egen intervjuerfaring regne

tidsangivelse for prevensjonsbruk som temmelig "grove" mål. Det er også mulig at nøyaktigheten av tidsangivelsen ikke vil være tilfeldig. Foruten å regne med større nøyaktighet jo nærmere i tid begivenheten ligger, finner vi det sannsynlig om de ikke samleieavhengige midlene (som krever en eller annen form for legekontakt) lettere vil kunne tidfestes. Forøvrig er det pekt på en del uklare punkter hvor det i det minste hadde vært ønskelig med en klarere instruks, og eventuelt også endringer i spørsmålsformulering og svaralternativer.

Intervjuopplæringen viste at en del intervjuere følte seg ufrie med hensyn til f.eks. det å omtale hvert enkelt prevensjonsmiddel. Vi vet på den annen side ikke hvordan dette artet seg når de kom ut i feltarbeidet. Intervjuernes kommentarer tyder ikke på at emnet var spesielt vanskelig å ta opp. Vi tror likevel at vi ville ha tjent på mer informasjon og intervjutrening med hensyn til emnet prevensjonsbruk.

Det er ellers tatt opp en del ting av mer skjemateknisk karakter. Spesielt når det gjelder oversiktsskjemaet for prevensjonshistorien, har det skjedd en del feil som har krevd mye revisjonsarbeid. Vi vil ikke tilrå å pålegge intervjueren bruk av spesielle koder slik vi gjorde for prevensjonshistorien (kode 00 og 99 for henholdsvis husker ikke og fortsatt i bruk). Så lenge en kartlegger såvel nåværende som tidligere prevensjonsbruk må skillet mellom de to registreringene komme klart fram. Det er dessverre grunn til å anta at dette ikke alltid hadde vært tilfelle.

10. HOLDNING TIL BARN

Emnet holdning til barn omfattet spm. 51-62 i skjematype 2 (spm. 54-65 i skjematype 3). Spørsmålene skulle dekke kjennemerkene ideelt barnetall, om en hadde en mening med hensyn til om en ville ha (flere) barn, forventet barnetall, grunner til ikke å få (flere) barn, antall barn som ville være for få / for mange for en selv, alternativt barnetall dersom en måtte velge en mer eller en mindre enn det en regnet med, og ønsket tidspunkt og kjønn for første (neste) barn. I tillegg var det tatt med en rangering av fem utsagn om grunner til å få barn, og av fem utsagn om grunner til ikke å få barn.

I prøveundersøkelsen ble emnet holdning til barn dekket noe ulikt i de to skjemavariantene. I forhold til prøveundersøkelsen var det relativt mange kjennemerker som ikke kom med i hovedundersøkelsen. Enkelte kjennemerker skilte lite og hadde heller ikke så stor deskriptiv verdi at de forsvarte en plass i hovedundersøkelsen. Andre kjennemerker falt ut dels fordi det var uklart hvilke analysemuligheter de ville gi, dels fordi selve målemetodikken ikke alltid var tilfredsstillende. Noen kjennemerker som i prøven var formulert som helt åpne spørsmål ble brukt indirekte som et nyttig erfaringsmateriale i den endelige spørsmålsutformingen.

Det ble ved valg av kjennemerker til hovedundersøkelsen lagt vekt på å tilrettelegge muligheter for komparative undersøkelser. ECE hadde laget en egen modell for familiestørrelsepreferanser og -begrunnelser (CES/AC. 43/12, 25 nov. 1975) til bruk i land med lav fruktbarhet. Enkelte kjennemerker ble høyt prioritert blant annet fordi de inngikk i denne modellen.

For øvrig er alle kjennemerker som var tatt med i prøven, behandlet mer utførlig i det erfaringsnotatet som ble utarbeidet etter prøven (Erfaringer fra prøven for Fruktbarhetsundersøkelsen. Foreløpig forslag til kjennemerker i hovedundersøkelsen, 20/5-77).

Sett i forhold til opplegget for FU hvor en bevisst prøvde å tilgode-se svært mange ulike emneområder, synes andelen kjennemerker under holdning til barn rimelig. Emnet har hatt svært ulik behandling i de fruktbarhetsundersøkelser hvor det har vært med, og den nytten en har hatt av det synes noe uklar. Det var således vanskelig å velge aktuelle kjennemerker, og det er foreløpig heller ikke lett å vurdere det valget som ble gjort. Ved en eventuell ny fruktbarhetsundersøkelse skulle en på grunnlag av våre og andres erfaringer ha et langt bedre utgangspunkt for valg av aktuelle kjennemerker.

Enkelte fruktbarhetsundersøkelser har konsentrert seg spesielt om kjennemerker som faller inn under det vi har kalt holdning til barn. Da spørreskjemaet ble utarbeidet, hadde vi imidlertid kjennskap til relativt få analyser på dette området.

Fruktbarhetsundersøkelser som i større utstrekning tar sikte på å studere fruktbarhetsintensjoner, vil rimeligvis også kreve et sterkere psykologisk og sosiologisk innslag enn hva som til nå ofte har vært tilfelle. En grundig studie innen dette område vil dessuten etter vår vurdering vanskelig la seg forene med en fruktbarhetsundersøkelse hvor en tar sikte på å dekke et bredt spekter av mellomliggende og bakenforliggende variable. Selv om det i planleggingen av FU var uklart og vanskelig å se hvilke kjennemerker fra emnet som vi burde satse på, ble emneområdet som sådan ansett som viktig av styringsgruppen.

10.1 Merknader til enkelte spørsmål

S p m. 51 og 52

Spørsmålet er av flere intervjuere framhevet som ikke helt lett å få besvart. Dersom vi ser andelen vet ikke og ønsker ikke svare under ett, gir det et gjennomsnitt på 6 prosent på utsagnene om grunner til ikke å få barn. Til sammenligning var den samlede vet ikke og ønsker ikke svare andelen 2,3 prosent for spørsmålet om grunner til å få barn. De utsagnene som de færreste rangerte på topp (D i begge spørsmål) hadde også høyest andel uoppgitt.

Vi er i tvil om vi kan se intervjuernes merknader og uoppgitt-andelen som akseptabel for denne type spørsmål. Vår egen intervjuererfaring tydet på at rangeringen gikk lettere enn vi på forhånd hadde regnet med. Det var noen få tilfeller av dobbeltregistreringer. Registreringen av svarene førte til mye arbeid for revisjonen. Mange intervjuere hadde benyttet de oppgitte bokstavene fremfor kodetall. Kodetallene ble dessuten omkodet før punching. Dette opplegget er det mulig å forenkle med de erfaringene vi har i dag, men det er likevel usikkert om spørsmålene kan utnyttes så godt at tilsvarende spørsmål bør anbefales ved seinere undersøkelser.

S p m. 55 og 56

Spørsmålene har ikke falt heldig ut. Grensene har klart blitt ulikt oppfattet. De har blitt oppfattet både som det høyeste tall som ville være for lite og det laveste som ville være for høyt (det vil si i tråd med våre intensjoner), og som henholdsvis det minste og det største barnetall en kan akseptere. Det siste fremkommer klart når differansen i svarene

på de to spørsmålene bare er én. Spørsmålsutformingen synes lite egnet for såvel intervjuobjekter som intervjuere, men vi anser det som nyttigere å ha et mål for intervall enn bare ett enkelt tall for et kjennemerke som dette.

S p m. 57

Det var hele 15,2prosent som svarte vet ikke på spørsmålet. Disse fikk ingen ytterligere spørsmål under emnet holdning til barn. Her ville det ha vært ønskelig med en type spørsmål som i noen grad kunne fange opp hva som lå bak disse svarene. Slik det nå står kan svarene blant annet være uttrykk for en vurdering av egen prevensjonsbruk, en vurdering av egen og partners fekunditet, usikkerhet med hensyn til framtidig livssituasjon, eller mer primært vise til mangel på beslutning eller ambivalens med hensyn til det å få / ikke få (flere) barn. Ved å bruke svarene bl.a. på spørsmålene 39, 40 og 54 kan en få vite mer om "Vet ikke"-gruppen.

For de gravide skulle spørsmålet tolkes som et spørsmål om flere barn utover det de nå ventet. Dette var presisert i instruks og intervjuer-opplæringen, men revisjonen avslørte til tross for dette feil. Dette kunne i viss grad rettes opp, men medførte da at spm. 58 ble uoppgitt. Tilsvarende ble det feil for de gravide når vi senere spurte om når de ønsket neste barn. Her ble det ikke sjelden svart for forventet nedkomst, og ikke som korrekt for det barnet de ønsket deretter. Svar av denne typen ble korrigert til uoppgitt.

S p m. 58 a og b

Vi erfarte under prøveundersøkelsen at mange ikke direkte kunne angi hvorfor de ikke ønsket flere barn utover det at de var fornøyd med det antallet de hadde. Dette svaralternativet ble følgelig tatt med i hovedundersøkelsen til tross for at det nok kan oppfattes som en "redningsplanke" som alle kan synes passer. Det var klart det mest vanlige svaret, og det som ble ansett som det viktigste. Svaralternativet inngår ikke i det aktuelle spørsmålet slik det er formulert i ECE's modul for familiestørrelsespreferanser (CES/AC. 43/12 25 nov. 1975). I denne modulen er som alle de øvrige svaralternativene vi har brukt, samtlige svaralternativer formulert i form av negative restriksjoner. Selve spørsmålet synes således å bygge på en forutsetning om at kvinner skal regne med å få barn og ikke minst fortsette med å regne med det, helt til en eller annen "akseptabel" hindring kommer i veien. Utover dette finner vi det gjennomgående vanskelig å kartlegge grunner for barnetallspreferanser, spesielt når det gjelder de vanlige familiestørrelsene, og er i tvil om hvor langt en vil kunne komme ved hjelp av den typen enkle mål som er brukt i FU.

På individnivå må vi også anta at begrunnelser for ikke å ville ha (flere) barn vil skifte over tid. En avgjørelse som nå f.eks. blir begrunnet med "for gammel" kunne for 10 år siden av det samme intervjuobjektet vært begrunnet med "har ikke det nødvendige overskudd til å ta meg av flere barn". Det vil si at kjennemerket blir best egnet for ulike typer av komparative undersøkelser. For øvrig har fruktbarhetsundersøkelser ikke sjelden knyttet lignende studier til avgjørelsen om å få / ikke få et nærmere angitt barn i fødselsrekkefølgen. En har blant annet konsentrert seg om det tredje barnet idet en regnet med at en ville finne mer bevisste begrunnelser hos dem som allerede hadde to barn fra før. I prøveundersøkelsen ble det brukt et eget spørsmål om begrunnelser for flere barn (spm. 78 i skjemavariant I) til alle som hadde minst to barn og dessuten hadde planer om flere. Utvalget i FU var imidlertid for lite til å få et rimelig utbytte av slike spesialstudier.

Slik spørsmålene sto i FU har enkelte uteglemt spm. 58 b. Det hendte også at nummeret på svaralternativet ble notert etter teksten i tilknytning til kolonnene og ikke på rett plass i kolonne 504 - 505.

Enkelte intervjuere synes å ha fått registrert svært mange svaralternativ for hvert enkelt intervjuobjekt, mens andre intervjuere bare fikk ett svar fra nesten alle sine. Det er å håpe at dette ikke skyldes at enkelte i strid med den generelle instruksjonen har lest opp svaralternativene for intervjuobjektet.

Det var registrert i alt 142 svar under alternativet annen grunn. Disse ble gjennomgått og i stor utstrekning revidert. Det ble også opprettet 6 nye svaralternativer (vanskeligheter med å få barn, ville bli for lang avstand mellom barna, redd for misdannelser m.m. hos barnet, ønsker tid til egen rådighet, redd for ansvaret og vanskelighetene ved å oppdra (flere) barn, og samfunnet slik det er i dag gjør det lite fristende å sette barn til verden). Som resultatene viser gir i det minste FU-materialet lite adgang til så stor spredning som det her er foretatt. På den annen side vil en fyldig liste med svaralternativer gjerne med de tilleggsalternativene som her ble opprettet, innen visse grenser kunne øke reliabiliteten ved intervjuernes avmerkning. En kan derfor vurdere å gruppere sammen flere av alternativene først etter at intervjuingen er avsluttet.

For øvrig ville kjennemerket vært aktuelt for flere av dem som nå ble silt utenom. Slik gangen i skjemaet var lagt opp fikk vi dessverre ikke med begrunnelsene for ikke å få (flere) barn for dem hvor enten de selv eller ektemannen var sterilisert. Dette ville sannsynligvis enklest kunne blitt dekket ved at alle i denne kategorien, var blitt ledet direkte til et eget spørsmål om begrunnelser for ikke å få (flere) barn.

S p m. 59

Spørsmålet skulle dekke kjennemerket forventet barnetall. I sitt svar skulle IO således inkludere de barna hun eventuelt allerede hadde samt de barn hun eventuelt regnet med å få senere. 14,9 prosent regnet med å få (flere) barn, men svarte vet ikke med hensyn til antallet de regnet med å få i alt.

I planleggingen av FU vurderte vi ulike barnetallsmål (ønsket, forventet, planlagt og ideelt barnetall). I fruktbarhetsundersøkelser finner vi eksempler på alle disse målene (til dels med ytterligere nyanser og eventuelt knyttet til ulike tidspunkter, f.eks. ved inngåelsen av første ekteskap). Enkelte fruktbarhetsundersøkelser bruker to eller flere ulike typer mål. Rent analytisk synes en slik oppsplitting i ulike typer mål for barnetall å virke rimelig. På den annen side var vi tvilende til hvor godt det ville la seg gjøre å skille mellom ulike typer mål i selve datainnsamlingen. Det er grunn til å anta at folk flest har vansker med umiddelbart å registrere samt oppfatte forskjellene i de ulike målene. Det kan også reises spørsmål om de eventuelle differansene (forutsatt at de ulike målene blir korrekt registrert) er så store, at dette berettiger bruk av flere ulike mål.

I FU ble det satset på to ulike mål, nemlig forventet barnetall (spm. 59) og ideelt barnetall for en familie i Norge i dag (spm. 53). Dette er mål som med en del nyanser er brukt i en rekke fruktbarhetsundersøkelser.

WFS skilte i sitt kjerneskjema mellom "wanted" og "expected" barnetall og brukte dessuten retrospektive spørsmål. Etter vår vurdering var vi mer garantert at det ble skilt korrekt mellom målene ved å velge henholdsvis forventet barnetall for en selv og ideelt barnetall generelt. Vi var også som for flere av de øvrige emneområdene i FU, betenkt med hensyn til bruk av retrospektive spørsmål.

På den annen side kan behovet for to eller flere ulike barnetallsmål fortsatt diskuteres. Ved en eventuell ny fruktbarhetsundersøkelse vil det bli viktig å få data som er sammenlignbare med den første undersøkelsen. Dette skulle imidlertid ikke forhindre at valg av barnetallsmål likevel vurderes på nytt ut fra de erfaringer som er høstet i FU 1977 og i eventuelle andre fruktbarhetsundersøkelser.

S p m. 60

Spørsmålet forutsatte at intervjueren på grunnlag av det foregående svaret satte inn de korrekte tallene i selve spørsmålsformuleringen. For å kontrollere at spørsmålet ble riktig stilt, skulle de aktuelle tallene skrives inn i skjemaet. Dette er uteglemt i svært mange tilfelle. Der tallene var ført inn, var dette ikke alltid korrekt. Spørsmålet ble i slike tilfeller

revidert til uoppgitt. Uoppgittandelen på spørsmålet er ikke høy (3,2 prosent), men vi må gå ut fra at det også var en stor feilprosent blant dem som ikke skrev tallene inn i skjemaet. På grunn av de manglende kontrollmuligheter vil vi gå inn for at kjennemerket brukes med visse forbehold.

Det er mulig at ytterligere opplæring av intervjuerne kunne ha bedret resultatet. Erfaringene tyder imidlertid også på at en må vise forsiktighet med spørsmålsopplegg av denne typen.

S p m. 62

Omlag 1/5 ga uttrykk for en kjønnspreferanse, mens de øvrige valgte svaralternativet "likegyldig". Spørsmålsformuleringen dekker egentlig to kjennemerker. Det omfatter for det første eksistensen av kjønnspreferanse, og for det annet hvilken kjønnspreferanse det eventuelt dreier seg om. I forbindelse med graviditeter og fødsler synes det å være en klar og dominerende norm at det primære ønske skal være et friskt og velskapt barn og at kjønnet må komme i annen rekke. Det er mulig at klare kjønnspreferanser av den grunn kan oppleves som mindre akseptabelt.

Ved å sløyfe ", - eller vil barnets kjønn være likegyldig for Dem" i selve spørsmålsformuleringen er det mulig vi kunne fått fram ytterligere kjønnspreferanser. Dette var gjort i kjerneskjemaet til WFS. Ideelt sett kunne de to alternative formuleringene vært testet ut i prøveundersøkelsen. På det daværende tidspunktet benyttet vi imidlertid en tredje og ikke sammenlignbar spørsmålsformulering. (Spm. 79 i skjemavariant I. Dette spørsmålet ble ikke stilt til dem som ikke hadde barn foreløpig eller hadde barn av begge kjønn. Spørsmålsformuleringen viste seg å være uheldig både fordi den krevde en ekstra utsilingsoverskrift, og fordi den utelukket en stor gruppe intervjuobjekter.)

10.2 Oppsummering

Emnet holdning til barn kan omfatte et vidt spekter av kjennemerker, og kan vanskelig gis en fullgod dekning i en fruktbarhetsundersøkelse som er rettet mot et bredt utvalg av mellomliggende og bakenforliggende variable.

Valget av kjennemerker til FU var vanskelig, men vi skulle i det minste ha fått med visse sentrale kjennemerker som vil muliggjøre ulike typer komparative undersøkelser. FU har brukt forventet barnetall og ideelt barnetall for en familie i Norge som preferansemål for barnetall. Disse målene er med ulike

nyanser brukt i en rekke fruktbarhetsundersøkelser. Spørsmålene som tok sikte på å måle preferansegrenser for barnetall, har fungert mindre bra. Dette skyldes ikke minst at de synes å kreve for meget av intervjuerstaben. I eventuelle analyser må disse kjennemerkene behandles med forbehold.

Spørsmålssekvensen hadde i noe for stor grad gjort bruk av silings-spørsmål. Enkelte grupper burde ha vært dekket av flere spørsmål (f.eks. savner vi nå grunner til ikke å få (flere) barn for dem som har latt seg sterilisere, og ytterligere opplysninger om dem som svarer "vet ikke" på spørsmålet om de regner med å få flere barn).

Foruten enkelte skjematekniske mangler, burde det også vært overveid å stille spørsmålet om kjønnspreferanser i en slik form at det i større grad forutsatte at slike preferanser eksisterte.

11. KULTURELLE HOLDNINGER OG VERDIER

Emnet kulturelle holdninger og verdier omfattet spørsmål 63 i skjematype 2 (spm. 66 i skjematype 3). I prøveundersøkelsen hadde vi forsøkt å måle holdning til kvinnerollen ved hjelp av 10 utsagn og en femdelt skala. Flere av utsagnene viste seg å skille lite, og skalebredde var for stor både i intervjusituasjonen og med tanke på videre bearbeiding. I hovedundersøkelsen ble antallet utsagn redusert til fire, og det ble brukt en tredelt skala.

11.1 Merknader til spørsmålet

S p m. 63

Hvert enkelt utsagn skilte rimelig bra. Det er forøvrig ikke mulig å vurdere hvor godt spørsmålet dekket det aktuelle kjennemerket (holdninger til kvinnerollen) før materialet er ytterligere bearbeidet.

De aller fleste har svart på utsagnene uten at intervjuer har notert ned tilleggskommentarer. Erfaringene fra feltarbeidet tydet på at spørsmålene stort sett gikk greit og ikke medførte spesielle vansker. Dette gjelder ikke minst sammenlignet med hvordan denne type spørsmål ellers lett blir mottatt.

Av de fire utsagnene er det gitt flest tilleggskommentarer til utsagn C ("Kvinne som har barn under skolealder, bør selv ta seg av sine barn og ikke være yrkesaktive"). Her har intervjuobjektene i flere tilfeller ønsket å modifisere utsagnet (f.eks. ved "avhengig av barnets alder", "mor eller far bør ta seg av barna" o.l.). Dette ble i revisjonen kodet under "godtar ikke utsagnet".

Forøvrig ønsket enkelte å spesifisere svaret i utsagn A: ("Selv om en kvinne er yrkesaktiv, bør hun ha hovedansvar for det praktiske arbeid med hjem og barn") avhengig av om kvinnen arbeidet heltid eller deltid.

Utsagn B ("jenter bør velge utdanning uten å ta hensyn til at de som oftest blir mødre og husmødre") er gitt i en negativ formulering, og kunne under intervjuopplæringen være vanskelig å oppfatte for noen. Her kan vi ikke se bort fra at feiltolkninger kan ha påvirket svarfordelingen. Dette ble spesielt kontrollert i de få intervjuer som ble foretatt rett før hovedundersøkelsen, men syntes da å virke tilfredsstillende.

Enkelte kommentarer til utsagn D ("Fordi kvinner i dag stiller svakere enn menn på arbeidsmarkedet, bør kvinner gis fortrinnsrett ved ansettelse dersom søkerne ellers er likt kvalifisert") av typen "de må stilles likt" o.l. viser at utsagnet ikke er forstått.

11.2 Oppsummering

Utsagnene under spørsmål 63 må rent intervjuteknisk sies å ha fungert tilfredsstillende. For hvert utsagn er det visse typer kommentarer som skiller seg ut. Etter vår vurdering er imidlertid omfanget og typen av kommentarer ikke annerledes enn hva en må regne med ved bruk av denne type holdningsspørsmål. Det er mulig at det her må gjøres et unntak for kommentarer til utsagn C.

Utsagnene skilte rimelig bra. Hvor godt spørsmålet dekker det aktuelle kjennemerket kan først nærmere vurderes når materialet er ytterligere bearbeidet.

Emnet kulturelle holdninger og verdier opptok en beskjeden plass i FU 1977. Dette kom ført og fremst av tidsnød og manglende forutsetninger for å formulere adekvate spørsmål. Det ble flere ganger ytret ønske om bedre dekning av emnet. I de siste intervjuene som ble foretatt før hovedundersøkelsen, ble dessuten følgende spørsmål forsøkt:

Når De sammenlikner Dem med kvinner flest på Deres alder, vil De da si at De er:

	Mer	Mindre
A. Mer interessert eller mindre interessert i samfunnslivet.	☐	☐
B. Mer flink eller mindre flink til å organisere Deres tid.	☐	☐
C. Mer opptatt av eller mindre opptatt av Deres egen familie.	☐	☐
D. Mer glad i eller mindre glad i små barn.	☐	☐
E. Mer avhengig av eller mindre avhengig av kontakt med andre voksne mennesker.	☐	☐
F. Mer glad i eller mindre glad i å lese.	☐	☐
G. Mer glad i eller mindre glad i å ha et pent og velstelt hjem.	☐	☐

Spørsmålet viste seg imidlertid å være tidkrevende, ble generelt dårlig mottatt av intervjuobjektene og hadde en lav svarprosent. Motviljen mot spørsmålet bundet særlig i at kvinnene ikke ville sammenlikne seg med andre og eventuelt si at de var bedre enn dem.

12. YRKESAKTIVITET

Emnet yrkesaktivitet omfattet spørsmålene 65-94 i skjematype 2 (spørsmålene 68-89 i skjematype 3). Spørsmålene skulle dekke nåværende og siste 12 måneders yrkesaktivitet, grunner til yrkesaktivitet, årsaker til å være hjemmearbeidende husmor, potensiell timelønn, planer om framtidig yrkesaktivitet og yrkeshistorie i forhold til inngåelse av første samliv og fødsler. I tillegg ble det spurt om ektefelles/samboendes yrkesaktivitet. Både i prøveundersøkelsens to ulike skjemavarianter og i hovedundersøkelsen ble yrkesaktivitet siste uke kartlagt som i Arbeidskraftundersøkelsene (se f.eks. Arbeidsmarkedsstatistikk 1976), og de samme definisjonene er brukt for de siste 12 måneder.

I prøveundersøkelsen registrerte vi arbeidsstedets navn og adresse. Dette ble i første rekke for å sikre større anonymitet sløyyet i hovedundersøkelsen. Enkelte intervjuere brukte likevel navn og adresse framfor mer utfyllende opplysninger om næring. Vi finner fortsatt at dette ikke bør registreres i skjemaet fordi det kan gjøre det svært lett å identifisere intervjuobjektet. Opplysninger om virksomhetens art var gjennomgående adekvate med sikte på næringskode. Enkelte intervjuere ga imidlertid noe sparsomme opplysninger eller brukte som nevnt navn og adresse. Der dette først var nevnt ble det også ved behov benyttet som grunnlag for kodingen.

I skjemavariant II i prøveundersøkelsen forsøkte vi spesielt å kartlegge hvordan kvinnene opplevde kombinasjonen yrkesaktivitet og barneomsorg. Dette spørsmålet (i alt 10 utsagn) var lite egnet for den relativt store andelen av kvinner som hadde svært kort arbeidstid pr. uke, og det var også på andre måter lite heldig utformet (kfr. rapporten fra prøveundersøkelsen 20/6-77). Spørsmålet ble erstattet med en serie utsagn som mer generelt prøvde å kartlegge forhold av betydning for intervjuobjektets yrkesaktivitet.

Selv med en klar begrensning av antall kjennemerker og dermed relativt grove mål, ble emnet yrkesaktivitet omfattende. Emnet yrkesaktivitet dekket i FU alle de kjennemerker som inngår i kjerneskjemaet til WFS. For visse formål vil det utvilsomt være ønskelig med en ytterligere utvidelse av emneområdet. Dette ville særlig vært aktuelt dersom vi kunne få en samlet utdannings- og yrkeshistorie. En slik løsning bør etter våre erfaringer utredes nærmere før en eventuelt ny fruktbarhetsundersøkelse (se forøvrig kap. 14 Utdanning).

12.1 Yrkesaktive og ikke yrkesaktive

De innledende spørsmålene under emnet skulle gjøre det mulig å skille mellom yrkesaktive og ikke yrkesaktive. Denne inndelingen ble senere lagt til grunn for ytterligere spørsmål under yrkesaktivitet samt for visse spørsmål under omsorg for barn og inntekt. Yrkesaktive var alle som hadde utført inntektsgivende arbeid av minst en times varighet forrige uke, samt alle som hadde slikt arbeid, men som av ulike grunner hadde vært fraværende i forrige uke. På denne måten fikk vi en definisjon av yrkesaktiv som ofte brøt med såvel intervjuerens som intervjuobjektets oppfatning, og det ble derfor en del hoppfeil i skjema.

Det var særlig på to punkter denne vide definisjon av yrkesaktivitet viste seg å være lite høvelig i FU. For det første erfarte vi at de som arbeidet i familiebedrifter (i første rekke alle som drev med gårdsarbeid), ikke alltid ble registrert som yrkesaktive. I en del tilfelle kom det klart fram at vedkommende tok del i f.eks. gårdsarbeidet selv om hun tidligere i spørsmålssekvensen ikke var registrert som yrkesaktiv. Dette kunne være spesielt vanskelig dersom vedkommende ikke hadde deltatt i arbeidet på gården i forrige uke. Disse skulle dersom de deltok i gårdsarbeidet, svare ja på spm. 67 ("Har De inntektsgivende arbeid som De var borte fra i forrige uke?"). Vi er med andre ord usikre på hvor godt silingsspørsmålene har virket, og er redd for at vi kan ha mistet en del yrkesaktive. Fordi vi regnet med at spørsmålene var kjent fra AKU, var det ikke laget instruks til disse spørsmålene, men selv med en instruks ville det ha krevd svært stor aktpågivenhet fra intervjuerens side om feil skulle unngås. Det kunne også ha oppstått feil som intervjueren ikke ville hatt mulighet til å oppdage.

For FU var det også betenkelig at skillet yrkesaktive og ikke yrkesaktive fungerte dårlig i en del av de senere spørsmålene. For kvinner som enten hadde liten yrkesaktivitet eller var yrkesaktive i egenskap av familie-medlem, kunne ikke minst spørsmålet om grunner for yrkesaktivitet falle uheldig ut. Enten de deltok i arbeid på egen gård, arbeidet for andre, men i mer sesongpreget arbeid (som f.eks. innhøstningsarbeid) eller hjalp venner og bekjente som hjemmehjelp eller dagmamma, var det mange som ikke oppfattet utsagnene om grunner til yrkesaktivitet (spm. 75) som dekkende for sin situasjon. Intervjuerfaringer og merknader fra intervjuere viser klart at mange av disse ikke opplevde seg selv som "yrkesaktive". For dette formålet ville det vært bedre med en snevrere definisjon av yrkesaktiv. Det er vanskelig å gi noen praktisk løsning av problemet. Ved å bruke intervjuobjektets egen klassifisering

av yrkesaktive/ikke yrkesaktiv ville utsagnene sannsynligvis ha fungert bedre. På den annen side vil vi anta at definisjonen lett ville blitt for snever. Det vil si at vi hadde risikert å miste mange som tross alt hadde relativt høy yrkesaktivitet målt i antall arbeidstimer. Et annet alternativ hadde vært en avgrensning basert på antall yrkesaktive timer. Her ville arbeidstimer siste uke i forhold til siste 12 måneder kunnet bli et vanskelig skille. En kunne også ha overveid egne utsagn for dem som var yrkesaktive i egenskap av familiemedlemmer.

Den vide definisjonen av yrkesaktive førte også til at for mange ble silt forbi spørsmålet om grunner til å være hjemmearbeidende husmor. En del av dem som nå ble klassifisert som yrkesaktiv, ville utvilsomt ha opplevd utsagnene som grunner til å være hjemmearbeidende husmor (spm. 79) som mer relevante enn spørsmålet om grunner til å være yrkesaktiv (spm. 75). På grunn av hoppfeil i skjemaet har intervjuobjekter som etter definisjonen var yrkesaktive, i en del tilfelle fått spørsmålet om de regnet seg selv som hjemmearbeidende husmor (spm. 78). Revisjonen avslørte videre at flere av disse svarte bekreftende på spørsmålet. Det vil si at de regnet seg selv som hjemmearbeidende husmødre. Spørsmålet om grunner til yrkesaktivitet ble ikke stilt i skjematype 3. Det viste seg at denne kategorien inneholdt relativt mange ikke yrkesaktive. Det er mulig en av den grunn burde ha overveid et spørsmål om grunner til yrkesaktivitet også til de yrkesaktive ugifte og før gifte, eller i det minste til enkelte grupper av dem.

Ved å følge Arbeidskraftundersøkelsene så nøye som tilfellet var, er det følgelig to punkter som synes uheldig for FU. For det første har vi reist tvil om vi har fått med alle som etter definisjonen skulle regnes som yrkesaktive. Dette gjelder i noen tilfelle kartleggingen av nåværende yrkesaktivitet, men er forøvrig først og fremst et problem i kartleggingen av tidligere yrkesaktivitet. For yrkeshistorien er det rimelig å anta at yrkesaktivitet er oppfattet snevrere enn AKU's definisjon og i kartleggingen av nåværende yrkesaktivitet. For det andre synes en så vid definisjon av yrkesaktivitet på mange måter å være i strid med intervjuobjektets og intervjuerens rent umiddelbare tolkning. FU undersøkelsen ba om at intervjuobjektet tok stilling til en del ulike begrunnelser for å være yrkesaktiv (spm. 75) eller hjemmearbeidende husmor (spm. 79). Disse spørsmålene vil nødvendigvis svekkes, hvis intervjuobjektet egentlig ikke klassifiserer seg selv i den kategori (yrkesaktiv/hjemmearbeidende husmor) som tilsvarer spørsmålet om begrunnelser.

12.2 Merknader til enkelte spørsmål

S p m. 67

For dette spørsmålet bør det være et eget svaralternativ for intervjuobjekter med svangerskapspermisjon. En slik løsning vil lette den videre gangen i skjemaet for denne gruppen. I et tillegg til instruksen ble dette tatt opp, og revisjonen tyder på at de med svangerskapspermisjon stort sett er ført korrekt gjennom skjemaet.

Forøvrig synes spørsmålet som nevnt under 12.1, lite egnet til å få fram visse typer av yrkesaktivitet (f.eks. arbeid på egen gård).

S p m. 79

Utsagnene var uheldig plassert i forhold til hverandre. De tre første synes å være positive begrunnelser for å arbeide hjemme, mens de tre siste er mer negative begrunnelser. Det er vanskelig å si hvilken betydning dette eventuelt kan ha hatt for svarene.

S p m. 80

Spørsmålet hadde ikke uventet, en høy vet ikke andel. Av de i alt 1 440 som fikk spørsmålet, var det hele 608 (42,2 prosent) som hverken kunne oppgi potensiell time- eller månedslønn. Vi må også regne med at de som svarte med et kronebeløp, kan ha gjort dette på høyst ulike premisser. For enkelte er lønnen oppgitt ut fra nylig avsluttet eller nær forestående yrkesaktivitet. For andre må vi anta at spørsmålet og dermed også svarene blir relativt hypotetiske. Det gjelder særlig for dem som ikke regner med å få inntektsgivende arbeid noen gang. Unge kvinner under utdanning utgjorde et spesielt problem. De kunne ofte lett oppgi et beløp, men de refererte tydelig til hva de kunne få/hadde fått i feriejobber o.l.

I FU ble spørsmålet stilt til alle som var klassifisert som ikke yrkesaktive, og uavhengig av eventuelle planer om yrkesaktivitet. Erfaringene viser klart at kjennemerket ikke lar seg bruke for en slik gruppe. Dersom det likevel skulle være interesse for selve kjennemerket, må en vurdere å bruke det på et mer begrenset utvalg (f.eks. kvinner som regner med å ta inntektsgivende arbeid i løpet av det kommende året o.l.).

S p m. 81 og 82

Vi må regne med at dette oppfattes som et spørsmål om fast arbeid uten sesongpreg. Det er også mulig at enkelte her ikke inkluderer arbeid som utføres i hjemmet (eks. dagmammavirksomhet eller gårdsarbeid) eller at de legger til grunn et visst minimum av arbeidstimer. Vi må altså regne med at

kjennemerket kan dekke en annen type yrkesaktivitet enn den som kartlegges ved intervju-tidspunktet.

Enkelte intervjuere oppga antall år framfor årstall. Dette har også måttet revideres andre steder i skjemaet, og kunne vært unngått om vi hadde satt til 19 hundre i begynnelsen.

S p m. 85

Enkelte har her i strid med spørsmålets intensjoner regnet om antall år de har vært yrkesaktive i, til årsverk. Dette burde vært klarere presisert såvel i spørsmål som i instruks. Vi vil fortsatt tro at svarene svært ofte ikke referer til en så bred definisjon av yrkesaktivitet som emnet innledningsvis la opp til.

Spørsmålet skulle dekke tiden fra første samliv ble inngått. Revisjonen viste at en del brukte ekteskapsåret som startpunkt.

Sett samlet er det vanskelig å si presist hvilket kjennemerke spørsmålet dekker. For eventuell analysebruk bør spørsmålet behandles med de forbehold som her er nevnt.

12.3. Oppsummering

Spørsmålene under sekvensen yrkesaktivitet bygger i stor utstrekning på AKU, men med visse tillempninger og tillegg spesielt for FU. FU dekker kjennemerkene som inngikk i kjerneskjemaet til WFS under yrkesaktivitet. Vi har likevel reist spørsmål om behov for en mer detaljert kartlegging av yrkesaktivitet, spesielt i tilknytning til en utvidet utdanningshistorie. En slik løsning ville være vanskelig å innpasse i FU (som skulle dekke et stort antall emneområder), men bør utredes nærmere ved eventuelle senere fruktbarhetsundersøkelser.

Det ble av hensyn til senere spørsmål under emnet yrkesaktivitet samt emnene omsorg for barn og inntekt skilt mellom yrkesaktive og ikke yrkesaktive. Dette falt av to grunner noe uheldig ut. For det første tyder revisjonen på at den klassifiseringen som skjemaet la opp til, ikke alltid er blitt fulgt. For det andre var skillet yrkesaktive og ikke yrkesaktive ikke alltid fruktbart med hensyn til de videre spørsmålene. Slik det nå sto, fikk enkelte intervjuobjekt spørsmål som ble opplevd som lite relevante for deres yrkes-situasjon. Det burde utvilsomt vært brukt en noe snevrere definisjon av yrkesaktivitet. Vi vet på det nåværende tidspunkt ikke hvordan dette best skulle løses i praksis.

Vi har også reist tvil om definisjonen av yrkesaktivitet på intervju-tidspunktet i forhold til kartlegging av tidligere og framtidige yrkesaktivitet.

Det er grunn til å tro at intervjuobjektet ofte har lagt en mer snever oppfatning av yrkesaktivitet (f.eks. ikke inkludert dagmammavirksomhet eller arbeid med få ukentlige timer) til grunn for sine svar på de sistnevnte spørsmål. Med hensyn til yrkesaktivitet på intervjutidspunktet la imidlertid skjemaet opp til en svært bred definisjon av yrkesaktivitet. På den annen side regner vi som tidligere nevnt, ikke med at denne definisjonen alltid er blitt fulgt.

13. OMSORG FOR BARN

Emnet omsorg for barn omfatter spørsmålene 95-105 i skjematype 2 (spørsmålene 90-100 i skjematype 3). Spørsmålene skulle dekke antall barn som fikk tilsyn av andre, tilsynsform, antall timer og utgifter (for yngste barn), muligheter for alternative barnepassordninger, tid fra siste fødsel til yrkesaktivitet og eventuelle planer for framtidige barnetilsynsordninger (for dem som hadde tenkt å ta arbeid mens barna var små). Emnet omsorg for barn var i prøveundersøkelsen i første rekke på grunn av plasshensyn kun tatt opp i to spørsmål. Kjennemerkene ble imidlertid vurdert som så viktige at det i hovedundersøkelsen ble gitt plass til en langt bredere dekning.

Det var under planleggingen av FU klart at emnet omsorg for barn ville være plasskrevende. Selv med den ikke ubetydelige utvidelsen som kom, kan revisjonen tyde på at enkelte av kjennemerkene burde vært dekket ved hjelp av mer detaljerte spørsmål.

13.1 Merknader til enkelte spørsmål

S p m. 95

For å unngå bruk av mer usikre kriterier som barnets alder og morens yrke/arbeidssted, lot vi intervjuobjektet selv plassere seg med hensyn til bruk av barnetilsynsordninger eller ikke. Revisjonen viser at enkelte svarte benektende på spørsmålet til tross for små barn og lang arbeidstid. Noe av årsaken kan være at faren passet barnet mens hun var på arbeidet. Disse har således ikke fått de spørsmålene under omsorg for barn som de skulle.

I kartleggingen av typer barnetilsynsordninger (spm. 97) er det også mulig vi vil ha en tendens til underrapportering av svaralternativet "barnets far". I dette spørsmålet skulle alle tilsynsformer som ble nyttet for det yngste barnet, krysses av.

Det burde således vært presisert at spørsmålet omfattet alt tilsyn av barn som ble utført av andre (inklusiv barnets far, søsken og nære slektninger), mens de selv var på arbeid.

S p m. 98

Spørsmålet har vært noe vanskelig å vurdere fordi enkelte synes å ha svart med timer pr. dag framfor timer pr. uke. Der opplysningene ellers i skjemaet ikke ga sikre holdepunkter for hva det var svart for, er svarene beholdt.

Ved eventuell bruk av kjennemerket må en være oppmerksom på at det her i motsetning til tidligere i sekvensen spørres om barnepass av andre enn foreldrene, og at det heller ikke er begrenset til den tiden moren er på arbeidet.

Det kan heller ikke uten videre holdes opp mot utgifter til barnepass (spm. 99). I dette spørsmålet kartlegges de samlede utgifter for eventuelt flere barn. Antall timer med barnepass pr. uke dekker kun det yngste barnet. Valgene her ble bestemt av hva vi antok det var mulig å få noenlunde sikre svar for.

Enkelte intervjuobjekter hadde vansker for å skille mellom tid brukt til barnepass og tid brukt til husarbeid o.l. Det kunne således bli vanskelig å oppgi så vel antall timer som utgifter til barnepass.

S p m. 101

Dette spørsmålet skapte nok en gang en del tvilstilfeller og uklarhet med hensyn til dem som arbeidet som familiearbeidskraft eller arbeidet hjemme. Det er ut fra formuleringen uklart om det spørres om hvor lenge en var hjemme, eller om hvor lang tid det gikk før en begynte i arbeid. Vi antar at det som oftest er den siste tolkningen som er fulgt. Denne er også lagt til grunn for revisjonen der dette var mulig.

13.2 Oppsummering

Revisjonen tyder på at det under omsorg for barn er blitt enkelte feil av mer teknisk karakter (f.eks. registrering av timer pr. dag framfor pr. uke o.l.) Dette er så langt det var mulig korrigert i revisjonen.

Emnet ville som antydning innledningsvis, kreve et stort antall spørsmål, dersom vi skulle få dekket alle ulike former for barnetilsynsordninger. Under utarbeidningen av spørsmålet ble dette forenklet slik at det noen steder bare bes om opplysninger for det yngste barnet. Dette gjør at ikke alle kjennemerkene uten videre vil kunne sees i forhold til hverandre. Det er også gitt eksempler på mindre presise spørsmålsformuleringer, som vil gjøre en del ellers aktuelle sammenligninger vanskelig.

Former for barnetilsyn, varighet og betalingsordninger er alle kjennemerker med stor variasjonsbredde og mange mulige kombinasjoner. Uansett om de i FU skulle dekket med det antall spørsmål som er brukt, eller det var gitt plass for flere spørsmål, ville en prøveundersøkelse kunne ha avdekket noen av de feilkilder som her er nevnt.

Til tross for klare mangler vil vi anta at emneområdet er godt nok dekket til å gi indikasjoner om det bør utvides eller innskrenkes ved en senere undersøkelse.

14. UTDANNING

Emnet utdanning omfatter spørsmålene 106-114 i skjematype 2 (spørsmålene 101-106 i skjematype 3). Spørsmålene skulle dekke almen- og fagutdanning samt utdanningsplaner for IO selv, og almen- og fagutdanning for ektefelle/samboende. Det er også spørsmål om foreldres utdanning, men dette faller inn under kap. 15. Oppvekstfamilie.

I prøveundersøkelsen hadde utdanningssekvensen to ulike utforminger. I skjemavariant II forsøkte vi å kombinere utdanningsspørsmålene med barnetallspreferanser og tidfesting av barnefødsler og utdanning. Vi erfarte hurtig at vi her hadde oversett at svært mange kvinner tar en kort eller ingen utdanning etter grunnskolen. For en stor gruppe var således spørsmålene lite relevante.

I hovedundersøkelsen ble emnet utdanning begrenset til relativt få kjennemerker, og fulgte i kartleggingen av avsluttet utdanning det opplegget som er blitt standard ved mange av Byråets undersøkelser.

Til bruk for kodingen spurte FU lik mange andre undersøkelser om varighet av utdanning. For utdanning på deltid bes det om ca. timetall. Flere av intervjuerne hadde problemer med hvordan dette i praksis skulle beregnes, men vi tror ikke at dette har skapt særlige problemer for kodingen.

Utdanningsspørsmålene avdekker ikke hvem som var skoleelev eller studenter på heltid, eller når og hvor lenge de hadde hatt slike perioder tidligere. Denne type data ville ha vært av spesiell betydning dersom vi hadde hatt parallelle opplysninger for yrkesaktivitet. På det viset kunne det vært mulig å få en samlet utdannings- og yrkesaktivitetshistorie med tidsangivelse og varighet for de enkelte periodene eller perioder med en kombinasjon av aktiviteter. Dette ville imidlertid krevd et betydelig antall spørsmål. Sålenge FU tok sikte på å dekke et vidt spekter av emneområder, ville et slikt opplegg vanskelig kunne innpasses.

Foruten egen utdanning kartla vi utdanning til ektefelle/samboende. Det var tilsammen 2,7 prosent som svarte vet ikke med hensyn til mannens fagutdanning. Dette er i seg selv ingen spesielt stor andel. På den annen side vil vi ut i fra intervjuerfaring, understreke at kjennemerkene for mannens utdanning må vurderes med en viss usikkerhetsmargin. Vi erfarte ofte at mannens utdanning var avsluttet i god tid før han traff ektefellen, og at intervjuobjektet kunne virke svært usikker med hensyn til de opplysninger hun ga.

Forøvrig opplevde vi ikke sjelden at intervjuobjektet virket brydd over det store antall utdanningsspørsmål. På forhånd hadde en fryktet at

intervjuobjektet spesielt ville reagere på spørsmålene om seksuell aktivitet. Vår erfaring tyder på at i en fruktbarehetsundersøkelse kan f.eks. utdannings-spørsmål muligens p.g.a. sin mer perifere tilknytning til temaet falle mer uheldig ut enn spørsmål som en på forhånd ville regne som problematiske.

14.1 Merknader til enkelte spørsmål

S p m. 106

Antall kjennemerkeverdier er større enn vårt behov, men vi fant det her ønskelig å følge standard opplegget.

S p m. 108

I dette spørsmålet fikk vi ofte med kurs med altfor kort varighet. Var varigheten klart for kort, ble de strøket, og svaret på spm. 107 endret til "nei".

S p m. 109

Spørsmålsformuleringen inneholder to ulike spørsmål. Den kan av den grunn føre til misforståelser. Svaralternativet "begge deler" er blitt brukt i tilfeller hvor vedkommende for tiden er i gang med utdanning som hun også har planer om å avslutte. Dette svaralternativet skulle egentlig vært reservert for dem som er i gang med en utdanning, og allerede nå har planer om en ny utdanning. Slik det sto kunne dette i steden bli kryssset av både under "i gang med" og under "faste planer". Hva som er en "ny" utdanning vil også være uklart i mange tilfeller.

En del av de nevnte feil har latt seg revidere, men spørsmålet burde utvilsomt vært delt i to.

14.2 Oppsummering

Emnet utdanning skapte relativt få vansker. Spørsmålet om utdanningsplaner kunne virke forvirrende fordi det dekket så vel utdanning en var i gang med, som planlagt utdanning. I en viss utstrekning har dette latt seg revidere.

Intervjuerne hadde problemer med å få registrert ca. timetall for utdanning tatt på deltid.

Forøvrig opplevde vi flere ganger at enkelte intervjuobjekter ser mange utdanningsspørsmål som en belastning. Vi vil anta at store deler av

den aldersgruppen FU henvendte seg til, lett ville føle at de kom til kort i disse spørsmålene.

Samtidig ville det klart vært ønskelig med en mer detaljert utdanningshistorie, slik at vi kunne skille ut perioder med utdanning på heltid samt få dem tidfestet. Ideelt sett kunne dette vært koblet sammen med parallelle opplysninger som yrkeshistorien. Rammen for denne fruktbarhetsundersøkelsen (hvor et bredt spekter av emneområder skulle dekkes) tillot ikke en slik tilnærming. Muligheten for og utbyttet av en slik detaljert utdannings- og yrkeshistorie som vi her har antydnet, bør imidlertid utredes nærmere i eventuelle senere fruktbarhetsundersøkelser.

15. OPPVEKSTFAMILIE

Emnet oppvekstfamilie omfatter spørsmålene 115-129 i skjematype 2 (spørsmålene 107-118 i skjematype 3). Spørsmålene skulle dekke søsken (alder, kjønn og barn), hovedforsørgers yrke under oppveksten, fars almenutdanning, mors almen- og fagutdanning, foreldres alder, ektefelles/samboendes oppvekststed (kommune og stedstype) samt yrke til ektefelles/samboendes hovedforsørger under oppveksten.

Dette emnet inngikk ikke i kjerneskjemaet til WFS, men hadde likevel en relativ bred plass i FU. Foruten en mer generell vekt på betydningen av kvinnens og mannens orienteringsfamilie, ble det i planleggingen av FU også tatt hensyn til at emnet var aktuelt for Helge Brunborgs analyseplaner. Brunborg ønsket i stor grad å arbeide ut fra Easterlins hypoteser som blant annet bygger på at folks preferanser for barn dannes i oppveksten og i stor grad vil bli preget av de forholdene en vokser opp under.

Spørsmålene var, bortsett fra mors fagutdanning, tatt med i prøven, og førte med ett unntak ikke til spesielle vansker. I prøven ble det i skjemavariant II spurt både om foreldres og svigerforeldres almenutdanning. I prøverapporten er det anført at av de 12 intervjuerne som brukte denne varianten, rapporterte 8 reaksjoner på disse spørsmålene, og 6 bemerket intervjuobjektens manglende kunnskaper. I hovedundersøkelsen ble svigerforeldres utdanning sløffet, mens foreldrenes utdanning ble supplert med mors fagutdanning. Vet ikke andelen var 17,2 prosent for fars almenutdanning og 9,0 prosent for mors utdanning. Det var i alt 9,0 prosent som ikke viste om moren hadde noen fagutdanning. I tillegg til dette tyder feltarbeidet fra såvel prøve- som hovedundersøkelsen på at vi her må regne med relativt store feilmarginer i svarene.

15.1. Kommentarer til enkelte spørsmål

S p m. 117-119

Spørsmålene var lagt opp slik at vi skulle få kartlagt hvem som var hovedforsørger, og hovedforsørgers yrke. En del feil i spørsmålgangen medførte revisjonsarbeid, men det var gjennomgående feil av en slik art at det kunne revideres. Alt i alt var dette ikke noe stort problem. Det skjedde også at feilene forplantet seg til neste spørsmål (spm. 120) som hadde overskriften "TIL IO MED MOR SOM IKKE VAR HOVEDFORSØRGER". Spørsmålet ble enten besvart selv om det ikke skulle besvares, eller feilaktig hoppet over.

S p m. 122 og 123

Under prøven erfarte vi at intervjuobjektene var usikre med hensyn til foreldres almenutdanning, men de nevnte ofte at de i det minste hadde folkeskole. Dette ga en relativt høy andel med folkeskole, uten at vi kunne si hvor høy andelen burde være.

For å rette på dette var det i hovedundersøkelsen instruks om at svar av denne typen skulle kodes under vet ikke. Av de tilsammen 86 som fikk spørsmålet i prøveundersøkelsen oppga 58,1 prosent at faren hadde folkeskole og 4,7 prosent svarte vet ikke på spørsmålet. De tilsvarende tallene for hovedundersøkelsen var 54 prosent og 17,2 prosent.

Vår instruks var ikke i overensstemmelse med slik disse spørsmålene vanligvis behandles i andre undersøkelser. Av den grunn ble framgangsmåten ved registrering av almenutdanning spesielt tatt opp i intervjuopplæringen.

S p m. 129

- Det skulle bare gis yrke for både far og mor dersom intervjuobjektet regnet begge som hovedforsørgere. Dette ble relativt ofte oversett slik at vi fikk yrke for begge, men uten sikker angivelse av hovedforsørger.

15.2 Oppsummering

Emnet oppvekstfamilie var godt utprøvd i prøveundersøkelsen og ga ingen større vansker. Det er gjort oppmerksom på visse problemer av mer skjemateknisk art.

Spørsmålene om foreldrenes utdanning fikk høye vet ikke andeler. Felterfaringer tyder også på at vi her må regne med klare feilmarginer på de svar som gis.

16. HOLDNING TIL ABORT, POLITIKK OG RELIGION

Emnet holdninger til abort, politikk og religion omfatter spørsmålene 130-133 i skjematype 2 (spørsmålene 119-122 i skjematype 3). Spørsmålene skulle dekke holdning til abort, politisk- og religiøs foreningsaktivitet samt politiske interesser og religiøse følelser. Av dette var bare foreningsaktivitet tatt med i prøveundersøkelsen, men spørsmålene var til dels utprøvd i andre undersøkelser. Plassen tillot nødvendigvis ikke annet en svært kortfattede og enkle mål.

16.1 Merknader til enkelte spørsmål

S p m. 130

Intervjuobjektene kunne her gi svar av typen "greit som det er i dag" o.l. Intervjuopplæringen avdekket at langt fra alle intervjuere kjente til nåværende lovgivning. Vi måtte regne med at det samme også ville være tilfelle for dem som ble intervjuet. Det ble følgelig presisert at intervjuobjektet selv skulle peke ut det aktuelle alternativet (det vil si at vi ikke overlot til intervjueren å tolke mer upresise svar). Hvorvidt dette har fungert som tilsiktet, har vi ingen kontroll på.

Enkelte intervjuere krysset av flere svaralternativer. I revisjonen ble det minst restriktive alternativet beholdt.

Vi har forøvrig ikke registrert noen særskilte problemer med at spørsmålet inngikk i FU.

S p m. 131

Skjemaoppsettet som var brukt, kunne være noe forvirrende. Enkelte steder kan kodenummer (som sto i øverste linje) ha blitt tatt som en angivelse av møtehyppighet. Vi tror likevel ikke at dette utgjør en alvorlig feilkilde ved materialet.

Med hensyn til det vi har kalt forenings-, foredrags- eller debattmøter, vil vi tro at de fleste har brukt en noe begrenset definisjon. Dette kan ha medført at deltagelse i mindre og mer lokale foreninger ikke er registrert. Møter som ble sett på som obligatoriske, f.eks. i forbindelse med barnas skolegang er nok ofte ikke tatt med. Vi har også erfaring for at enkelte har oppfattet "deltatt i" som et krav om mer aktiv deltagelse enn bare det å være til stede på et møte. Teksten burde her vært korrigert. Vi tror på den annen side ikke at ulike tolkninger har medført systematiske skjevheter av stort omfang.

S p m. 133

Flere intervjuobjekter reagerte på uttrykket "religiøse følelser". Det var personer som karakteriserte seg selv som personlige og aktive kristne, men som ikke kunne akseptere selve spørsmålsformuleringen. Dette har neppe påvirket svarandelen, men spørsmålet bør likevel reformuleres ved en eventuell gjentakelse for å finne et bedre mål på egen religiøsitet. For omlag 19 IO er det anført at svaralternativene ikke var dekkende. Kommentarer i margen tyder på at dette for det meste er agnostikere og bevisste ateister. Det er også mulig at vi finner en del av denne kategorien under svaralternativet "likegyldig". En bør ved en eventuell gjentakelse vurdere et eget svaralternativ for denne gruppen.

16.2 Oppsummering

Det er under emnet holdning til abort, politikk og religion gitt enkelte kommentarer av skjemateknisk karakter. Vi har også drøftet noen reaksjoner på og tolkninger av ulike spørsmålsformuleringer. Dette er ikke av et slikt omfang at det begrenser bruken av kjennemerkene. På den annen side har FU's forøvrig meget omfattende kjennemerkeliste, nødvendigvis medført at de mål som presenteres under dette emnet, blir svært grove og forenklete.

17. INNTEKT M.V.

Emnet inntekt m.v. omfatter spørsmålene 134-141 i skjematype 2 (spørsmålene 123-128 i skjematype 3). Spørsmålene skulle dekke nettoinntekt foregående år (eventuelt mannens eller den samlede inntekt), time-lønn, preferanse og preferansestyrke for materielle goder, sammenligning av egen økonomi i forhold til omgangskrets og boutgifter.

Spørsmålene var med enkelte endringer forsøkt i prøveundersøkelsen. Vi hadde den gang kommentarer til flere av dem. På den annen side var dette emnet gjennomgående høyt prioritert i FU fordi de ville inngå som en viktig del av Helge Brunborgs økonomiske analyser av FU-materialet.

17.1. Merknader til enkelte spørsmål

S p m. 134

Vi hadde på forhånd fryktet at et spørsmål som dette ville møte mange negative reaksjoner, og at det kunne virke uheldig for hele undersøkelsen. Våre egne erfaringer samt kontakten med intervjuerne tyder ikke på at dette har skjedd i stor utstrekning, selv om enkelte ga uttrykk for at de fant spørsmålet noe perifert. Pilhenvisningen som var brukt, fungerte relativt dårlig. Intervjuerne har ofte feil i spørsmålgangen. I de fleste tilfellene var det stilt for mange spørsmål, og det kunne således tas i revisjonen. I følge instruksjonen skulle adgang til de enkelte enhetene registreres som "har allerede" (f.eks. skulle de som hadde adgang til vaske-maskin i et fellesvaskeri krysses av under "har allerede"). Vi er noe usikre på hvorvidt dette alltid ble gjort.

Alternativ A synes å ha blitt oppfattet ikke bare som rene selveierboliger, men vil også dekke f.eks. rekkehus i byggelag.

Spørsmålet var utelatt for f.eks. giftede som bodde sammen med foreldre. Det kunne rimeligvis vært gitt til dem i denne gruppen som hadde barn.

S p m. 135

Det var uklart hvordan ulike trygdestønader kom inn her. De fleste synes ikke å inkludere eventuelle slike stønader i svaret. Ved å inkludere trygd i spørsmålsformuleringen, ville vi vært sikret at også disse inntekter kom med.

S p m. 136

Vi har en bestemt oppfatning av at uttrykket "nettoinntekt før skatt" ikke blir korrekt oppfattet. Det ble på forhånd hevdet at begrepet ville gå greit i og med at intervjuobjektene nylig ville ha fått tilsendt likningsattest (hvor beløpet vi spurte etter sto anført). „Nettoinntekt" ble også

spesielt presisert i intervjuerinstruksen. Opplæringskursene viste at det til tross for dette var mye uklarhet om begrepet. I noen få tilfelle kommer dette fram i skjemaene. En intervjuer korrigerer teksten til "etter skatt". I slike tilfelle eller der det er påført "brutto" til beløpet, er svaret revidert til uoppgitt. Vi kan neppe regne med at begrepet blir bedre forstått av intervjuobjekter enn av intervjuerne.

Det synes mest nærliggende å tolke svarene som uttrykk for brutto-lønn. Spørsmålsformuleringen krever utvilsomt en omarbeiding. En annen mulighet ville være å koble seg til skattebåndet for det aktuelle året.

S p m. 137

På dette spørsmålet svarte hele 13,3 prosent at de ikke visste mannens inntekt. Ytterligere 1,2 prosent ønsket ikke å oppgi inntekten.

S p m. 139 a, b, c

Revisjonen tyder på at de i spørsmålene b og c kunne bli feil med hensyn til tidsangivelse. Spørsmålene ble oppfattet som henholdsvis kroner pr. måned og antall arbeidstimer pr. måned eller kroner pr. uke og antall arbeidstimer pr. uke. Der hvor alle tre spørsmålene ble stilt, kunne slike misforståelser lett oppdages og rettes. Spørsmålet kunne være lite egnet for personer under utdanning. For disse var den oppgitte timelønningen ofte den de fikk i mer sporadiske ferie- og bijobber.

Timelønningen var spesielt vanskelig for lærerne i utvalget. Disse hadde i stor utstrekning oppgitt timesats for en enkelt undervisningstime. For denne gruppen er svarene så langt det er mulig, revidert etter de aktuelle lønnsplaner. For andre yrkesgrupper med liknende arbeidstid kunne vi ikke gjøre noen ting.

S p m. 141

Spørsmålet skulle dekke det som er kalt boutgifter. For enkelte er de oppgitte beløp så store sett i forhold til opplysninger ellers i skjemaet, at vi er redde for at det kan omfatte mer enn boutgifter. Det er mulig at noen også har inkludert husholdningsutgifter i de oppgitte summene. Vi kan vanskelig si hvor stort utslag dette kan sies å ha. Det er bare i få tilfeller vi har vært sikre nok til å endre husleien til uoppgitt.

Forøvrig tyder erfaringer fra feltarbeidet på at vi her ofte har fått relativt grove og raske anslag. Det var 7,8 prosent som svarte vet ikke på spørsmålet om boutgifter. Enkelte intervjuere har bemerket at dette er noe intervjuobjektene ikke vet.

Spørsmålet ble ikke stilt ugifte/førgifte som bodde sammen med foreldre. Det er mulig vi burde benyttet spørsmålet for dem i denne gruppen som hadde barn.

17.2 Oppsummering

— Enkelte av spørsmålene under inntekt m.v. har medført en del feil av mer skjemateknisk karakter. Dette har det i stor utstrekning vært mulig å rette opp i revisjonen. Det er sterke holdepunkter for at begrepet "nettoinntekt før skatt var trukket fra" ikke er blitt korrekt oppfattet. Vi er også usikre på tolkninger av begrepet "boughtgifter". Det er mulig at enkelte her har inkludert husholdningsutgifter. Såvel begrepet "nettoinntekt" som "boughtgifter" bør endres dersom en senere skal kartlegge slike økonomiske kjennemerker.

18. ORGANISERING AV FELTARBEID OG OPPLÆRING AV INTERVJUERE

Feltarbeidet for FU ble som vanlig når det gjelder Byråets intervjuundersøkelser, organisert av Intervjukontoret ved Underavdelingen for intervjuundersøkelser. Allerede tidlig i planleggingsfasen følte imidlertid vi som planla undersøkelsen, behov for å ha en nær kontakt med selve feltarbeidet. I arbeidet med spørsmålsformuleringer og de mer tekniske sidene av spørreskjemaet mente vi det var viktig å kjenne til såvel intervjuernes kvalifikasjoner som deres praktiske arbeidssituasjon. For å sette oss inn i dette deltok vi på Byråets generelle 3-dagers opplæringskurs for nye intervjuere. På de spesielle opplæringskursene som senere ble arrangert for FU's prøveundersøkelse og hovedundersøkelse var minst en av planleggerne tilstede. Vi forsøkte også å holde kontakt med intervjuerne etterhvert som skjemaene kom inn.

De positive og negative erfaringene vi her presenterer fra feltarbeidet, er i første rekke basert på planleggenes ønsker og behov. Sammenlignet med de fleste andre intervjuundersøkelser i Byrådet, brukte vi som planleggere vesentlig mer tid på denne fasen av arbeidet enn hva som er vanlig. Våre erfaringer skulle følgelig ikke bare ha interesse for FU, men antagelig også ha krav på interesse for gjennomføringen av andre undersøkelser i Byrådet. Samtidig var det deler av feltarbeidet som vi hadde lite eller intet med. De mer tekniske og økonomiske sidene falt utenfor vårt arbeid. På disse feltene er det Intervjukontoret som vil kunne redegjøre for og vurdere resultatene for FU's vedkommende.

18.1. Valg av intervjuere

Allerede tidlig i planleggingsperioden ble det inngående drøftet hvem som kunne brukes og/eller var best egnet som intervjuere for FU. Vi skal her kort referere enkelte av hovedtrekkene i disse drøftingene samt supplere med erfaringer fra feltarbeidet.

(i) Bruk av Byråets faste intervjuere eller etablering av en egen intervjuerstab for FU

Det ble forutsatt at bare Byråets kvinnelige intervjuere skulle delta, og at ingen intervjuere skulle brukes i områder hvor de var kjent. Dette samt at Intervjukontoret fryktet for at mange av intervjuerne ville trekke seg fra undersøkelsen, gjorde at det på forhånd var tvil om Byråets

intervjuerstab ville ha tilstrekkelig kapasitet for FU.

Intervjukontoret oppgir at om lag 10 prosent av de intervjuerne som ble bedt om å delta i FU, ba seg fritatt. Vi har ingen systematisk oversikt over grunnene til at de ikke ønsket å delta.

Ved hjelp av reengasjering av intervjuere som nylig hadde sluttet, samt en viss prioritering av kvinnelige kandidater ved engasjement av nye intervjuere viste det seg likevel mulig å gjennomføre feltarbeidet uten at for mange av intervjuerne ble tildelt flere områder.

Tidlig i planleggingsfasen ble det drøftet hvorvidt en ville være bedre tjent med intervjuere med erfaring fra medisinsk og/eller sosialt arbeid framfor Byråets faste stab. Vi ønsket hele tiden å satse på profesjonelle intervjuere framfor de vi grovt kan kalle "klinikere", i det vi var redde for at erfaring fra mer fokuserte intervjusituasjoner ville kunne virke uheldig for vårt formål. Videre antok vi at intervjuene ikke ville kreve mer medisinsk/sosial innsikt enn det vi lett kunne formidle på et opplæringskurs. Med hensyn til faktisk kunnskap tyder erfaringer fra feltarbeidet på at dette var en korrekt antagelse, samtidig kunne vi nok som vi senere skal drøfte, på noen områder ha ønsket at intervjuerne var mer fortrolige med stoffet. Enkelte andre fruktbarhetsundersøkelser har brukt helsepersonell som intervjuere, f.eks. benyttet den finske fruktbarhetsundersøkelsen helsesøstre som intervjuere. Denne undersøkelsen hadde et frafall på bare 9,4 prosent (Riihinen, O., Pulkkinen, A. and Ritamies, M., 1979) mot 18 prosent i vår undersøkelse. Det er godt mulig at bruk av helsepersonell kan ha en gunstig virkning på frafallsprosenten, men vi vil fortsatt hevde at mange forhold taler for at vi i en undersøkelse som FU bruker profesjonelle intervjuere framfor personer med mer klinisk orientert bakgrunn.

(ii) Bytte av utvalgsområde

Det ble lagt stor vekt på at intervjuerne ikke skulle arbeide i områder hvor de selv var kjent. Foruten å unngå at intervjueren fikk tildelt IO som de kjente personlig, regnet vi med at såvel datakvalitet, IO og intervjuer ville være tjent med størst mulig grad av anonymitet. Som en følge av dette fikk svært mange tildelt et annet utvalgsområde enn det de vanligvis hadde. De som ikke bodde i større byer, fikk som oftest også tildelt en annen kommune enn bostedskommunen. Dette bytte av områder førte til at mange fikk lang og tungvint reisevei. Særlig de siste intervjuene i et område kunne på denne måten bli relativt kostbare.

Vi må også regne med at mye av intervjuernes tid har gått med til å orientere seg i et ukjent område og å finne fram til de oppgitte adressene. Med erfaringer fra feltarbeidet og samtaler med intervjuerne tror vi at omfanget av slike områdebytter trygt kunne vært redusert. Slik det ble lagt opp byttet f.eks. intervjuerne fra Østfold område, og selv i dette fylket kunne avstandene bli relativt lange. Vi vil anta at intervjuerne her kunne ha arbeidet i sin hjemby/hjemkommune forutsatt at de gikk i et annet område enn der de selv bodde, og at det var lett å få tak i en annen intervjuer dersom de selv ikke ønsket eller burde intervjuet et IO. En kunne altså erstatte den omfattende skiftingen av utvalgsområder med et system for bytte av enkelte IO.

Når det i planleggingsfasen ble lagt så stor vekt på bytte av utvalgsområder, kan det uten tvil tilbakeføres til tilbøyeligheten til å se FU som en helt unik intervjuundersøkelse som på grunn av sitt emnevalg og sine spørsmål ville kreve helt spesielle forholdsregler. Erfaringene fra feltarbeidet viste oss imidlertid gang på gang at undersøkelsens tema var langt mer i en særstilling for Byrået enn for de aller fleste IO.

(iii) Intervjuernes kjønn

Det ble under planleggingen drøftet hvorvidt det bare skulle eller burde brukes kvinnelige intervjuere. Mannlige intervjuere var brukt i lignende undersøkelser uten at dette var rapportert å gi spesielle problemer (Walløe et al. 1978). Med unntak av en av planleggerne (Lars Østby) brukte FU utelukkende kvinnelige intervjuere. Vi har hverken grunnlag for å vurdere frafall eller datakvalitet avhengig av intervjuernes kjønn, men er tilbøyelig til å tro at vi nok en gang satte undersøkelsens tema for meget i en særstilling. Erfaringer fra andre undersøkelser tilsier at dersom vi på et senere tidspunkt skal ha en ny fruktbarhetsundersøkelse, bør spørsmålet om intervjuernes kjønn vurderes på nytt. Bruk av såvel kvinnelige som mannlige intervjuere vil først og fremst kunne gjøre det praktiske opplegget av feltarbeidet betydelig enklere og billigere. I undersøkelsen til Norsk Forening for Familieplanlegging (Walløe et al, 1978) ble det også i oppfølging av nektere satset på å sende en intervjuer av motsatt kjønn enn den som første gangen hadde forsøkt å få intervju.

18.2. Opplæring av intervjuerne

Både i forbindelse med prøveundersøkelsen og hovedundersøkelsen ble det holdt spesielle opplæringskurs for intervjuerne. Kursene strakte seg over en dag. I tillegg til dette hadde intervjuerne på forhånd fått tilsendt hjemmeoppgaver. Disse oppgavene ble på kurset gjennomgått i mindre grupper.

Med noen få unntak deltok samtlige intervjuere på opplæringskursene. Før hovedundersøkelsen ble det avholdt i alt 14 kurs med tilsammen om lag 219 deltakere. På disse kursene deltok både representanter fra "feltgruppa" ved Intervjukontoret og planleggerne fra kontoret for fruktbarhetsundersøkelse.

Kurset ga først en generell orientering om FU og intervjuarbeidet. Deretter ble det arbeidet i grupper med hjemmeoppgaver, gjennomgåelse av spørreskjema og frafallsskjema, og prøveintervjuing. Størrelsen på gruppene varierte fra 4 til 8 deltakere. Kurset ble avsluttet i plenum med mulighet for å stille spørsmål.

Fra vår side har et slikt eget opplæringskurs følgende 3 hovedformål:

- a) Informasjon om undersøkelsens formål.
- b) Opplæring i korrekt utfylling av spørreskjema o.l.
- c) Trening med sikte på den konkrete intervjusituasjonen.

Vurdert på etterhånd kom hovedvekten av kurset utvilsomt til å ligge på de to første punktene. Særlig punkt b krevde en relativt stor andel av den effektive kurstiden. Korrekt utfylling av skjemaer er svært viktig, ikke minst med hensyn til revisjon- og kodearbeidet. Vår gjennomgang av skjemaene viste at vi her gjerne kunne ønsket oss enda bedre kvalitet. Vi tror likevel at dette bør kunne gjøres uten å øke andelen av kurstiden brukt til dette formålet, og ser to mulige veier å gå. For det første burde det la seg gjøre å forenkle og standardisere oppsettet av spørreskjema noe bedre enn hva som var tilfelle i FU. Vi står nok en gang overfor et arbeid som utvilsomt krever en aktiv utprøving. Det vi kunne ønsket oss slik vi nå ser det, var tid til å la intervjuerne prøveutfylle skjemaene i flere omganger slik at det ville være mulig på forhånd i størst mulig grad å korrigere for feil som skyldte selve skjemaoppsettet. Ideelt sett skulle et slikt opplegg både bidra til å minske bruken av svært lange og kompliserte instruksjoner og omfanget av nye korreksjoner når feltarbeidet allerede er i gang. Det bør også vurderes om ikke det en taper i tid ved å skyte inn en slik praktisk utprøvingsperiode, vil kunne gjenvinnes ved at revi-

sjonsarbeidet lettes. For det annet kunne mye vært tjent dersom intervjuerne hadde sendt inn hjemmeoppgavene til retting før selve kurset. Vi hadde på denne måten tidligere fått høve til å bli klar over mulige feil. Slik det nå fungerte var dette noe vi i stor grad først erfarte etterhvert som vi avviklet kursene. Noen uklarheter i bruken av skjema ble nå ikke oppdaget før de første ordinære intervjuene ble sendt inn. Dette burde vi ha greid å unngå. Dersom oppgavene hadde vært rettet på forhånd, kunne vi også brukt mindre del av kurstiden til gjennomgang av hjemmeoppgavene.

Punkt a) informasjon om undersøkelsens formål ble hovedsakelig dekket ved en plenums forelesning. Ved dette opplegget fikk vi gitt relativt mye informasjon på kort tid, og det var trolig tilstrekkelig til at intervjuerne i de fleste situasjonene ville kunne gi adekvate opplysninger om FU.

På den annen side vil vi være tilbøyelige til å mene at vi undervurderte intervjuernes behov for å være fortrolige med selve undersøkelsestemaet. Selv om de hadde sagt seg villige til å delta i arbeidet med FU, hadde utvilsomt mange av intervjuerne behov for å venne seg til de av spørsmålene som skilte seg mest ut fra det de ellers var vant til å spørre om. Et eksempel var emnet prevensjonsbruk som forutsatte at intervjueren nevnte hver enkelt prevensjonsmetode med navn. Kurset avdekket at en god del fant dette vanskelig i det minste i første omgang.

Dersom vi skal holde oss innenfor rammen av et en-dags kurs, finnes det neppe noen fullgod løsning på dette problemet. På den annen side vil vi utvilsomt ha oppnådd en del ved å avsette større deler av kursdagen til prøveintervjuing, og at dette hadde foregått i så små grupper som mulig.

Prøveintervjuing er et godt utgangspunkt for å drøfte mulige misforståelser og problemer som kan oppstå i intervjusituasjonen, samtidig som det gjør det mulig å få illustrert og konkretisert råd og instruksjoner. Ideelt sett bør prøveintervjuing også kunne tjene til å gi oss et bilde av hvordan den enkelte intervjuer mestrer skjemaet og således sette oss i stand til å gi effektiv veiledning av den enkelte intervjuer. Tiden avsatt til prøveintervjuing var for knapp til at vi kunne dekke den sistnevnte funksjonen i noen grad av betydning. Med tanke på slik individuell veiledning var også en del av gruppene i største laget.

Ser vi kurset under ett er det følgelig denne siste delen, prøveintervjuing, som vi mener falt dårligst ut, og hvor det klart hadde vært ønskelig med mer tid og også mer bevisst planlegging fra vår side.

Vi hevdet på forhånd og vil fortsatt understreke at egen erfaring med bruk av spørreskjemaet i konkret feltarbeid er en nødvendig forutsetning for fullgod intervjueropplæring. Før kurset til prøveundersøkelsen hadde vi selv foretatt en del prøveintervjuer i Oslo-området. I selve prøven deltok vi også i noen andre områder.

På opplæringskursene til selve hovedundersøkelsen hadde vi foruten vår egen intervjuererfaring også meget god støtte i de intervjuerne som hadde deltatt i prøveundersøkelsen, og som av den grunn kunne bidra med egne erfaringer fra feltarbeidet. Flere av dem fortalte om mye usikkerhet før og rundt de første intervjuene, men også om hvordan de etterhvert vant erfaring og at de sett på etterskudd satt igjen med overveiende positive erfaringer. Med de formålene vi har lagt i kursene, hadde det vært ønskelig at en av planleggerne sto for alt gruppearbeidet som hadde spesifikt med undersøkelsen å gjøre.

18.3. Kontakt med intervjuerne under intervjuperioden.

Som nevnt under 1.5. Erfaringsgrunnlaget hadde vi en viss kontakt med intervjuerne også under selve intervjuperioden. Fra vår side var dette positivt fordi det ga muligheter for å rette opp feil og/eller forhindre at det oppsto ytterligere feil, samt ga oss bedre forståelse av intervjuerens tolkninger og avgjørelser. Samtidig fikk de intervjuerne vi hadde kontakt med, høve til å ta opp sine inntrykk fra feltarbeidet og fikk direkte reaksjoner på første delen av arbeidet.

Alt i alt fikk vi på denne måten et fortløpende, men usystematisk bilde av datainnsamlingen. En slik opplegg er om det skal gjennomføres fullt ut mer arbeidskrevende enn det vi hadde kapasitet til. Fra vår side var det også relativt lite planlagt og tilrettelagt på forhånd, men sprang først og fremst ut av det behovet vi følte når vi hadde sett igjennom de første skjemaene. Dersom vi hadde brukt et noe mer strukturert opplegg, kunne dette etter vårt skjønn utvilsomt nyttige arbeidet blitt enda mer effektivt og dekkende.

19. FRAFALL

Frafallet for FU 1977 avvek lite fra andre intervjuundersøkelser foretatt i regi av Statistisk Sentralbyrå, men var ikke spesielt gunstig sammenlignet med en del fruktbarhetsundersøkelser fra andre land. Det samlede frafallet var 18 prosent. Av dette utgjorde nekt noe over halvparten.

Det ble i FU lagt stor vekt på oppfølging av intervjuobjektene. Effekten av dette er planlagt tatt opp i en egen analyse (jfr. JTh/MeS, 17/7-78 Oppfølging av frafall). En slik analyse er det bare mulig å gjøre for den siste oppfølgingen som ble forsøkt organisert som en egen oppfølgingsrunde. Oppfølging som foregikk før dette mangler vi systematisk oversikt for. Vi kan således heller ikke si i hvor stor grad resultatene før siste oppfølgingsrunde var et resultat av den vekt som generelt ble lagt på gjenbesøk, direkte kontakt med IO, oppfølging til nye adresser o.l.

19.1. Registrering av frafall

Ifølge instruksen til intervjuerne skulle de selv kontakte IO som viste seg å ha flyttet, forutsatt at dette lot seg gjøre uten store praktiske vansker. Det het videre at de skulle gi beskjed om flyttingen i særskilt melding. Dette var nødvendig for å sikre korrekte opplysninger om bostedskommune. Systemet fungerte mindre bra i praksis. De ulike former slike særskilte meldinger kunne bli gitt i, samt at det var flere ledd i mottagerapparatet har utvilsomt gitt gode muligheter for feil eller manglende registrering. I en viss grad kunne feilene oppdages og rettes opp, men dette gjelder trolig ikke alle. Det synes følgelig åpenbart at alle meldinger om adresseforandringer burde vært gitt i en mer standardisert form. I praksis kunne det vært utformet et eget skjema, eller løst ved å bruke frafallsskjemaet for samtlige IO som ikke bodde på den oppgitte adressen. Det burde dessuten vært gitt rom til registrering av kommune. Kommuneangivelsen burde primært oppgis av IO selv, eller anslås av intervjueren dersom de ikke fikk kontakt med, eller ikke forsøkte å kontakte IO på den nye adressen. En slik praksis (d.v.s. utfylling av et eget skjema eller frafallsskjema) burde også vært benyttet i de tilfeller hvor IO-brev kom i retur eventuelt med nye adresser, eller der hvor IO selv meldte sin nye adresse direkte til Byrået. Dersom vi hadde stilt mer

formelle krav såvel i intervjuerinstruksen som til oppfølgings- og innsjekningsrutinen, ville det gitt mindre muligheter for feil samt forhåpentligvis spart en god del tid som nå ble brukt til kontroller og oppretting.

Erfaringene tyder også på at vi burde ha stilt strengere krav med hensyn til nøyaktig utfylling av frafallsskjemaene. Både skjemaer som kom direkte fra intervjuer, og skjemaer fylt ut på grunnlag av brev og telefonbeskjeder, var ofte mangelfullt utfylt. Vi hadde god registrering av frafallsgrunn, men opplysninger om sivilstand, antall ganger IO var oppsøkt og intervjuernummer manglet ikke sjelden. Dette gjorde revisjons- og kodearbeidet mer tidkrevende enn nødvendig. Et spesialproblem var frafallsskjemaer, beskjeder og eventuelle nye beskjeder ført på tidligere innkomne frafallsskjemaer som manglet dato. I flere tilfelle førte dette til problemer med å rekonstruere rekkefølgen i de ulike kontaktforskene med IO.

For enkelte skjemaer manglet fødselsnummer, men dette var særlig mangelfullt for frafallsskjemaer utfylt ved førstegangskontakt, og hvor IO senere hadde latt seg intervjuet.

Vi burde således allerede da frafallsskjemaene ble presentert for intervjuerne, tatt mer hensyn til at materialet som helhet senere skulle dataoverføres og følgelig stilt de samme krav til nøyaktig utfylling som for selve spørreskjemaet.

19.2. Frafallsskjemaet

Undersøkelsen brukte på grunn av opplegget med oppfølging et noe mer spesifisert frafallsskjema enn vanlig. Frafallsskjema inngår som vedlegg. Vi skal her gi noen korte merknader til enkelte av punktene på frafallsskjemaet.

Frafallsgrunn

Et par svarmønstre som relativt ofte gikk igjen, kunne være vanskelig å plassere. Det første var situasjoner hvor intervjueren ikke selv traff IO, men fikk beskjed gjennom andre at hun nektet. Et annet svarmønster var IO som intervjueren ikke traff til avtalt tid, eller dem hvor det stadig ikke passet å treffe endelig avtale, men som heller ikke direkte nektet å delta. Framfor å la intervjuerne tolke svar av denne typen, ville det vært ønskelig med egne svaralternativ.

Svaralternativene "borte på arbeid, skole e.l.", "flyttet", "ikke truffet" og "bosatt/på reise i utlandet for mer enn 3 mnd." vil dels kunne brukes om hverandre. Vi ser inndelingen som nyttig for en eventuell oppfølgingsrunde, men for analyser av frafallsgrunn bør disse svaralternativene behandles samlet.

For nektene skulle det også oppgis IO's begrunnelse. Dette var stilt som et åpent spørsmål. Utfyllingen av dette var dels mangelfull, dels kunne det virke som visse standardformuleringer gikk igjen hos enkelte intervjuere. Vi finner også en tendens til svært generelle utsagn. Dette er de viktigste grunnene til at svaret ikke er forsøkt ytterligere bearbeidet. Den beste om enn ikke den idelle løsningen, ville utvilsomt ha vært å benytte faste svaralternativ.

Antall ganger IO er kontaktet

Erfaringer fra kontakt med intervjuere samt utfyllinger av frafallsskjemaet tyder på at det eksisterte ulik praksis med hensyn til hva som skulle regnes som et kontaktforsøk, f.eks. om telefoniske kontakter ble regnet med eller ikke.

19.3. Oppfølging av nektene

I alt 330 IO som hadde nektet i første omgang, ble kontaktet på nytt. De som fikk en ny henvendelse ble dels selektert utfra hvor slik kontakt var praktisk mulig, dels ble det tatt hensyn til de opplysninger som var gitt på det første frafallsskjemaet. Vi har følgelig intet tilfeldig utvalg av førstegangsnektene.

Enkelte IO ble kontaktet på nytt uten noe nytt IO brev, men de fleste fikk et slikt brev. Heller ikke her har vi grunnlag for å si noe om effekten av de ulike fremgangsmåtene.

Hvorvidt oppfølging av nektene er et tiltak som bør gjennomføres sett i lys av de ressurser det krever og det vi eventuelt vinner, ligger utenfor dette notatets område, men blir tatt opp i Thomsens prosjekt (ITh/MeS, 17/7-78).

20. REVISJON, KODING, KONTROLL OG PUNCHING

Kontoret for fruktbarhetsundersøkelse ble bygd opp uten noen form for teknisk hjelpepersonale. Det skulle benytte Underavdelingens folk derdette var naturlig, og ellers de generelle tjenesteytende kontorer i Byrået. Ved revisjon og koding av avdelingens undersøkelser er praksis noe varierende. Noen kodes av avdelingens egne folk i Oslo, andre sendes til Kongsvinger for koding ved Kontoret for manuell databehandling (kontor 62). Avdelingen antok at den ikke hadde kapasitet til å ta en så stor undersøkelse som fruktbarhetsundersøkelsen, og planene ble lagt for koding ved Kongsvinger-Byrået. Det ble der planlagt med 6 personer i 5 måneder, inklusiv opplæring.

Det ble opprettet en egen gruppe for kodingen under ledelse av en kontorfullmektig. Denne gruppens størrelse varierte mellom 4 og 7 personer, avhengig av våre behov og kontor 62's øvrige arbeidsoppgaver. Ved revisjonsarbeidets avslutning kunne gruppen gradvis nedtrappes til vi i mai måned brukte bare deler av gruppelederens tid. Revisorene bruktesnaut 4 000 timeverk på prosjektet, hvorav en tredjedel i 1977 og to tredjedeler i 1978.

20.1. Opplæring

Alle revisorene hadde noe erfaring fra koding og revisjon, halvparten hadde arbeidet med intervjuundersøkelser tidligere. Det meste av revisjonserfaringen skrev seg fra langt enklere tellings-skjemaer. Et par av gruppens medlemmer gikk tilbake til sine tidligere prosjekter etter opplæring, og begynte med koding av fruktbarhetsundersøkelsens skjema først etter et par måneder. Det kan generelt være uheldig å ha så langt opphold mellom opplæring og arbeid. I dette tilfellet kunne det delvis oppveies ved at de øvrige i gruppen var godt kjent med arbeidet på det tidspunktet de siste startet, og de kunne således gi "nybegynnere" god støtte.

Før opplæringen startet var det utarbeidet kodelister og revisjonsinstruks, den siste supplert med tillegg etterhvert som behovene meldte seg. Til opplæringen fikk hver revisor tilsendt et sett av dette materiale, og av alt som intervjuerne hadde under opplæring og intervjuing.

Opplæringsprogrammet strakte seg over en uke, med noe annet arbeidet innimellom for en del av revisorene. Opplæringen startet med en gjennomlesning av det materialet som var tilsendt, og med en generell

orientering om undersøkelsens bakgrunn og formål. Deretter skulle øvelsesoppgavene for intervjuerne løses. Vi mente det var viktig at revisorene hadde minst like godt kjennskap til skjemaenes oppbygging som det intervjuerne hadde, og at de visste hvilke spørsmål intervjuerne kunne finne svar på i sin instruks. Disse oppgavene kunne gjerne løses av revisorene i fellesskap. Øvingsoppgavene ble så brukt i gjennomgåelsen av revisjons- og intervjuerinstruksen. Denne gjennomgåelsen tok det meste av to dager.

På dette stadium var det allerede kommet inn en god del skjemaer. Planleggerne hadde forsøkt å revidere i detalj noen skjemaer, og de hadde gjennomgått alle skjemaene som forelå på det tidspunktet, for å se om intervjuene ble tilfredsstillende gjennomført og for å se om revisjonsinstruksen var god nok. Med dette arbeidet som bakgrunn kunne gjennomgåelsen av instruksene bedre bli rettet mot vanlig forekommende feil, og det ble også gjort en del endringer i revisjonsinstruksen. Denne delen av opplæringen ble nok noe for konsentrert. Dersom det hadde vært mulig burde den være fordelt over flere dager med mer tid brukt på øvingsoppgaver innimellom gjennomgåelsene.

Foruten å benytte de øvingsoppgavene som var laget i samband med intervjueropplæringen, ble det brukt spesielle oppgaver for kode- og revisjonsopplæringen. Etter at den generelle opplæringen var avsluttet, fikk revisorene i alt syv øvingsoppgaver som senere ble rettet og gjennomgått. Under denne gjennomgåelsen ble det også tatt opp mange generelle revisjonsproblemer.

Opplæringen støtte på spesielle problemer i forbindelse med spørsmålene om yrke, næring og utdanning. Dette skulle kodes etter de gjeldende standarder, og disse var i noen grad ukjente for de fleste revisorene. Særlig hadde Standard for utdanningsgruppering vært lite brukt tidligere. Heller ikke planleggerne hadde erfaring i praktisk bruk av standardene eller innsikt i hvilke problemer som kunne oppstå. Det hadde nok vært en fordel om en større del av opplæringen i bruk av standardene kunne vært utført av folk som hadde god kjennskap både til standardenes oppbygging og de problemene som var forbundet med innsamlingsmetoden. Nå måtte vi selv stå for det meste av opplæringen, og også formidle de fleste spørsmål til saksbehandlere ved de kontorer som var best kjent med standardene. Særlig 7. kontor (utdanningsstandarden) måtte hjelpe oss ofte. Noen av de problemer som oppsto, kunne vært unngått med en bedre opplæring, men mange av problemene hadde sin opprinnelse i manglende samsvar mellom standardens definisjoner og intervjuernes

beskrivelse.

Alt i alt vil vi si oss bra fornøyd med opplæringen, men den kunne nok vært ofret noe mer tid for å få en bedre vekselvirkning mellom revisor og planlegger. Dette tror vi kunne vært oppnådd ved å gjøre flere reiser, og bruke mindre tid til undervisning ved hvert besøk. Det var daglig telefonkontakt den første tiden, men dette blir ingen fullgod erstatning for den personlige kontakten.

20.2. Gjennomføring av revisjon og kontroll

Etter gjennomgåelsen av øvelsesoppgavene, begynte så den ordinære revisjon. Skjemaene ble sortert etter intervjuer etterhvert som de kom inn. Planleggerne fikk gjennomgått en del skjemaer fra de fleste av intervjuerne før skjemaene gikk til revisjon. Hvor mange skjemaer som ble gjennomgått fra hver enkelt intervjuer kunne variere en god del alt etter som hvor mange som var kommet inn, og det behovet som avtegnet seg etter å ha sett på de første skjemaene. Framgangsmåten ga oss mulighet til å rette opp systematiske feil hos enkelte samt å få korrigert åpenbare feil fra intervjuingen. For revisjonen førte det til at den enkelte revisor fikk flere skjemaer fra den samme intervjuer, og lettere kunne sette seg inn i den enkeltes personlige stil.

De første skjemaene som ble revidert, gjennomgikk planleggerne nøye, og ga kommentarer til den enkelte revisor eller samlet opp systematiske feil og gjennomgikk disse for alle revisorer samlet. Allerede fra starten ble revisorene bedt om å fylle ut mangellister for en lang rekke forhold spesifisert i revisjonsinstruksen. Disse listene skulle bl.a. gi beskjed om feil og mangler hvor planleggerne måtte ta standpunkt til hva som var riktig. De skulle også inneholde merknader av betydning for tolkning av svar på enkeltspørsmål eller til intervjusituasjonen generelt.

Etterhvert kunne kontrollen av reviderte skjemaer skje mer overfladisk, men alle skjemaer ble returnert til planleggerne og i det minste bladd gjennom før de ble sendt til punch. De skjemaene som var ført opp på mangellisten, ble alltid gjennomgått nøyer. Under den overfladiske gjennomblåingen ble det i det minste kastet blick på flyttehistorien, samlivs- og svangerskapsversiktene og kodingen av yrke, næring og utdanning. Vi prøvde også å se etter vanlig forekommende feil både fra intervjuerne og revisorene.

Med disse gjennomgåelsene som grunnlag, ble det fortsatt satt opp oversikter over vanlige feil og feller som burde gjennomgå med alle

revisorer, og det ble videre tatt en del skjemaer tilside for gjennomgang med den enkelte revisor. Vi reiste til Kongsvinger om lag én gang pr. uke. Til å begynne var det såpass mange ting å gjennomgå med revisorene enkeltvis at det gjerne reiste to planleggere sammen.

I tråd med praksis fra Folketellingen 1970 ble ikke skjemaer fra Solør og Odal revidert i Kongsvinger, og alle kontrollene ble også utført av planleggerne.

Fordi Punchegruppen hadde en meget hard kapasitetsutnyttning mot slutten av 1977, og fordi staben av revisorer var noe mindre enn planlagt de første par månedene, ble det sendt skjemaer til punch først i 1978. Det ble først punchet en liten pulje til testing av kontrollprogrammet. Det ble også gjort forsøk med punching med og uten verifisering. Resultatet ble at det var svært få rene punchefeil også i det ikke-verifiserte materialet. Med et dekkende kontrollprogram var det ingen betenkeligheter med å sløyfe verifiseringen, og de seinere kontrollene viste også at dette var en riktig avgjørelse.

Det ble spesifisert nærmere 1 000 kontroller av gyldige koder og logiske sammenhenger, i hovedsak kjørt i KOKS (Byråets standard kontrollprogram), men en del kontroller måtte spesilaprogrammeres. De første kontrollistene forelå i februar, samtidig med at tilgangen på ukodete skjemaer avtok. De fleste revisorene hadde også tidligere foretatt opprettinger på grunnlag av kontrollister. Etter gjennomgåelse av de oppsatte kontrollene ble så noen revisorer i hovedsak sysselsatt med kontroller, mens andre fortsatte med koding og revisjon sålenge det fantes skjemaer.

Alle kontrollister ble kjørt i to eksemplarer slik at det til enhver tid var én kopi i Oslo og en på Kongsvinger. På den måten var det lettere å diskutere problemer over telefon, men svært mange uklarerheter kunne rettes bare når planlegger og revisor i fellesskap gjennomgikk de skjemaer som falt ut. Også i denne fasen var det ofte to planleggere på Kongsvinger en gang hver uke. Enhver retting som ble gjort på kontrollbåndet, ble også ført inn i skjemaet slik at grunnlagsmaterialet og databåndet til enhver tid skulle stemme overens. De fleste av de kontroller som falt ut skyldtes måten kontrollene var satt opp på, enten ved manglende samsvar mellom revisjonsinstruks og kontrollspesifikasjon eller rene feil i kontrollprogrammet. Det er nok mulig at en kunne spart noe av arbeidet med kontrollene dersom det hadde vært tid til en nøyaktig gjennomgang og oppretting av kontrollprogrammet før det ble brukt til å produsere

kontrollister. Det er vår oppfatning at det ble avdekket forholdsvis få revisjons- og kodefeil ved kontrollene. Dette kan tyde på at planleggerne brukte for mye tid på å gjennomgå enkeltskjemaer, men det primære målet med denne gjennomgangen var å forbedre kvaliteten på punkter hvor kontrollprogrammet ville være til begrenset hjelp.

Kontrollene ble kjørt og rettet på puljer av materialet, slik at da de siste skjemaene forelå, var de aller fleste skjemaene kontrollert 1-2 ganger. Helt til slutt ble alle puljene slått sammen, og kontrollene kjørt på nytt for alle skjemaene. I forbindelse med dette, ble innholdet av alle records listet ut. Denne utlistingen ble brukt som grunnlag for kontroller eller opprettinger som ikke kunne utføres maskinelt. Nokså mange av kontrollene gjaldt verdier som en måtte vurdere muligheten av ved å gå i skjemaet (f.eks. hvor høye timelønner en kunne godta). Det burde nok vært lagt opp til å droppe slike vurderingskontroller etter første oppretting og i kontrollen av denne. Slik det nå var, kom mange vurderingskontroller ut flere ganger, og førte til store og uhandterlige lister hvor det ble langt mellom de egentlige feilene. Vi har seinere arbeidet mye med kontroll av straight-run, og kunne utvilsomt tillate oss å la flere feil eksistere fram til den fasen fordi de ville blitt oppdaget der uten at det hadde kostet særlig arbeid.

20.3. Oppsummering

All koding, revisjon og punching, og det meste av kontrollene og opprettingene skjedde ved Kongsvinger-Byrået, mens all planlegging foregikk ved Oslo-Byrået. Dette fører utvilsomt med seg en del praktiske ulemper både for revisjonsgruppen og planleggerne. Spesielt vil vi peke på at planleggerne blir uten direkte, løpende kontakt med bearbeidingen. Dette kan i uheldigste fall føre til at de som skal lage tabeller og analysere resultatene, kan få for stor faglig avstand til grunnmaterialet. Denne fremmedgjøringen kan selvfølgelig også forekomme om planleggere og revisorer sitter vegg-i-vegg. Faren for at den oppstår er likevel større dersom den geografiske avstanden er stor, og vi forsøkte å kompensere for avstand ved hyppige reiser til Kongsvinger. Vi mener at det er helt nødvendig med en god personkontakt mellom planleggere og revisorer, og det tar utvilsomt lenger tid å finne fram til naturlige samarbeidsformer når det forut og etter hver kontakt ligger en reise på 1½ time.

Disse praktiske ulempene skulle imidlertid være kjent på forhånd, og de lar seg lett løse dersom det er vilje og ressurser til det. Løsningen synes å ligge i enda flere reiser enn det vi hadde, og at en ikke

har for stramt arbeidsopplegg under besøkene. Dette gjelder særlig i den første fasen når kontakten etableres. Reisen i seg selv er ikke byrdefull, og mye av reisetiden kunne nyttes til arbeid.

Det foreligger trolig ikke andre muligheter enn at bearbeidingsoppdrag av denne størrelse skjer ved Kongsvinger-Byrået. Den viktigste fordel ved dette er at en kan få en stab som både er stor, erfaren og stabil. En slik stab får en ikke i Oslo, og derfor bør en bruke noe ressurser på å redusere de problemene som en vet vil oppstå og å samle opp erfaringer slik at ikke ethvert nytt prosjekt må starte på bar bakke.

For fruktbarhetsundersøkelsen burde nok opplæringen vært fordelt over flere dager, og de spesielle øvelsesoppgavene burde vært påbegynt tidligere i opplæringen. Det ville gitt en bedre læresituasjon og bedre muligheter for planleggere og revisorer til å bli kjent med hverandre. Opp-
læringen burde foregått i et rom som var møblert for formålet, og som var reservert for dette, uten folk tilstede som arbeidet med andre ting. Mange av de erfaringer vi etterhvert har fått med å ha bearbeiding og planlegging atskilt, har vi sannsynligvis felles med mange undersøkelser. Det bør derfor vurderes om en ikke bør prøve å komme fram til et fastere opplegg for organisering og opplæring slik at erfaringene kan samles og brukes av andre.

Selvom vi har nevnt visse praktiske ulemper og mangler ved den opplæringen vi gjennomførte, er vi alt i alt meget godt fornøyd med det arbeidet som ble utført ved Kongsvinger-Byrået. Vi tror at de forholdsvis store ressursene som er satset på databearbeidingen har gitt et data-materiale av høy kvalitet.

REFERANSER:

Bogue, D.J. (1970): A Model Interview for Fertility Research and Family Planning Evaluation. Community and Family Study Center, University of Chicago. Chicago.

Brunborg, H. (1975): "Fruktbarhetsundersøkelse i Norge. Behov og muligheter". Arbeidsnotat IO 75/16, Statistisk Sentralbyrå.

Davis, K. and Blake, J. (1956): "Social Structure and Fertility: An Analytical Framework". Economic Development and Cultural Change 4(3): 211-235.

ECE (1975): "Report of Meeting Held in Geneva 30 and 31 October 1975". CES/AC. 43/12.

"Erfaringer fra prøven for Fruktbarhetsundersøkelsen. Foreløpig forslag til kjennemerker i hovedundersøkelsen", 20/5-77. Notatet er utarbeidet ved Kontoret for fruktbarhetsundersøkelse.

Freedman, R. (1976) The Sociology of Human Fertility. Irvington Publishers, Inc. New York.

NOS A 617 (1972): "Flyttemotivundersøkelsen 1972". Statistisk Sentralbyrå.

NOS A 884 (1976): "Arbeidsmarkedsstatistikk 1976". Statistisk Sentralbyrå.

"Rapport fra seminar om Fruktbarhetsundersøkelsen i Statistisk Sentralbyrå 25. juni 1976", Løs/GHu, 22/2-76.

Riihinen, O., Pulkkinen, A. and Ritamies, M. (1979): "Fertility and Welfare - Categories in Finland. A need-theory approach to the size of family". Paper framlagt på Nordisk Demografisk Symposium, Hurdalsjøen, 1979.

Thomsen, I. and Siring, E. (1979): "On The Causes and Effects of Non-Response. Norwegian Experiences". Foreløpig manus. ITh/GHu, 6/6-79.

Walløe, L., et al. (1978): Seksualitet, familieplanlegging og prevensjon i Norge. Universitetsforlaget, Oslo.

World Fertility Survey (1975): "Questionnaire for Ever-Married Women of Child-Bearing Age. Variant for Low Fertility Countries". WFS/TECH. 138. London.

STATISTISK SENTRALBYRÅ

Intervjukontoret
Postboks 8131, Dep, Oslo 1
Tlf. (02) *41 38 20

Utfylte skjema behandles

STRENGT FORTROLIG
i h.t. Beskyttelsesinstruksen
jfr. offentlighetslovens
§ 6, nr. 3

Eksp.nr. 1 av 1
Side 1 av 8

Ikke utfylte skjema er unntatt
fra offentlighet inntil 1.12.1977
(Offentlighetslovens § 4)

Prosjekt nr.	1	0	1	1- 3
Kommune nr.				4- 7
Utv.omr.nr.				8-10
IO nr.				11-13
Skjematype			1	14
Fødselsår				

FRUKTBARHETSUNDERSØKELSE 1977

For Byrået

[illegible]

FYLLES UT AV INTERVJUEREN

Intervjuet ble foretatt (dato): _____

Intervjutid fra kl.	til kl.			Minutter
---------------------	---------	--	--	----------

26-28

IO oppsøkt antall ganger

29

30

Intervjuerens navn.

□ □ □ □ 31-34
og nr.

For Byrået

--	--	--

BOSTED OG HUSHOLDNING

1. Hva slags strøk bor De i?

VIS KORT 0.

35

1	☐	Spredtbygd
2	☐	Mindre tettsted (200-1 999 innbyggere)
3	☐	Større tettsted/liten by (2 000-19 999 innbyggere)
4	☐	Større by (20 000-100 000 innbyggere)
5	☐	Oslo, Bergen, Trondheim med forsteder

BESVARES AV INTERVJUER

2. Hva slags hustype bor IO i?

36

1	☐	Frittliggende enebolig (enebolig med minst en halv meters avstand til nærmeste bolighus)
2	☐	Enebolig i rekke, kjede, atrium, terrasse eller halvpart av vertikalt-delt tomannsbolig
3	☐	Horisontalt-delt tomannsbolig, 3- eller 4-mannsbolig
4	☐	Våningshus i tilknytning til gårdsbruk i drift (hovedbygning, kårbolig, forpakterbolig)
5	☐	Blokk, høyhus og andre sammenbygde store hus
6	☐	Forretningsbygg, driftsbygg o.l. hvor halvparten eller mindre av golvarealet nyttes til privatleilighet
7	☐	Annet boligbygg (spesifiser): _____

Event. merknader: _____

3. Til å begynne med vil vi gjerne få noen opplysninger om Deres leilighet/bolig. Hvor mange personer, medregnet eventuelle leieboere, er det i alt som bor i denne leiligheten/boligen? Ta med midlertidig fraværende, men ikke midlertidig tilstedeværende.

37-38

☐ ☐ Antall bosatte

DERSOM 1 → 5

DERSOM 2 ELLER FLERE → 4

4. Hvilket slektskapsforhold har hver enkelt av de andre bosatte til Dem?
Det er ikke nødvendig å nevne navn.

Antall		
39	☒	Ektefelle
40	☒	Samboende
41-42	☐	Egne barn
43-44	☐	Adoptivbarn/stebarn
45-46	☐	Barn til samboende
47-48	☐	Svigerbarn
49-50	☐	Barnebarn
51	☒	Foreldre/svigerforeldre
52-53	☐	Søsken
54-55	☐	Andre slektninger
56-57	☐	Andre bosatte

5. Hvor mange rom disponerer De/Deres familie? Regn ikke med rom leid ut til andre, og heller ikke kjøkken, bad, gang o.l.

58-59
 Antall rom

FLYTTING

6. Hvor bodde De det meste av tiden før De fylte 16 år?

60
1 ☐ Utlandet → 8

2 ☐ Norge:

Sted i Norge: _____

Kommune: _____

61-64
☐ ☐ ☐ ☐
FOR BYRAET

7. Hva slags sted var dette da De vokste opp der?

- 65
- 1 ☐ Spredtbygd
 - 2 ☐ Mindre tettsted (200-1 999 innbyggere)
 - 3 ☐ Større tettsted/liten by (2 000-19 999 innbyggere).
 - 4 ☐ Større by (20 000-100 000 innbyggere)
 - 5 ☐ Oslo, Bergen, Trondheim med forsteder
 - 6 ☐ Annet (spesifiser): _____

8. Har De bodd andre steder enn her De bor i dag etter at De fylte 16 år?

- 66
- 1 ☐ Ja → 10
 - 2 ☐ Nei → 9

9. Når flyttet De til det stedet hvor De nå bor?

67-68
☐ År

- 69
- 1 ☐ Født på stedet

10. Hvor mange andre steder har De bodd i alt etter at De fylte 16 år?

70-71
 Antall steder

11. Når flyttet De til det stedet De nå bor?

72-73
 År

12. Hvor bodde De før De flyttet til Deres nåværende bosted?

74
 1 ☐ Utlandet → 15

2 ☐ Norge:

Sted i Norge: _____

Kommune: _____

75-78

 FOR BYRÅET

13. Hva slags sted var dette da De bodde der?

- 79
- 1 ☐ Spredtbygd
 - 2 ☐ Mindre tettsted (200-1 999 innbyggere)
 - 3 ☐ Større tettsted/liten by (2 000-19 999 innbyggere)
 - 4 ☐ Større by (20 000-100 000 innbyggere)
 - 5 ☐ Oslo, Bergen, Trondheim med forsteder
 - 6 ☐ Annet (spesifiser): _____

14. Hvilket år flyttet De dit?

80-81
 År

82
 1 ☐ Født på stedet

EKTESKAP OG SAMLIV

15. Hva er Deres ekteskapelige status?

- 83
1	☐	Ugift	→ 17
2	☐	Gift	→ 20a
3	☐	Enke	→ 20a
4	☐	Separert	→ 20a
5	☐	Skilt	→ 20a
6	☐	Samboende	→ 16

16. Hva er Deres formelle ekteskapelige status nå, er De ugift, enke, separert eller skilt?

- 84
1	☐	Ugift
3	☐	Enke
4	☐	Separert
5	☐	Skilt

GA TIL SPM. 20a

17. Er De forlovet eller har De en fast venn?

- 85
1	☐	Forlovet	→ 18
2	☐	Fast venn	→ 18
3	☐	Venner, men ingen fast	→ 19
4	☐	Nei	→ 19

18. Bor De for tiden fast sammen med Deres forlovede/venn?

- 86
1	☐	Ja	→ 20a
2	☐	Nei	→ 19
3	☐	Delvis	→ 19

19. Har De tidligere bodd fast sammen med forlovede eller venn?

- 87
- 1 ☐ Ja → 20a
- 2 ☐ Nei → SKJEMATYPE 3 (RØDT SKJEMA)
- 3 ☐ Delvis → SKJEMATYPE 3 (RØDT SKJEMA)

20a. I forbindelse med en fruktbarhetsundersøkelse er det spesielt viktig å få oversikt over de tidsrom kvinner har hatt størst mulighet for å få barn.

Vi vil derfor gjerne ha en oversikt over perioder hvor De har bodd fast sammen med en mann, enten som gift eller uten å være formelt gift.

For lettere å lage en slik oversikt vil vi fylle opplysningene inn i et skjema.

Vi vil gjerne at De begynner med den første gangen De flyttet sammen med en mann.

VIS KORT 1

	SAMLIV UTEN VIGSEL						EKTESKAP						
	Flyttet sammen		Opphørt		Giftet seg		Inngått		Opphørt				
									Flyttet fra hverandre		Mannen døde		
									Mnd.	År	Mnd.	År	
	Mnd.	År	Mnd.	År	Mnd.	År	Mnd.	År	Mnd.	År	Mnd.	År	
1.gang													88-111
2.gang													112-135
3.gang													136-159
4.gang													160-183

Eventuelle tilføyeser:													184-207
													208-231
													232-255
													256-279
													280-303

FOR HVERT EKTESKAP STILLES FØLGENDE TILLEGGSSPØRSMÅL:

20b. Flyttet dere sammen før dere giftet dere?

DERSOM "JA", FØR OPPLYSNINGENE OM DETTE INN I SKJEMAET UNDER SAMLIV UTEN VIGSEL. BRUK SAMME LINJE SOM FOR EKTESKAPET.

Fortsetter neste side.

STRENGT FORTROLIG
i h.t. Beskyttelsesinstruksen
jfr. offentlighetslovens
§ 6, nr 3

21. Har De foruten det De nå har nevnt, tidligere bodd fast sammen med forlovede eller venn, selv bare for en kortere periode?

304
1 ☐ Ja
2 ☐ Nei

DER SOM "JA", FØYES OPPLYSNINGENE OM DETTE INN I SKJEMAET PÅ SIDE 7.

FOR NÅVÆRENDE GIFTE/SAMBOENDE GÅ TIL SKJEMATYPE 2 (GRØNT SKJEMA)

FOR ANDRE GÅ TIL SKJEMATYPE 3 (RØDT SKJEMA)

FOR GIFTE OG SAMBOENDESkjematype 2

STATISTISK SENTRALBYRÅ

Intervjukontoret

Postboks 8131, Dep, Oslo 1

Tlf. (02) *41 38 20

Utfylte skjema behandles

STRENGT FORTROLIG
i h.t. Beskyttelsesinstruksen
jfr. offentlighetslovens
§ 6, nr. 3

Eksp. nr. 1 av 1Side 1 av 40

Ikke utfylte skjema er unntatt
fra offentlighet inntil 1.12.1977
(Offentlighetslovens § 4)

Prosjekt nr.	<table border="1"><tr><td>1</td><td>0</td><td>1</td></tr></table>	1	0	1	1- 3
1	0	1			
Kommune nr.	<table border="1"><tr><td></td><td></td><td></td></tr></table>				4- 7
Utv.omr.nr.	<table border="1"><tr><td></td><td></td><td></td></tr></table>				8-10
IO nr.	<table border="1"><tr><td></td><td></td><td></td></tr></table>				11-13
Skjematype	<table border="1"><tr><td></td><td>2</td></tr></table>		2	14	
	2				
Fødselsår	<table border="1"><tr><td></td><td></td></tr></table>				

FRUKTBARHETSUNDERSØKELSE 1977

For Byrådet

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

15-25

Intervjuerens navn

--	--	--	--

og nr.

22. Hvilket år er Deres mann/samboende født?

30-31

År

SVANGERSKAP

23. Har De hatt noen fødsel?

FOR IO SOM HAR OPPGITT AT HUN BOR SAMMEN MED EGNE BARN, KAN DET KRYSSSES FOR "JA" UTEN SPØRSMÅL.

32
1 ☐ Ja → 25a
2 ☐ Nei → 24

24. Har De noen gang vært gravid, selv bare i noen få uker?

33
1 ☐ Ja → 25a
2 ☐ Nei → 29

25a. I en fruktbarhetsundersøkelse er det svært viktig å få en oversikt over svangerskap og fødsler. Dette kortet (VIS KORT 2) viser hvordan en slik oversikt er ment. Det gjelder altså alle ganger De har vært gravid, hvordan svangerskapene endte, og hvor lenge svangerskapene hadde vart dersom de endte med abort.

Vi begynner med den aller første gangen De var gravid.

Hvordan gikk det med det svangerskapet?

FOR HVER ABORT STILLES FØLGENDE TILLEGGSSPØRSMÅL:

25b. Måtte svangerskapet avbrytes eller aborterte De av Dem selv?

FØR OPPLYSNINGENE INN I SKJEMAET PÅ SIDE 5.

TIL IO SOM HAR LEVENDEFØDTE BARN.

FOR IO SOM BARE HAR ABORTER ELLER DØDFØDSLER GA TIL SPM. 28.

26. Lever barnet (alle barna)?

	34		
1	☐	Ja	→ 28
2	☐	Nei	→ 27

$$32 = 8,9 \Rightarrow 34 = 0$$

$$32 = \log 370 - 371 = 12,33 \Rightarrow 34 = 0$$

27. Kan De fortelle meg hvem som er død, og når dette skjedde?

FØR OPPLYSNINGENE INN I SKJEMAET PÅ SIDE 5.

28. Har De vært gravid flere ganger enn de(n) gangen(e) vi nå har snakket om?

	35		
1	☐	Ja	
2	☐	Nei	

$$33 = 0,8,9 \Rightarrow 35 = 0$$

DERSOM "JA", FØRES SVANGERSKAPET(-ENE) INN UNDER EVENTUELLE TILFØYELSER I SKJEMAET PÅ SIDE 5.

Alle 00 → 96 Alle 88 → 92 Alle 99 → 98 Svangerskap nr. 370-371= 11, 22, 33 → 370-371= blakk		LEVENDE FØDTE BARN						ABORT ELLER DØDFØDSEL							
		Født		Kjønn		Død		Abort				Død- fødsel			
		Mnd.	År	Gutt	Pike	Mnd.	År	Når		Varig- het	Hvordan avsluttet				
								Mnd.	År		Mnd.	Spon- tan	Fram- kalt	Mnd.	År
36- 45	Første svangerskap														46- 56
57- 66	Andre svangerskap														67- 77
78- 87	Tredje svangerskap														88- 98
99-108	Fjerde svangerskap														109-119
120-129	Femte svangerskap														130-140
141-150	Sjette svangerskap														151-161
162-171	Sjuende svangerskap														172-182
183-192	Attende svangerskap														193-203
204-213	Niende svangerskap														214-224
225-234	Tiende svangerskap														235-245
246-255	Elleve svangerskap														256-266
267-276	Tolvte svangerskap														277-287
288-297															298-308
309-318															319-329
330-339															340-350
351-360															361-371

765-774	Eventuelle tilføyelser:														775-785
786-795															796-806
807-816															817-827
828-837															838-848
849-858															859-869
870-879															880-890

Ny pos.	
2	Kode
33 = 0, 2, 7	0
33 = 2, 0, 2, 7	11

1/ Oppgjøringen skille jeg i svangerskapsnummeret

Ny pos.	
Seleksjon	Kode
370-371 = 11	6
370-371 = 22	7
370-371 = 33	8

29. Er De gravid nå?

- 372
- 1 ☐ Ja → 30
- 2 ☐ Nei → 33

30. Når venter De barnet?

373-374

Måned

372 = 0,8,9 → 373-374 = 00

373-374 = 00 → 373-374 = 96

373-374 = 99 → 373-374 = 98

31. Ønsker De helst en gutt eller en pike, eller er barnets kjønn likegyldig for Dem?

Samme felt som spm. 62

- 375
- 1 ☐ Gutt
- 2 ☐ Pike
- 3 ☐ Likegyldig
- 375 = 0 → 375 = 6
- 375 = 8 → 375 = 7
- 375 = 9 → 375 = 8

32. For å få tilstrekkelige kunnskaper om fruktbarheten i befolkningen, er det nødvendig å kjenne til omfanget av seksuell aktivitet og bruken av prevensjon.

Først vil vi gjerne få spørre Dem omtrent hvor gammel De var da De hadde Deres første samleie?

Samme felt som spm. 33

376-377

Antall år

378 = 1 → 376-377 = 96

378 = 2 → 376-377 = 97

378 = 9 → 376-377 = 98

- 378
- 1 ☐ Husker ikke
- 2 ☐ Ønsker ikke svare

378 utgått

SEKSUELL AKTIVITET

33. For å få tilstrekkelige kunnskaper om fruktbarheten i befolkningen, er det nødvendig å kjenne til omfanget av seksuell aktivitet, muligheten for å få barn og bruken av prevensjon.

I denne undersøkelsen har vi derfor tatt med noen av de viktigste spørsmålene fra disse områdene.

Først vil vi gjerne få spørre Dem omtrent hvor gammel De var da De hadde Deres første samleie?

379-380

Antall år

$$381 = 1 \rightarrow 379 - 380 = 96$$

$$381 = 2 \rightarrow 379 - 380 = 97$$

$$381 = 9 \rightarrow 379 - 380 = 98$$

381

1

Husker ikke

2

Ønsker ikke svare

= 81 utgå

34. Har De hatt noe samleie i løpet av de siste fire ukene?

382

1

Ja

→ 35

2

Nei

→ 36

3

Ønsker ikke svare → 36

35. Kan De si omtrent hvor mange samleier De har hatt i løpet av de siste fire ukene?

VIS KORT 3

383

1

A

1

2

B

2

3

C

3- 6

4

D

7-11

5

E

12 eller flere

6

Ønsker ikke svare

$$382 = 0, 3, 9 \rightarrow 383 = 0$$

$$383 = 0 \rightarrow 383 = 6$$

$$383 = 6 \rightarrow 383 = 7$$

$$383 = 9 \rightarrow 383 = 8$$

MULIGHET FOR Å FÅ BARN

36. Tror De det er mulig for Dem og Deres mann/samboende å få barn nå eller senere dersom dere skulle ønske det?

- 384
- 1 ☐ Ja/jeg tror det → 39
- 2 ☐ Nei/jeg tror ikke det → 37
- 3 ☐ Vet ikke → 39

37. Hvorfor tror De at det ikke er mulig for dere å få (flere) barn?

KRYSS AV FOR ALLE ALTERNATIVENE SOM NEVNES

393=1 → 393=blank

- 1
- 385 ☐ Jeg er sterilisert
- 386 ☐ Sykdom eller operasjon hos IO
- 387 ☐ Jeg er for gammel
- 388 ☐ Lege mener jeg ikke kan få barn
- 389 ☐ Jeg har ikke blitt gravid foreløpig
- 390 ☐ Min mann/samboende er sterilisert
- 391 ☐ Sykdom eller operasjon hos mann/samboende
- 392 ☐ Lege mener min mann/samboende ikke kan bli far
- 393 ☐ Annen grunn (spesifiser):

Vil ikke

384=9

393=1

38. Hvor lenge har De vært klar over at dere (sannsynligvis) ikke kan få (flere) barn?

394-395

☐ Antall år

396

1 ☐ Vet ikke

384=9 → 394-395=?

396=1 → 394-395=96

396=9 → 394-395=98

396 utgått

GA TIL SPM. 44

39. Hvordan tror De De ville føle det om De ble gravid i løpet av den kommende måneden?

397

- 1 ☐ Ville bli glad
- 2 ☐ Ville synes at det var i orden
- 3 ☐ Ville ha blandede følelser
- 4 ☐ Ville beklage det
- 5 ☐ Ville føle det som en katastrofe
- 6 ☐ Vet ikke

397=9 → 397=8

BRUK AV PREVENSJON OG HOLDNING TIL SVANGERSKAPENE

TIL IO SOM HAR HATT SAMLEIE I LØPET AV DE 4 SISTE UKENE.

(SVART "JA" ELLER "ØNSKER IKKE SVARE" PÅ SPM. 34)

FOR ANDRE GÅ TIL SPM. 44.

40. Vi har noen spørsmål om bruk eller ikke bruk av prevensjon.
Har dere brukt noen av disse prevensjonsmetodene i løpet av de 4 siste ukene?

VIS KORT 4, OG LES SVARALTERNATIVENE.

KRYSS AV FOR ALLE METODER.

	1 Ja	2 Nei		
398	☐	☐	Avbrutt samleie (tilbaketrekking)	→ 41
399	☐	☐	Sikker periode (rytme)	→ 44
400	☐	☐	Sæddrepende middel (krem, salve, skum, stikkpille)	→ 41
401	☐	☐	Kondom	→ 41
402	☐	☐	Pessar	→ 41
403	☐	☐	P-pille	→ 44
404	☐	☐	Spiral	→ 44
405	☐	☐	Annen metode	→ 41

	406		
1	☐	Ikke brukt prevensjon	→ 43
2	☐	Ønsker ikke svare	→ 44

41. Brukte dere prevensjon ved siste samleie?

	407		
1	☐ Ja	→ 44	
2	☐ Nei	→ 42	
3	☐ Ønsker ikke svare	→ 44	

406 = 2,9 → 407 = 2
407 = 3 → 407 = 2
407 = 9 → 407 = 3

42. Kan De si noe om grunnen til at dere ikke brukte prevensjon?

DERSOM FLERE GRUNNER, KRYSS AV FOR ALLE

	1	
408	☐	Kan godt få barn
409	☐	Regnet med at det da var en sikker periode
410	☐	Tok sjansen
411	☐	Hadde ikke prevensjonsmidler
412	☐	Liker ikke prevensjon
413	☐	Det ble bare ikke til at vi brukte prevensjon
414	☐	Annen grunn (spesifiser): _____

Vy pos.	
406 = 2,9	0
407 = 3,9	0
414 = 0	6
414 = 8	1
414 = 9	3

414 = 0,8,9 → 414 = 3,9

GÅ TIL SPM. 44

43. Kan De si noe om grunnen til at dere ikke brukte prevensjon de siste 4 ukene?

DERSOM FLERE GRUNNER, KRYSS AV FOR ALLE

	1	
415	☐	Ønsker barn
416	☐	Kan godt få barn
417	☐	Regner med at det er liten eller ingen sannsynlighet for å bli gravid
418	☐	Tar sjansen
419	☐	Har ikke prevensjonsmidler
420	☐	Liker ikke prevensjon
421	☐	Er imot prevensjon av moralske/religiøse grunner
422	☐	Det ble bare ikke til at vi brukte prevensjon
423	☐	Annen grunn (spesifiser): _____

Ny hos.

Sjansen

406 = 2,9

423 = 0

423 = 8

423 = 9

0

6

7

8

423 = 0,8,9 → 423 = blank

44. Vi har også noen spørsmål om eventuell tidligere bruk av prevensjon. Har De brukt noen av disse prevensjonsmetodene i minst 3 måneder? Ta også med eventuell nåværende metode dersom den er brukt i minst 3 måneder.

VIS KORT 4, OG LES SVARALTERNATIVENE.

KRYSS AV FOR ALLE METODER

	1	2	3	
	Ja	Nei	Husker ikke	
424	☐	☐	☐	1 Avbrutt samleie (tilbaketrekking)
425	☐	☐	☐	2 Sikker periode (rytme)
426	☐	☐	☐	3 Sæddrepende middel (krem, salve, skum, stikkpille)
427	☐	☐	☐	4 Kondom
428	☐	☐	☐	5 Pessar
429	☐	☐	☐	6 P-pille
430	☐	☐	☐	7 Spiral
431	☐	☐	☐	8 Annen metode

432 1 ☐

Ikke brukt prevensjon

432 = 3 → 432 = 6

432 = 8 → 432 = 7

432 = 9 → 432 = 8

DERSOM BRUKT BARE 1 METODE

→ 45

DERSOM BRUKT 2 ELLER FLERE METODER

→ 46

DERSOM IKKE BRUKT NOEN METODE

→ 51

45. I hvilke tidsrom brukte De denne metoden? Det greier seg med år.
FØR SVARET INN I SKJEMAET NEDENFOR.

GA TIL SPM. 50

Alle 00 → 6

Alle 88 → 7

Alle 99 → 8

Metode nr.	Fra år	Til år	
			433-437
			438-442
			443-447
			448-452
			453-457
			458-462
			463-467
			468-472
			891-895
			896-900
			901-905
			906-910

471-472 = 11, 22, 33 → 471-472 = 6

471-472 = 11, 22, 33

471-472 = 11, 22, 33

471-472 = 11, 22, 33

471-472 = 11, 22, 33

471-472 = 11, 22, 33

471-472 = 11, 22, 33

471-472 = 11, 22, 33

471-472 = 11, 22, 33

46. Vi vil gjerne ha en oversikt over når De brukte de forskjellige prevensjonsmetodene. Hvilken av metodene som De nå nevnte, var den første De brukte?

FØR SVARET INN I SKJEMAET OVENFOR.

47. I hvilket tidsrom brukte De den? Det greier seg med år.

FØR SVARET INN I SKJEMAET.

GJENTA SPM. 48 OG 49 INNTIL OVERSIKT ER GITT FRAM TIL 1977 ELLER TIL DET ÅRET IO SLUTTET MED METODEN(E) SOM SIST BLE BRUKT. FØR SVAR INN I SKJEMAET.

48. Hvilken metode var den andre (neste) De brukte?

49. I hvilket tidsrom brukte De den?

50. For å være sikker på at jeg har fått med alt, skal jeg lese opp hva jeg har notert. Vil De si fra dersom jeg har notert feil?

LES OPP OVERSIKTEN OVER PREVENSJONSBRUK I TIDSREKKEFØLGE. DERSOM DET FOR ET TIDSROM IKKE ER OPPGITT BRUK AV PREVENSJON, NEVN FOR IO AT DE FOR DENNE PERIODEN IKKE HAR NOTERT NOE. FØR RETTELSE/TILFØYELSE INN I SKJEMAET.

HOLDNING TIL BARN

51. På dette kortet er det satt opp noen utsagn som kvinner ofte oppgir som grunner til ikke å få barn/flere barn.

VIS KORT 5.

Hva tror De er den viktigste grunnen, nest viktigste o.s.v. til at kvinner ikke ønsker å få barn?

Kode			
473	☐	1. Viktigst	473 = 0 → 473 = 6
474	☐	2. "	473 = 8 → 473 = 7
475	☐	3. "	473 = 9 → 473 = 3
476	☐	4. "	
477	☐	5. "	474, 475, 476 og 477: Ombehandling som for 473

Kode

- 1 A. Det er dyrt med barn etter hvert som de vokser til.
- 2 B. Barn gjør det vanskeligere for en kvinne å være yrkesaktiv.
- 3 C. Svangerskap, fødsler og barnestell er slitsomt for en kvinne.
- 4 D. Tiden strekker ikke til.
- 5 E. Det å oppdra barn medfører bekymringer og problemer.

52. På dette kortet er det satt opp noen utsagn som kvinner ofte oppgir som grunner til å få barn/flere barn.

VIS KORT 6.

Hva tror De er den viktigste grunnen, nest viktigste o.s.v. til at kvinner ønsker å få barn?

Kode			
479	☐	1. Viktigst	
480	☐	2. "	479, 480, 481, 482 og 483: Ombehandling som for 473
481	☐	3. "	
482	☐	4. "	
483	☐	5. "	

Kode

- 1 A. Barn gjør at en ikke så lett blir ensom på sine gamle dager.
- 2 B. Barn gir ansvarsfølelse og virker utviklende på en selv.
- 3 C. Det er fint å se barn vokse og utvikle seg.
- 4 D. Det er en tilfredsstillelse at slekten fortsetter videre.
- 5 E. Å ha barn gir en egen følelse av glede.

53. Hva synes De er det ideelle antall barn for en familie i Norge?

485

☐

Antall

TIL IO SOM KAN FÅ BARN (GRAVIDE OG IO SOM HAR SVART "JA/JEG TROR DET" ELLER "VET IKKE" PÅ SPM. 36).

FOR ANDRE GÅ TIL SPM. 63.

54. Har De gjort Dem opp en mening om De vil ha (flere) barn eller ikke, eller har De ikke gjort Dem opp en slik mening foreløpig?

486

1

☐

Gjort seg opp en mening

2

☐

Ikke gjort seg opp en mening foreløpig

486 = 0 → 486 = 0

486 = 8 → 486 = 8

486 = 9 → 486 = 9

55. Hvor mange barn ville De synes var for få for Dem selv og Deres familie?

487

☐

Antall

56. Hvor mange barn ville De synes var for mange for Dem selv og Deres familie?

488

☐

Antall

57. Regner De med å få (flere) barn?

489

1

☐

Ja

→ 59

2

☐

Nei

→ 58a

3

☐

Vet ikke

→ 63

489 = 8 → 489 = 8

489 = 9 → 489 = 9

58 a. Kan De si noe om hvorfor De ikke regner med å få (flere) barn?
De kan nevne flere grunner

	1	
490	☐	1 For gammel til å ha (flere) barn
491	☐	2 Helseproblemer
492	☐	3 Tidligere svangerskap/fødsler for vanskelige
493	☐	4 Ønsker å arbeide utenfor hjemmet
494	☐	5 Økonomiske forhold
495	☐	6 Dårlige boforhold
496	☐	7 For store forpliktelser i hjemmet
497	☐	8 Mangler mulighet for barnepass
498	☐	9 Ønsker å ta mer utdanning
499	☐	10 Er allerede for mange barn i dette landet/verden
500	☐	11 Min mann/samboende vil ikke ha (flere) barn
501	☐	12 Har ikke det nødvendige overskudd til å ta meg av (flere) barn
502	☐	13 Er fornøyd med det antallet jeg har
503	☐	14 Annet (spesifiser): _____

503 = 0,2,7 → 503 = blank

DERSOM FLERE GRUNNER:

58 b. Hva vil De si er den viktigste grunnen?

NOTER NR. PÅ SVARALTERNATIVET.

504-505

--	--

Svaralternativ nr.

Nr. på s.	
504-505	Kode
489 = 9	0
503 =	

GA TIL SPM. 63.

59. Hvor mange barn regner De med å få alt i alt?

506-507

Antall → 60

508

1 Vet ikke → 61

I DETTE SPØRSMÅLET SKAL DE NEVNE HENHOLDSVIS ETT BARN MINDRE OG ETT BARN MER ENN BARNETALLET OPPGITT UNDER SPM. 59.

60. Sett at De måtte velge mellom å få i alt ... barn eller ... barn, hva ville De da velge?

509

- 1 Et barn mindre enn under spm. 59
 2 Et barn mer enn under spm. 59
 3 Vet ikke

61. Når omtrent vil De helst ha Deres første (neste) barn?

510

- 1 Innen 1 år
 2 1-2 år
 3 3-4 år
 4 5 år eller mer
 5 Ikke lagt slike planer

TIL IKKE-GRAVIDE.

FOR GRAVIDE GÅ TIL SPM. 63.

62. Ønsker De helst at Deres første (neste) barn skal være en gutt eller en pike, eller vil barnets kjønn være likegyldig for Dem?

511

- 1 Gutt
 2 Pike
 3 Likegyldig

KULTURELLE HOLDNINGER OG VERDIER

63. Jeg vil nå lese noen utsagn eller meninger om kvinnens rolle i familien og i samfunnet ellers. For hvert utsagn vil jeg be Dem si om De er enig eller uenig.

VIS KORT 7

	1 Enig	2 Uenig	3 Ingen mening	
A. Selv om en kvinne er yrkesaktiv, bør hun ha hovedansvar for det praktiske arbeid med hjem og barn	☐	☐	☐	512
B. Jenter bør velge utdanning uten hensyn til at de som oftest blir mødre og husmødre	☐	☐	☐	513
C. Kvinner som har barn under skolealder, bør selv ta seg av sine barn og ikke være yrkesaktive	☐	☐	☐	514
D. Fordi kvinner i dag stiller svakere enn menn på arbeidsmarkedet, bør kvinner gis fortrinnsrett ved ansettelse dersom søkerne ellers er likt kvalifisert	☐	☐	☐	515

Spm. 64 utgår.

YRKESAKTIVITET

65. Vi skal så gå over til spørsmål fra områder som til dels har mer indirekte sammenheng med barnetall, og begynner med yrkesaktivitet. Utførte De inntektsgivende arbeid av minst en times varighet i forrige uke?

523
 1 ☐ Ja → 66
 2 ☐ Nei → 67

66. Hvor mange timer arbeidde De i forrige uke? Ta med overtidssarbeid og ekstraarbeid, også ekstraarbeid hjemme i forbindelse med arbeidet.

524-525
 Timer → 71

67. Har De inntektsgivende arbeid som De var borte fra i forrige uke?

526
 1 ☐ Ja → 71
 2 ☐ Nei → 68

68. Er De selv eller noen i Deres husholdning selvstendig yrkesutøver (f.eks. gårdbruker eller eier av egen butikk eller verksted)?

527
 1 ☐ Ja → 69
 2 ☐ Nei → 76

69. Utførte De noe arbeid uten fast avtalt lønn i denne virksomheten i forrige uke?

528
 1 ☐ Ja → 70
 2 ☐ Nei → 76

70. Hvor mange timer arbeidde De i denne virksomheten i forrige uke?

529-530

--	--

 Timer

71. Omtrent hvor mange timer vil De anslå at De har hatt inntektsgivende arbeid i de siste 12 måneder?

531

1		Mindre enn 100 arbeidstimer
2		100-499 arbeidstimer
3		500-999 arbeidstimer
4		1 000 arbeidstimer eller mer

72. Hva slags virksomhet er det De arbeider i nå?

Virksomhetens art: _____

532-533

--	--

 For Byrået

73. Arbeider De som selvstendig, som ansatt eller som familiemedlem uten fast avtalt lønn?

534

1		Selvstendig
2		Ansatt
3		Familiemedlem

74. Hva er Deres yrke i denne virksomheten?

Yrke: _____

535-536

--	--

 Yrkeskode

75. Det kan være mange årsaker til at en kvinne er yrkesaktiv. I hvor stor utstrekning vil De si følgende grunner gjelder for Dem? - Gjelder de fullt og helt for Dem, gjelder de delvis for Dem eller gjelder de ikke for Dem?

VIS KORT 8

	1 Gjelder fullt og helt for meg	2 Gjelder delvis for meg	3 Gjelder ikke for meg	
A. Jeg er yrkesaktiv fordi jeg ikke vil miste kontakten med arbeidslivet	☐	☐	☐	537
B. Jeg er yrkesaktiv fordi jeg har en utdanning som jeg vil utnytte	☐	☐	☐	538
C. Jeg er yrkesaktiv fordi jeg har behov for å komme ut og treffe mennesker	☐	☐	☐	539
D. Jeg er yrkesaktiv av økonomiske grunner	☐	☐	☐	540
E. Jeg er yrkesaktiv fordi jeg ønsker å være økonomisk selvstendig	☐	☐	☐	541
F. Jeg er yrkesaktiv fordi jeg ikke har nok å gjøre hjemme	☐	☐	☐	542
G. Jeg er yrkesaktiv fordi arbeidet mitt er interessant	☐	☐	☐	543

GA TIL SPM. 83

76. Har De i løpet av de siste 12 måneder hatt inntektsgivende arbeid?

- 544
- 1 ☐ Ja → 77
- 2 ☐ Nei → 78

77. Omtrent hvor mange timer vil De anslå at De har hatt inntektsgivende arbeid i de siste 12 måneder?

- 545
- 1 ☐ Mindre enn 100 arbeidstimer
- 2 ☐ 100-499 arbeidstimer
- 3 ☐ 500-999 arbeidstimer
- 4 ☐ 1 000 arbeidstimer eller mer

78. Regner De Dem selv som hjemmearbeidende husmor?

	546		
1	☐	Ja	→ 79
2	☐	Nei	→ 80

79. Det kan være mange årsaker til at en kvinne er hjemmearbeidende husmor. I hvor stor grad vil De si følgende grunner gjelder for Dem? Gjelder de fullt og helt for Dem, gjelder de delvis for Dem eller gjelder de ikke for Dem?

VIS KORT 9 A.

	1	2	3	
	Gjelder fullt og helt for meg	Gjelder delvis for meg	Gjelder ikke for meg	
A. Jeg arbeider hjemme fordi det her er størst behov for meg	☐	☐	☐	547
B. Jeg arbeider hjemme fordi jeg trives best med det	☐	☐	☐	548
C. Jeg arbeider hjemme fordi det er best for barna at mor er hjemme	☐	☐	☐	549
D. Jeg arbeider hjemme fordi det ikke er mulig å få passende arbeid her jeg bor	☐	☐	☐	550
E. Jeg arbeider hjemme fordi det ikke er mulig å få tilfredsstillende barnetilsyn	☐	☐	☐	551
F. Jeg arbeider hjemme fordi min mann ønsker det	☐	☐	☐	552

80. Hvis De skulle ta inntektsgivende arbeid nå, hva tror De at De kunne få i timelønn?

HVIS IO IKKE VET TIMELØNN:

Vet De hvor stor månedslønn De kunne få i fulltidsarbeid?

553-554

☐☐ Kroner pr. time

555-559

☐☐☐☐☐ Kroner pr. måned

560

1 ☐ Vet ikke

81. Regner De med å ta inntektsgivende arbeid nå eller senere?

- 561
1	☐	Ja	→ 82
2	☐	Nei	→ 83
3	☐	Vet ikke	→ 83

82. Omtrent i hvilket år regner De med å begynne i inntektsgivende arbeid?

562-563

☐	☐	År
--------------------------	--------------------------	----

- 564
- 1 ☐ Har ikke bestemt meg ennå

83. Nå har vi snakket en del om Deres nåværende forhold til arbeidsmarkedet. Vi vil gjerne også vite litt om Deres tidligere yrkeserfaring.

Hadde De inntektsgivende arbeid før De giftet Dem/flyttet sammen (første gang)?

- 565
1	☐	Ja
2	☐	Nei

TIL IO SOM IKKE ER YRKESAKTIV

FOR ANDRE GÅ TIL SPM. 85.

84. Har De hatt inntektsgivende arbeid etter at De giftet Dem/flyttet sammen (første gang)?

- 566
1	☐	Ja	→ 85
2	☐	Nei	→ 90

85. Gjennom hvor mange år i alt har De hatt inntektsgivende arbeid etter at De giftet Dem/flyttet sammen (første gang)?

567-568

☐	☐	Antall år
--------------------------	--------------------------	-----------

- 567-568
- 99 ☐ Har arbeidet så lite og uregelmessig at det ikke kan gis anslag over antall år

TIL IO SOM HAR FØDT BARN
FOR ANDRE GÅ TIL SPM. 90.

86. Hadde De inntektsgivende arbeid før første fødsel?

- 569
- 1 ☐ Ja
- 2 ☐ Nei

TIL IO SOM HAR FØDT MER ENN ETT BARN.
FOR ANDRE GÅ TIL SPM. 89.

87. Hadde De inntektsgivende arbeid mellom første og andre fødsel?

- 570
- 1 ☐ Ja
- 2 ☐ Nei

TIL IO SOM HAR FØDT MER ENN TO BARN.
FOR ANDRE GÅ TIL SPM. 89.

88. Hadde De inntektsgivende arbeid mellom de to siste fødslene?

- 571
- 1 ☐ Ja
- 2 ☐ Nei

TIL IO SOM IKKE ER YRKESAKTIV.
FOR ANDRE GÅ TIL SPM. 90.

89. Har De hatt inntektsgivende arbeid etter (den siste) fødselen?

- 572
- 1 ☐ Ja
- 2 ☐ Nei

90. Har Deres mann/samboende inntektsgivende arbeid?

- 573
- 1 ☐ Ja → 91
- 2 ☐ Nei → 94

91. Hva slags virksomhet er det han arbeider i?

Virksomhetens art: _____

574-575

☐☐

For Byrået

92. Arbeider han som selvstendig, som ansatt eller som familiemedlem uten fast avtalt lønn?

576

1 ☐

Selvstendig

2 ☐

Ansatt

3 ☐

Familiemedlem

93. Hva er hans yrke i denne virksomheten?

Yrke: _____

577-578

☐☐

Yrkeskode

GA TIL SPM. 95

94. Hva er den viktigste grunn til at han ikke har inntektsgivende arbeid nå?

579

1 ☐

Arbeidsløs

2 ☐

Student/elev

3 ☐

Avtjener militærtjeneste

4 ☐

Trygdet/pensjonist

5 ☐

Arbeider hjemme

6 ☐

Annet (spesifiser): _____

OMSORG FOR BARN

TIL IO SOM ER YRKESAKTIV.

FOR ANDRE GÅ TIL SPM. 102.

95. Har De barn som får tilsyn av andre mens De er på arbeid?

580

1	☐	Ja	→ 96
2	☐	Nei	→ 101

96. Hvor mange av Deres barn får tilsyn av andre mens De er på arbeid?

581

Antall

97. Hvilken tilsynsordning har De for (det yngste) barnet den tiden det passes av andre?

KRYSS AV FOR ALLE TILSYNSFORMER SOM NYTTES.

	1		
582	☐	Barnets far	→ 100
583	☐	Hushjelp, leid hjelp, dagmamma i barnets hjem	→ 98
584	☐	Slekt (også søsken), nære kjente - i hjemmet	→ 98
585	☐	Slekt, nære kjente - utenfor hjemmet	→ 98
586	☐	Dagmamma utenfor hjemmet	→ 98
587	☐	Barnepark	→ 98
588	☐	Korttidsbarnehage (mindre enn 6 timer)	→ 98
589	☐	Heltidsbarnehage (6 timer eller mer)	→ 98
590	☐	Annet (spesifiser): _____	→ 98

98. Hvor mange timer pr. uke blir (det yngste) barnet passet av andre enn foreldrene?

591-592

Timer

99. Hvor store er familiens samlede utgifter pr. mnd. til det regelmessige barnetilsynet (for alle barna), inkludert reiseutgifter og eventuelle faste tillegg for mat?

593-596

--	--	--	--

Kroner pr. måned

100. Vil De si at det er meget vanskelig, nokså vanskelig eller ikke vanskelig i det hele tatt å skaffe en midlertidig barnepassordning dersom det skulle oppstå sykdom e.l. som gjør at Deres vanlige barnepassordning ikke kan brukes?

597

- 1 ☐ Meget vanskelig
 2 ☐ Nokså vanskelig
 3 ☐ Ikke vanskelig i det hele tatt

TIL IO SOM HAR FØDT BARN.

FOR ANDRE GA TIL SPM. 106.

101. Hvor lang tid var De hjemme etter at (det yngste) barnet var født før De begynte i inntektsgivende arbeid?

598-599

--	--

Ar

600-601

--	--

Måneder

GA TIL SPM. 106

102. Har De barn som ville trenge tilsyn av andre dersom det skulle oppstå noe som gjør at De ikke kan passe barna selv?

602

- 1 ☐ Ja → 103
 2 ☐ Nei → 106

103. Vil De si at det er meget vanskelig, nokså vanskelig eller ikke vanskelig i det hele tatt å skaffe en midlertidig barnepassordning dersom det skulle oppstå sykdom e.l. som gjør at De ikke kan passe barna selv?

603

- 1 ☐ Meget vanskelig
 2 ☐ Nokså vanskelig
 3 ☐ Ikke vanskelig i det hele tatt

TIL IO SOM REGNER MED Å TA INNTEKTSGIVENDE ARBEID (SE SPM. 81).
 FOR ANDRE GÅ TIL SPM. 106.

104. Regner De med å ta inntektsgivende arbeid så lenge De har barn som ville trenge tilsyn mens De er på arbeid? -

604

- 1 ☐ Ja → 105
 2 ☐ Nei → 106

105. Hvilken barnetilsynsordning tror De vil være aktuell for Dem?
 KRYSS AV FOR ALLE TILSYNSFORMER SOM NEVNES.

1

- 605 ☐ Barnets far
 606 ☐ Hushjelp, leid hjelp, dagmamma i barnets hjem
 607 ☐ Slekt (også søsken), nære kjente - i hjemmet
 608 ☐ Slekt, nære kjente - utenfor hjemmet
 609 ☐ Dagmamma utenfor hjemmet
 610 ☐ Barnepark
 611 ☐ Korttidsbarnehage (mindre enn 6 timer)
 612 ☐ Heltidsbarnehage (6 timer eller mer)
 613 ☐ Annet (spesifiser): _____
 614 ☐ Vet ikke

UTDANNING

106. Hvilken allmennutdanning har De fullført?

KRYSS AV FOR HØYESTE UTDANNING

615

- 1 ☐ 7-årig folkeskole eller kortere
 2 ☐ 1-årig framhalds- eller fortsettelsesskole
 3 ☐ 2-årig framhalds- eller fortsettelsesskole
 4 ☐ 9-årig grunnskole
 5 ☐ Folkehøgskole (ungdoms- eller fylkesskole) 1.års kurs
 6 ☐ Real- eller middelskole, grunnskolens 10. år
 7 ☐ Folkehøgskole, 2.års kurs
 8 ☐ Artium eller eksamen ved økonomisk gymnas
 9 ☐ Uoppgitt.

107. Har De fullført annen utdanning hvor skolegangen eller studiene normalt varer minst 5 måneder?

616

- 1 ☐ Ja → 108
 2 ☐ Nei → 109

108. Hvilken utdanning er dette?

Utdanningens art. (Oppgi kurstype, linje eller fagområde og eventuelt skolens navn)	Normal varighet	
	For utd. på heltid, oppgi mnd. eller år	For utd. på deltid, oppgi ca. timetall

617-618

☐ ☐ For Byrådet

109. Er De for tiden i gang med eller har De faste planer om å ta en utdanning som normalt varer minst 5 måneder? Eller er De både i gang med og har faste planer om slik utdanning?

619

1	☐	Nei	→ 112
2	☐	I gang med	→ 110
3	☐	Faste planer	→ 111
4	☐	Begge deler	→ 110

110. Hvilken utdanning er De i gang med?

Utdanningens art. (Oppgi kurstype, linje eller fagområde og eventuelt skolens navn)	Normal varighet	
	For utd. på heltid, oppgi mnd. eller år	For utd. på deltid, oppgi ca. timetall

620-621

☐ ☐ For Byrådet

TIL IO SOM HAR FASTE PLANER OM UTDANNING.

FOR ANDRE GA TIL SPM. 112.

111. Hvilken utdanning har De planer om å ta?

Utdanningens art. (Oppgi kurstype, linje eller fagområde og eventuelt skolens navn)	Normal varighet	
	For utd. på heltid, oppgi mnd. eller år	For utd. på deltid, oppgi ca. timetall

622-623

☐ ☐ For Byrådet

112. Hvilken allmennutdanning har Deres mann/samboende fullført?

KRYSS AV FOR HØYESTE UTDANNING

624

- 1 ☐ 7-årig folkeskole eller kortere
 2 ☐ 1-årig framhalds- eller fortsettelsesskole
 3 ☐ 2-årig framhalds- eller fortsettelsesskole
 4 ☐ 9-årig grunnskole
 5 ☐ Folkehøgskole (ungdoms- eller fylkesskole) 1.års kurs
 6 ☐ Real- eller middelskole, grunnskolens 10. år
 7 ☐ Folkehøgskole, 2.års kurs
 8 ☐ Artium eller eksamen ved økonomisk gymnas
 9 ☐ Vet ikke

113. Har han fullført noen annen utdanning hvor skolegangen eller studiene normalt varer minst 5 måneder?

625

- 1 ☐ Ja → 114
 2 ☐ Nei → 115
 3 ☐ Vet ikke → 115

114. Hvilken utdanning er dette?

Utdanningens art. (Oppgi kurstype, linje eller fagområde og eventuelt skolens navn)	Normal varighet	
	For utd. på heltid, oppgi mnd. eller år	For utd. på deltid, oppgi ca. timetall

626

- 1 ☐ Vet ikke

627-628

☐ ☐ For Byrådet

OPPVEKSTFAMILIE

115. Vi vil også gjerne vite noe om barnetallet blant eventuelle søsken.
Har De søsken?

629

- 1 ☐ Ja → 116
2 ☐ Nei → 117

116. For hver av Deres søsken vil vi gjerne vite fødselsår og eventuelt hvor mange egne barn de har. Vi begynner med Deres eldste bror eller søster.

	Søsken			Antall barn INGEN KODES 00
	1 Bror	1 Søster	Fødselsår	
630-635			,	
636-641			,	
642-647			,	
648-653			,	
654-659			,	
660-665			,	
666-671			,	
672-677			,	
678-683			,	

117. Hvem var hovedforsørger i Deres familie under mesteparten av Deres oppvekst (inntil De fylte 16 år)?

684

- 1 ☐ Far → 118
2 ☐ Mor → 118
3 ☐ Både far og mor → 119
4 ☐ Andre slektninger → 118
5 ☐ Andre (spesifiser): _____
_____ → 118, se eventuelt instruks

118. Hva var Deres hovedforsørgers yrke under mesteparten av Deres oppvekst?

Yrke: _____

685-686

☐ ☐ Yrkeskode

GA TIL SPM. 120

119. Hvilke yrker hadde Deres foreldre under mesteparten av Deres oppvekst?

Fars yrke: _____

687-688

Yrkeskode

Mors yrke: _____

689-690

Yrkeskode

TIL IO MED MOR SOM IKKE VAR HOVEDFORSØRGER.

FOR ANDRE GA TIL SPM. 122.

120. Hadde Deres mor noe inntektsgivende arbeid under noen del av tiden før De fylte 16 år? Regn også med arbeid i familiebedrift (f.eks. gårdsbruk, butikk e.l.).

691

1	☐	Nei, sjelden eller aldri	→ 122
2	☐	Ja, i kortere eller lengre perioder	→ 121
3	☐	Ja, stort sett hele tiden	→ 121
4	☐	Spørsmålet passer ikke	→ 122

121. Ble dette arbeidet utført i hjemmet (på gården eller andre steder hvor barna kunne være med) eller utenfor hjemmet?

692

1	☐	I hjemmet
2	☐	Utenfor hjemmet
3	☐	Begge deler

Vi vil også gjerne stille noen spørsmål om Deres foreldres utdanning.

122. Hvilken allmennutdanning har Deres far fullført?

KRYSS BARE AV HØYESTE FULLFØRTE UTDANNING.

693

1	☐	7-årig folkeskole eller kortere
2	☐	1-årig framhalds- eller fortsettelsesskole
3	☐	2-årig framhalds- eller fortsettelsesskole
4	☐	9-årig grunnskole
5	☐	Folkehøgskole (ungdoms- eller fylkesskole) 1.års kurs
6	☐	Real- eller middelskole, grunnskolens 10. år
7	☐	Folkehøgskole, 2.års kurs
8	☐	Artium eller eksamen ved økonomisk gymnas
9	☐	Vet ikke

123. Hvilken allmennutdanning har Deres mor fullført?

KRYSS BARE AV HØYESTE FULLFØRTE UTDANNING.

694

1	☐	7-årig folkeskole eller kortere
2	☐	1-årig framhalds- eller fortsettelsesskole
3	☐	2-årig framhalds- eller fortsettelsesskole
4	☐	9-årig grunnskole
5	☐	Folkehøgskole (ungdoms- eller fylkesskole) 1.års kurs
6	☐	Real- eller middelskole, grunnskolens 10. år
7	☐	Folkehøgskole, 2.års kurs
8	☐	Artium eller eksamen ved økonomisk gymnas
9	☐	Vet ikke

124. Har Deres mor fullført noen annen utdanning hvor skolegangen eller studiene normalt varer minst 5 måneder?

695

1	☐	Ja	→ 125
2	☐	Nei	→ 126
3	☐	Vet ikke	→ 126

125. Hvilken utdanning er dette?

Utdanningens art. (Oppgi kurstype, linje eller fagområde og eventuelt skolens navn)

696

- 1 ☐ Vet ikke

697-698

☐ ☐ For Byrådet

126. Når ble Deres foreldre født?

699-700

☐ Fars fødselsår

701-702

☐ Mors fødselsår

Vi har også et par spørsmål i tilknytning til Deres manns/samboendes oppvekst (tiden inntil han fylte 16 år).

127. Hvor bodde Deres mann/samboende mesteparten av sin oppveksttid?

703

1 ☐ Utlandet → 129

2 ☐ Norge:

Sted i Norge: _____

Kommune: _____

704-707

--	--	--	--

FOR BYRAET

128. Hva slags sted var dette da han vokste opp der?

708

1 ☐ Spredtbygd

2 ☐ Mindre tettsted (200 - 1 999 innbyggere)

3 ☐ Større tettsted/liten by (2 000 - 19 999 innbyggere)

4 ☐ Større by (20 000 - 100 000 innbyggere)

5 ☐ Oslo, Bergen, Trondheim med forsteder

6 ☐ Vet ikke

129. Hvilket yrke hadde den som var hans hovedforsørger?

Yrke: _____

709-710

☐ ☐ Yrkeskode

711

1 ☐ Vet ikke

DERSOM IO MENER AT HANS FAR OG MOR VAR LIKE MYE FORSØRGERE,
SKRIVES DEN ANDRE FORSØRGERENS YRKE HER:

Yrke: _____

712-713

☐ ☐ Yrkeskode

714

1 ☐ Vet ikke

HOLDNING TIL ABORT. POLITIKK OG RELIGION

130. Det har i de senere år vært en del diskusjon om adgang til abort. På dette kortet har vi samlet noen av de standpunktene som blir hevdet i denne debatten. (VIS KORT 10). Hvilken av uttalelsene på kortet stemmer best med Deres egen mening?

715

- 1 ☐ Abort bør aldri tillates
- 2 ☐ Abort bør tillates bare hvis kvinnens liv eller helse er i fare
- 3 ☐ Abort bør også tillates hvis kvinnen på grunn av personlige forhold har meget vanskelig for å ta seg av et barn
- 4 ☐ Selvbestemt abort. Den enkelte kvinne må selv få bestemme om hun vil føde sitt barn
- 5 ☐ Ingen mening
- 6 ☐ Ønsker ikke svare

131. Hvor mange ganger omtrent har De i løpet av de siste 12 månedene:

LES OPP ETT OG ETT AV DE TRE SPØRSMÅLENE OG KRYSS AV FOR ANTALL GANGER

	1	2	3	4	5	6	7	8	
	Antall ganger:								
	0	1-2	3-5	6-9	10-19	20-39	40-59	60 og over	
A. Vært på politiske møter?									716
B. Gått i kirken eller på religiøse møter? (Regn ikke med barnedåp, bryllup, begravelse o.l.)									717
C. Deltatt i andre forenings-, foredrags- eller debattmøter?									718

132. Vil De si at De i alminnelighet er meget politisk interessert, en del interessert, lite interessert eller ikke interessert?

719

- 1 ☐ Meget interessert
- 2 ☐ En del interessert
- 3 ☐ Lite interessert
- 4 ☐ Ikke interessert

133. Vil De si at Deres religiøse følelser er sterke, middels eller svake, eller stiller De Dem likegyldig?

720

- 1 ☐ Sterke
- 2 ☐ Middels
- 3 ☐ Svake
- 4 ☐ Likegyldig

INNTEKT M.V.

134. Nå avslutter vi med noen helt andre spørsmål. Vi vil nevne en del ting som det er spørsmål om De har eller ikke har. For de tingene De ikke har, ber vi Dem oppgi om De synes det er viktig eller lite viktig å anskaffe dem. Vi vil også gjerne vite om De eventuelt sparer eller ikke sparer for å anskaffe tingene.

	Har allerede	Har ikke	Lite viktig	Viktig	Sparer	Sparer ikke	
	1	2	3	4	5	6	
A. Enebolig, rekkehus, selveierleilighet	☐ → B	☐ →	☐ → B	☐ →	☐	☐	721
B. Bil	☐ → C	☐ →	☐ → C	☐ →	☐	☐	722
C. Fargefjernsyn	☐ → D	☐ →	☐ → D	☐ →	☐	☐	723
D. Oppvaskmaskin	☐ → E	☐ →	☐ → E	☐ →	☐	☐	724
E. Hytte	☐ → F	☐ →	☐ → F	☐ →	☐	☐	725
F. Vaskemaskin	☐ → 135	☐ →	☐ → 135	☐ →	☐	☐	726

135. Hadde De egen inntekt i 1976?

727

- 1 ☐ Ja → 136
 2 ☐ Nei → 137

136. Omtrent hvor stor var Deres netto inntekt i 1976 før skatt var trukket fra?

728-733

Ca. Kr → 137

734

- 1 ☐ Liknet felles → 138
 2 ☐ Vet ikke → 137
 3 ☐ Ønsker ikke å oppgi → 137

137. Omtrent hvor stor var Deres manns/samboendes nettoinntekt i 1976 før skatt var trukket fra?

735-740

Ca. Kr

741

- 1 ☐ Ikke inntekt i 1976
 2 ☐ Vet ikke
 3 ☐ Ønsker ikke å oppgi

GA TIL SPM. 139 a.

138. Omtrent hvor stor var samlet nettoinntekt før skatt var trukket fra for Dem og Deres mann i 1976?

742-747

Ca. Kr

748

- 1 ☐ Vet ikke
 2 ☐ Ønsker ikke å oppgi

TIL IO SOM ER YRKESAKTIV.

FØR ANDRE GA TIL SPM. 140.

139 a. Hvor stor timelønn har De?

749-750

Kroner pr. time

DERSOM IO IKKE KAN OPPGI TIMELØNN, STILL SPM. 139 b og c.

139 b. Hvor stor er Deres gjennomsnittlige brutto månedslønn?

751-755

Kroner pr. måned

139 c. Hvor mange timer arbeider De (vanligvis) pr. uke?

756-757

Antall arbeidstimer pr. uke

758

- 1 ☐ Ikke fast avtalt lønn
 2 ☐ Vet ikke

140. Sammenliknet med andre i Deres omgangskrets, vil De si at De har svært god økonomi, god økonomi, middels bra økonomi, knapp økonomi eller svært dårlig økonomi?

759

1	☐	Svært god økonomi
2	☐	God økonomi
3	☐	Middels bra økonomi
4	☐	Knapp økonomi
5	☐	Svært dårlig økonomi

141. Hvor mye omtrent regner De med at Deres husholdning har i husleie/bo-utgifter i gjennomsnitt pr. måned, medregnet renter og avdrag på boliglån, brensel, elektrisk strøm o.l.?

DERSOM IO IKKE KAN OPPGI KRONEBELØP, FORSØK Å FÅ OPPGITT INNEN HVILKET KRONEINTERVALL UTGIFTENE LIGGER.

760-763

☐	☐	☐	☐	Kroner
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------

764

1	☐	Gratis bolig
2	☐	Under 400 kroner
3	☐	400 - 599 kroner
4	☐	600 - 799 "
5	☐	800 - 1 199 "
6	☐	1 200 - 1 999 "
7	☐	2 000 kroner eller mer
8	☐	Vet ikke

Merknader fra intervjueren

This image shows a single page of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There is no handwriting or other markings on the paper.

Skjematype 3

Utfylte skjema behandles

Side 1 av 36

Prosjekt nr.		1	0	1	1- 3
Kommune nr.					4- 7
Utv.omr.nr.					8-10
IO nr.					11-13
Skjematype				3	14
Fødselsår					

For Byrådet

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

15-25

Intervjuerens navn

--	--	--	--

og nr.

SVANGERSKAP

22. Har De hatt noen fødsel?

FOR IO SOM HAR OPPGITT AT HUN BOR SAMMEN MED EGNE BARN, KAN DET KRYSSSES FOR "JA" UTEN SPØRSMÅL.

- 30
1		Ja	→ 27a
2		Nei	→ 23

23. Har De noen gang vært gravid, selv bare i noen få uker?

- 31
1		Ja	→ 27a
2		Nei	→ 24

24. Er De gravid nå?

- 32
1		Ja	→ 25
2		Nei	Ugifte → 35
Før gifte → 36

25. Når venter De barnet?

33-34

	Måned
--	-------

26. Ønsker De helst en gutt eller en pike, eller er barnets kjønn likegyldig for Dem?

- 35
1		Gutt
2		Pike
3		Likegyldig

27a. I en fruktbarhetsundersøkelse er det svært viktig å få en oversikt over svangerskap og fødsler. Dette kortet (VIS KORT 2) viser hvordan en slik oversikt er ment. Det gjelder altså alle ganger De har vært gravid, hvordan svangerskapene endte, og hvor lenge svangerskapene hadde vart dersom de endte med abort.

Vi begynner med den aller første gangen De var gravid.

Hvordan gikk det med det svangerskapet?

FØR HVER ABORT STILLES FØLGENDE TILLEGGSSPØRSMÅL:

27b. Måtte svangerskapet avbrytes eller aborterte De av Dem selv?

FØR OPPLYSNINGENE INN I SKJEMAET PÅ SIDE 5.

TIL IO SOM HAR LEVENDEFØDTE BARN.

FØR IO SOM BARE HAR ABORTER ELLER DØDFØDSLER GÅ TIL SPM. 30.

28. Lever barnet (alle barna)?

	36		
1	☐	Ja	→ 30
2	☐	Nei	→ 29

29.. Kan De fortelle meg hvem som er død, og når dette skjedde?

FØR OPPLYSNINGENE INN I SKJEMAET PÅ SIDE 5.

30. Har De vært gravid flere ganger enn de(n) gangen(e) vi nå har snakket om?

	37	
1	☐	Ja
2	☐	Nei

DERSOM "JA", FØRES SVANGERSKAPET(-ENE) INN UNDER EVENTUELLE TILFØYELSER I SKJEMAET PÅ SIDE 5.

[illegible][illegible]

31. Er De gravid nå?

- 374
1	☐	Ja	→ 32
2	☐	Nei	→ 36

32. Når venter De barnet?

375-376

		Måned
----------------------	----------------------	-------

33. Ønsker De helst en gutt eller en pike, eller er barnets kjønn likegyldig for Dem?

- 377
1	☐	Gutt
2	☐	Pike
3	☐	Likegyldig

34. For å få tilstrekkelige kunnskaper om fruktbarheten i befolkningen, er det nødvendig å kjenne til omfanget av seksuell aktivitet og bruken av prevensjon.

Først vil vi gjerne få spørre Dem omtrent hvor gammel De var da De hadde Deres første samleie?

378-379

		Antall år
----------------------	----------------------	-----------

- 380
1	☐	Husker ikke
2	☐	Ønsker ikke svare

SEKSUELL AKTIVITET

35. For å unngå senere å stille unødvendige spørsmål vil vi gjerne først spørre om De selv har noen samleierfaring?

- 381
1	☐	Ja	→ 36
2	☐	Nei	→ 54
3	☐	Ønsker ikke svare	→ 54

36. For å få tilstrekkelige kunnskaper om fruktbarheten i befolkningen, er det nødvendig å kjenne til omfanget av seksuell aktivitet, muligheten for å få barn og bruken av prevensjon.

I denne undersøkelsen har vi derfor tatt med noen av de viktigste spørsmålene fra disse områdene.

Først vil vi gjerne få spørre Dem omtrent hvor gammel De var da De hadde Deres første samleie?

382-383

, Antall år

384

1	☐	Husker ikke
2	☐	Ønsker ikke svare

37. Har De hatt noe samleie i løpet av de siste fire ukene?

- 385
1	☐	Ja	→ 38
2	☐	Nei	→ 39
3	☐	Ønsker ikke svare	→ 39

38. Kan De si omtrent hvor mange samleier De har hatt i løpet av de siste fire ukene?

VIS KORT 3

- 386
1	☐	A	1
2	☐	B	2
3	☐	C	3- 6
4	☐	D	7-11
5	☐	E	12 eller flere
6	☐		Ønsker ikke svare

MULIGHET FOR Å FÅ BARN

39. Tror De det er mulig for Dem å få barn nå eller senere dersom De skulle ønske det?

- 387
1	☐	Ja/jeg tror det	→ 42
2	☐	Nei/jeg tror ikke det	→ 40
3	☐	Vet ikke	→ 42

40. Hvorfor tror De at det ikke er mulig for Dem å få (flere) barn?

KRYSS AV FOR ALLE ALTERNATIVENE SOM NEVNES

- 1
388	☐	Jeg er sterilisert
389	☐	Sykdom eller operasjon hos IO
390	☐	Jeg er for gammel
391	☐	Lege mener jeg ikke kan få barn
392	☐	Jeg har ikke blitt gravid foreløpig
393	☐	Annen grunn (spesifiser): _____

41. Hvor lenge har De vært klar over at De (sannsynligvis) ikke kan få (flere) barn?

394-395

		Antall år
----------------------	----------------------	-----------

396

1	☐	Vet ikke
---	--------------------------	----------

GA TIL SPM. 47.

42. Hvordan tror De De ville føle det om De ble gravid i løpet av den kommende måneden?

- 397
1	☐	Ville bli glad
2	☐	Ville synes at det var i orden
3	☐	Ville ha blandede følelser
4	☐	Ville beklage det
5	☐	Ville føle det som en katastrofe
6	☐	Vet ikke

BRUK AV PREVENSJON OG HOLDNING TIL SVANGERSKAPENE

TIL IO SOM HAR HATT SAMLEIE I LØPET AV DE 4 SISTE UKENE.

(SVART "JA" ELLER "ØNSKER IKKE SVARE" PÅ SPM. 37).

FOR ANDRE GA TIL SPM. 47.

43. Vi har noen spørsmål om bruk eller ikke bruk av prevensjon.
Har dere brukt noen av disse prevensjonsmetodene i løpet av de 4 siste ukene?

VIS KORT 4, OG LES SVARALTERNATIVENE.

KRYSS AV FOR ALLE METODER.

	1 Ja	2 Nei		
398	☐	☐	Avbrutt samleie (tilbaketrekking)	→ 44
399	☐	☐	Sikker periode (rytme)	→ 47
400	☐	☐	Sæddrepende middel (krem, salve, skum, stikkpille)	→ 44
401	☐	☐	Kondom	→ 44
402	☐	☐	Pessar	→ 44
403	☐	☐	P-pille	→ 47
404	☐	☐	Spiral	→ 47
405	☐	☐	Annen metode	→ 44
406				
1	☐		Ikke brukt prevensjon	→ 46
2	☐		Ønsker ikke svare	→ 47

44. Brukte dere prevensjon ved siste samleie?

	407		
1	☐ Ja		→ 47
2	☐ Nei		→ 45
3	☐ Ønsker ikke svare		→ 47

45. Kan De si noe om grunnen til at dere ikke brukte prevensjon?

DERSOM FLERE GRUNNER, KRYSS AV FOR ALLE

	1	
408	☐	Kan godt få barn
409	☐	Regnet med at det da var en sikker periode
410	☐	Tok sjansen
411	☐	Hadde ikke prevensjonsmidler
412	☐	Liker ikke prevensjon
413	☐	Det ble bare ikke til at vi brukte prevensjon
414	☐	Annen grunn (spesifiser): _____

46. Kan De si noe om grunnen til at dere ikke brukte prevensjon de siste 4 ukene?

DERSOM FLERE GRUNNER, KRYSS AV FOR ALLE.

	1	
415	☐	Ønsker barn
416	☐	Kan godt få barn
417	☐	Regner med at det er liten eller ingen sannsynlighet for å bli gravid
418	☐	Tar sjansen
419	☐	Har ikke prevensjonsmidler
420	☐	Liker ikke prevensjon
421	☐	Er imot prevensjon av moralske/religiøse grunner
422	☐	Det ble bare ikke til at vi brukte prevensjon
423	☐	Annen grunn (spesifiser): _____

47. Vi har også noen spørsmål om eventuell tidligere bruk av prevensjon. Har De brukt noen av disse prevensjonsmetodene i minst 3 måneder? Ta også med eventuell nåværende metode dersom den er brukt i minst 3 måneder.

VIS KORT 4, OG LES SVARALTERNATIVENE.

KRYSS AV FOR ALLE METODER.

- | | 1
Ja | 2
Nei | 3
Husker ikke | |
|-----|----------------------------|--------------------------|--------------------------|--|
| 424 | ☐ | ☐ | ☐ | 1 Avbrutt samleie (tilbaketrekking) |
| 425 | ☐ | ☐ | ☐ | 2 Sikker periode (rytme) |
| 426 | ☐ | ☐ | ☐ | 3 Sæddrepende middel (krem, salve, skum, stikkpille) |
| 427 | ☐ | ☐ | ☐ | 4 Kondom |
| 428 | ☐ | ☐ | ☐ | 5 Pessar |
| 429 | ☐ | ☐ | ☐ | 6 P-pille |
| 430 | ☐ | ☐ | ☐ | 7 Spiral |
| 431 | ☐ | ☐ | ☐ | 8 Annen metode |
| 432 | 1 ☐ | | | Ikke brukt prevensjon |

DERSOM BRUKT BARE 1 METODE → 48

DERSOM BRUKT 2 ELLER FLERE METODER → 49

DERSOM IKKE BRUKT NOEN METODE → 54

48. I hvilke tidsrom har De brukt denne metoden? Det greier seg med år.
FØR SVARET INN I SKJEMAET NEDENFOR.

GA TIL SPM. 53

Metode nr.	Fra år	Til år	
			433-437
			438-442
			443-447
			448-452
			453-457
			458-462
			463-467
			468-472
			840-844
			845-849
			850-854
			855-859

49. Vi vil gjerne ha en oversikt over når De brukte de forskjellige prevensjonsmetodene. Hvilken av metodene som De nå nevnte, var den første De brukte?

FØR SVARET INN I SKJEMAET OVENFOR.

50. I hvilket tidsrom brukte De den? Det greier seg med år.
FØR SVARET INN I SKJEMAET.

GJENTA SPM. 51 OG 52 INNTIL OVERSIKT ER GITT FRAM TIL 1977 ELLER TIL DET ÅRET IO SLUTTET MED METODEN(E) SOM SIST BLE BRUKT. FØR SVAR INN I SKJEMAET.

51. Hvilken metode var den andre (neste) De brukte?

52. I hvilket tidsrom brukte De den?

53. For å være sikker på at jeg har fått med alt, skal jeg lese opp hva jeg har notert. Vil De si fra dersom jeg har notert feil?

LES OPP OVERSIKTEN OVER PREVENSJONSBRUK I TIDSREKKEFØLGE. DERSOM DET FOR ET TIDSROM IKKE ER OPPGITT BRUK AV PREVENSJON, NEVN FOR IO AT DE FOR DENNE PERIODEN IKKE HAR NOTERT NOE. FØR RETTELSE/TILFØYELSE INN I SKJEMAET.

HOLDNING TIL BARN

54. På dette kortet er det satt opp noen utsagn som kvinner ofte oppgir som grunner til ikke å få barn/flere barn.

VIS KORT 5.

Hva tror De er den viktigste grunnen, nest viktigste o.s.v. til at kvinner ikke ønsker å få barn?

	Kode	
473	☐	1. Viktigst
474	☐	2. "
475	☐	3. "
476	☐	4. "
477	☐	5. "

Kode

- 1 A. Det er dyrt med barn etter hvert som de vokser til.
- 2 B. Barn gjør det vanskeligere for en kvinne å være yrkesaktiv.
- 3 C. Svangerskap, fødsler og barnestell er slitsomt for en kvinne.
- 4 D. Tiden strekker ikke til.
- 5 E. Det å oppdra barn medfører bekymringer og problemer.

55. På dette kortet er det satt opp noen utsagn som kvinner ofte oppgir som grunner til å få barn/flere barn.

VIS KORT 6.

Hva tror De er den viktigste grunnen, nest viktigste o.s.v. til at kvinner ønsker å få barn?

	Kode	
479	☐	1. Viktigst
480	☐	2. "
481	☐	3. "
482	☐	4. "
483	☐	5. "

Kode

- 1 A. Barn gjør at en ikke så lett blir ensom på sine gamle dager.
- 2 B. Barn gir ansvarsfølelse og virker utviklende på en selv.
- 3 C. Det er fint å se barn vokse og utvikle seg.
- 4 D. Det er en tilfredsstillelse at slekten fortsetter videre.
- 5 E. Å ha barn gir en egen følelse av glede.

56. Hva synes De er det ideelle antall barn for en familie i Norge?

485

☐

Antall

TIL IO SOM KAN FA BARN (GRAVIDE OG IO SOM HAR SVART "JA/JEG TROR DET" ELLER "VET IKKE" PÅ SPM. 39) OG TIL IO UTEN SAMLEIEERFARING (SPM. 35) FOR ANDRE GÅ TIL SPM. 66.

57. Har De gjort Dem opp en mening om De vil ha (flere) barn eller ikke, eller har De ikke gjort Dem opp en slik mening foreløpig?

486

1 ☐

Gjort seg opp en mening

2 ☐

Ikke gjort seg opp en mening foreløpig

58. Hvor mange barn ville De synes var for få for Dem selv?

487

☐

Antall

59. Hvor mange barn ville De synes var for mange for Dem selv?

488

☐

Antall

60. Regner De med å få (flere) barn?

489

1 ☐

Ja

→ 62

2 ☐

Nei

→ 61a

3 ☐

Vet ikke

→ 66

61 a. Kan De si noe om hvorfor De ikke regner med å få (flere) barn?
De kan nevne flere grunner

	1		
490	☐	1	For gammel til å ha (flere) barn
491	☐	2	Helseproblemer
492	☐	3	Tidligere svangerskap/fødsler for vanskelige
493	☐	4	Ønsker å arbeide utenfor hjemmet
494	☐	5	Økonomiske forhold
495	☐	6	Dårlige boforhold
496	☐	7	For store forpliktelser i hjemmet
497	☐	8	Mangler mulighet for barnepass
498	☐	9	Ønsker å ta mer utdanning
499	☐	10	Er allerede for mange barn i dette landet/verden
500	☐	11	Jeg lever alene
501	☐	12	Har ikke det nødvendige overskudd til å ta meg av (flere) barn
502	☐	13	Er fornøyd med det antallet jeg har
503	☐	14	Annet (spesifiser): _____

DERSOM FLERE GRUNNER:

61 b. Hva vil De si er den viktigste grunnen?

NOTER NR. PÅ SVARALTERNATIVET.

504-505

--	--

Svaralternativ nr.

GA TIL SPM. 66

62. Hvor mange barn regner De med å få alt i alt?

506-507

☐ ☐ Antall → 63

508

1 ☐ Vet ikke → 64

I DETTE SPØRSMÅLET SKAL DE NEVNE HENHOLDSVIS ETT BARN MINDRE OG ETT BARN MER ENN BARNETALLET OPPGITT UNDER SPM. 62.

63. Sett at De måtte velge mellom å få i alt ... barn eller ... barn, hva ville De da velge?

509

- 1 ☐ Et barn mindre enn under spm. 62
 2 ☐ Et barn mer enn under spm. 62
 3 ☐ Vet ikke

64. Når omtrent vil De helst ha Deres første (neste) barn?

510

- 1 ☐ Innen 1 år
 2 ☐ 1-2 år
 3 ☐ 3-4 år
 4 ☐ 5 år eller mer
 5 ☐ Ikke lagt slike planer

TIL IKKE-GRAVIDE.

FOR GRAVIDE GÅ TIL SPM. 66.

65. Ønsker De helst at Deres første (neste) barn skal være en gutt eller en pike, eller vil barnets kjønn være likegyldig for Dem?

511

- 1 ☐ Gutt
 2 ☐ Pike
 3 ☐ Likegyldig

KULTURELLE HOLDNINGER OG VERDIER

66. Jeg vil nå lese noen utsagn eller meninger om kvinnens rolle i familien og i samfunnet ellers. For hvert utsagn vil jeg be Dem si om De er enig eller uenig.

VIS KORT 7

	1 Enig	2 Uenig	3 Ingen mening	
A. Selv om en kvinne er yrkesaktiv, bør hun ha hovedansvar for det praktiske arbeid med hjem og barn	☐	☐	☐	512
B. Jenter bør velge utdanning uten å ta hensyn til at de som oftest blir mødre og husmødre	☐	☐	☐	513
C. Kvinner som har barn under skolealder, bør selv ta seg av sine barn og ikke være yrkesaktive	☐	☐	☐	514
D. Fordi kvinner i dag stiller svakere enn menn på arbeidsmarkedet, bør kvinner gis fortrinnsrett ved ansettelse dersom søkerne ellers er likt kvalifisert	☐	☐	☐	515

Spm. 67 utgår.

YRKESAKTIVITET

68. Vi skal så gå over til spørsmål fra områder som til dels har mer indirekte sammenheng med barnetall, og begynner med yrkesaktivitet. Utførte De inntektsgivende arbeid av minst en times varighet i forrige uke?

523

1		Ja	→	69
2		Nei	→	70

69. Hvor mange timer arbeidde De i forrige uke?
Ta med overtidarbeid og ekstraarbeid, også ekstraarbeid hjemme i forbindelse med arbeidet.

524-525

		Timer	→	74
--	--	-------	---	----

70. Har De inntektsgivende arbeid som De var borte fra i forrige uke?

526

1		Ja	→	74
2		Nei	→	71

71. Er De selv eller noen i Deres husholdning selvstendig yrkesutøver (f.eks. gårdbruker eller eier av egen butikk eller verksted)?

527

1		Ja	→	72
2		Nei	→	78

72. Utførte De noe arbeid uten fast avtalt lønn i denne virksomheten i forrige uke?

528

1		Ja	→	73
2		Nei	→	78

73. Hvor mange timer arbeidde De i denne virksomheten i forrige uke?

529-530

Timer

74. Omtrent hvor mange timer vil De anslå at De har hatt inntektsgivende arbeid i de siste 12 måneder?

531

- 1 Mindre enn 100 arbeidstimer
 2 100-499 arbeidstimer
 3 500-999 arbeidstimer
 4 1 000 arbeidstimer eller mer

75. Hva slags virksomhet er det De arbeider i nå?

Virksomhetens art: _____

532-533

For Byrået

76. Arbeider De som selvstendig, som ansatt eller som familiemedlem uten fast avtalt lønn?

534

- 1 Selvstendig
 2 Ansatt
 3 Familiemedlem

77. Hva er Deres yrke i denne virksomheten?

Yrke: _____

535-536

Yrkeskode

FØR GIFTE → 85
 UGIFTE SOM HAR FØDT BARN → 86
 ANDRE UGIFTE → 101

78. Har De i løpet av de siste 12 måneder hatt inntektsgivende arbeid?

- 537
1		Ja	→	79
2		Nei	→	80

79. Omtrent hvor mange timer vil De anslå at De har hatt inntektsgivende arbeid i de siste 12 måneder?

- 538
1		Mindre enn 100 arbeidstimer
2		100-499 arbeidstimer
3		500-999 arbeidstimer
4		1 000 arbeidstimer eller mer

TIL IO SOM BOR SAMMEN MED EGNE BARN.

FOR ANDRE GÅ TIL SPM. 82.

80. Regner De Dem selv som hjemmearbeidende husmor?

- 539
1		Ja	→	81
2		Nei	→	82

81. Det kan være mange årsaker til at en kvinne er hjemmearbeidende husmor. I hvor stor grad vil De si følgende grunner gjelder for Dem? Gjelder de fullt og helt for Dem, gjelder de delvis for Dem eller gjelder de ikke for Dem?

VIS KORT 9 B.

	1 Gjelder fullt og helt for meg	2 Gjelder delvis for meg	3 Gjelder ikke for meg	
A. Jeg arbeider hjemme fordi det her er størst behov for meg	☐	☐	☐	540
B. Jeg arbeider hjemme fordi jeg trives best med det	☐	☐	☐	541
C. Jeg arbeider hjemme fordi det er best for barna at mor er hjemme	☐	☐	☐	542
D. Jeg arbeider hjemme fordi det ikke er mulig å få passende arbeid her jeg bor	☐	☐	☐	543
E. Jeg arbeider hjemme fordi det ikke er mulig å få tilfredsstillende barnetilsyn	☐	☐	☐	544

82. Hvis De skulle ta inntektsgivende arbeid nå, hva tror De at De kunne få i timelønn?

HVIS IO IKKE VET TIMELØNN:

Vet De hvor stor månedslønn De kunne få i fulltidsarbeid?

545-546

Kroner pr. time

547-551

Kroner pr. måned

552

1 Vet ikke

83. Regner De med å ta inntektsgivende arbeid nå eller senere?

553

1		Ja	→	84
2		Nei	→	85
3		Vet ikke	→	85

84. Omtrent i hvilket år regner De med å begynne i inntektsgivende arbeid?

554-555

År

556

1 Har ikke bestemt meg ennå

TIL IO SOM ER FØR GIFT.

FOR UGIFTE SOM HAR FØDT BARN GÅ TIL SPM. 86.

FOR ANDRE GÅ TIL SPM. 101.

85. Nå har vi snakket en del om Deres nåværende forhold til arbeidsmarkedet. Vi vil gjerne også vite litt om Deres tidligere yrkeserfaring.

Hadde De inntektsgivende arbeid før De giftet Dem/flyttet sammen (første gang)?

557

1		Ja
2		Nei

TIL IO SOM HAR FØDT BARN

FOR ANDRE GÅ TIL SPM. 101.

86. Hadde De inntektsgivende arbeid før første fødsel?

558

- 1 ☐ Ja
2 ☐ Nei

TIL IO SOM HAR FØDT MER ENN ETT BARN.

FOR ANDRE GÅ TIL SPM. 89.

87. Hadde De inntektsgivende arbeid mellom første og andre fødsel?

559

- 1 ☐ Ja
2 ☐ Nei

TIL IO SOM HAR FØDT MER ENN TO BARN.

FOR ANDRE GÅ TIL SPM. 89.

88. Hadde De inntektsgivende arbeid mellom de to siste fødslene?

560

- 1 ☐ Ja
2 ☐ Nei

TIL IO SOM IKKE ER YRKESAKTIV.

FOR ANDRE GÅ TIL SPM. 94.

89. Har De hatt inntektsgivende arbeid etter (den siste) fødselen?

561

- 1 ☐ Ja
2 ☐ Nei

OMSORG FOR BARN

90. Har De barn som ville trenge tilsyn av andre dersom det skulle oppstå noe som gjør at De ikke kan passe barna selv?

562

1	☐	Ja	→ 91
2	☐	Nei	→ 101

91. Vil De si at det er meget vanskelig, nokså vanskelig eller ikke vanskelig i det hele tatt å skaffe en midlertidig barnepassordning dersom det skulle oppstå sykdom e.l. som gjør at De ikke kan passe barna selv?

563

1	☐	Meget vanskelig
2	☐	Nokså vanskelig
3	☐	Ikke vanskelig i det hele tatt

TIL IO SOM REGNER MED Å TA INNTÆKTSGIVENDE ARBEID (SE SPM. 83).
FOR ANDRE GÅ TIL SPM. 101.

92. Regner De med å ta inntektsgivende arbeid så lenge De har barn som ville trenge tilsyn mens De er på arbeid?

564

1	☐	Ja	→ 93
2	☐	Nei	→ 101

93. Hvilken barnetilsynsordning tror De vil være aktuell for Dem?
KRYSS AV FOR ALLE TILSYNSFORMER SOM NEVNES.

1

565	☐	Hushjelp, leid hjelp, dagmamma i barnets hjem
566	☐	Slekt (også søsken), nære kjente - i hjemmet
567	☐	Slekt, nære kjente - utenfor hjemmet
568	☐	Dagmamma utenfor hjemmet
569	☐	Barnepark
570	☐	Korttidsbarnehage (mindre enn 6 timer)
571	☐	Heltidsbarnehage (6 timer eller mer)
572	☐	Annet (spesifiser): _____

573 ☐ Vet ikke

GÅ TIL SPM. 101

94. Har De barn som får tilsyn av andre mens De er på arbeid?

574

1	☐	Ja	→ 95
2	☐	Nei	→ 100

95. Hvor mange av Deres barn får tilsyn av andre mens De er på arbeid?

575

☐ Antall

96. Hvilken tilsynsordning har De for (det yngste) barnet den tiden det passes av andre?

KRYSS AV FOR ALLE TILSYNSFORMER SOM NYTTES.

	1		
576	☐	Hushjelp, leid hjelp, dagmamma i barnets hjem	
577	☐	Slekt (også søsken), nære kjente - i hjemmet	
578	☐	Slekt, nære kjente - utenfor hjemmet	
579	☐	Dagmamma utenfor hjemmet	
580	☐	Barnepark	
581	☐	Korttidsbarnehage (mindre enn 6 timer)	
582	☐	Heltidsbarnehage (6 timer eller mer)	
583	☐	Annet (spesifiser): _____	

97. Hvor mange timer pr. uke blir (det yngste) barnet passet av andre?

584-585

☐☐ Timer

98. Hvor store er Deres samlede utgifter pr. måned til dette regelmessige barnetilsynet (for alle barna), inkludert reiseutgifter og eventuelle faste tillegg for mat?

586-589

--	--	--	--

Kroner pr. måned

99. Vil De si at det er meget vanskelig, nokså vanskelig eller ikke vanskelig i det hele tatt å skaffe en midlertidig barnepassordning dersom det skulle oppstå sykdom e.l. som gjør at Deres vanlige barnepassordning ikke kan brukes?

590

1	
2	
3	

Meget vanskelig

Nokså vanskelig

Ikke vanskelig i det hele tatt

100. Hvor lang tid var De hjemme etter at (det yngste) barnet var født før De begynte i inntektsgivende arbeid?

591-592

--	--

År

593-594

--	--

Måneder

UTDANNING

101. Hvilken allmennutdanning har De fullført?

KRYSS AV FOR HØYESTE UTDANNING

595

1	☐	7-årig folkeskole eller kortere
2	☐	1-årig framhalds- eller fortsettelsesskole
3	☐	2-årig framhalds- eller fortsettelsesskole
4	☐	9-årig grunnskole
5	☐	Folkehøgskole (ungdoms- eller fylkesskole) 1.års kurs
6	☐	Real- eller middelskole, grunnskolens 10. år
7	☐	Folkehøgskole, 2.års kurs
8	☐	Artium eller eksamen ved økonomisk gymnas
9	☐	Uoppgitt

102. Har De fullført annen utdanning hvor skolegangen eller studiene normalt varer minst 5 måneder?

596

1	☐	Ja	→ 103
2	☐	Nei	→ 104

103. Hvilken utdanning er dette?

Utdanningens art. (Oppgi kurstype, linje eller fagområde og eventuelt skolens navn)	Normal varighet	
	For utd. på heltid, oppgi mnd. eller år	For utd. på deltid, oppgi ca. timetall

597-598

☐ ☐ For Byrået

104. Er De for tiden i gang med eller har De faste planer om å ta en utdanning som normalt varer minst 5 måneder? Eller er De både i gang med og har faste planer om slik utdanning?

599

1	☐	Nei	→ 107
2	☐	I gang med	→ 105
3	☐	Faste planer	→ 106
4	☐	Begge deler	→ 105

105. Hvilken utdanning er De i gang med?

Utdanningens art. (Oppgi kurstype, linje eller fagområde og eventuelt skolens navn)	Normal varighet	
	For utd. på heltid, oppgi mnd. eller år	For utd. på deltid, oppgi ca. timetall

600-601

☐ ☐ For Byrådet

TIL IO SOM HAR FASTE PLANER OM UTDANNING.

FOR ANDRE GÅ TIL SPM. 107.

106. Hvilken utdanning har De planer om å ta?

Utdanningens art. (Oppgi kurstype, linje eller fagområde og eventuelt skolens navn)	Normal varighet	
	For utd. på heltid, oppgi mnd. eller år	For utd. på deltid, oppgi ca. timetall

602-603

☐ ☐ For Byrådet

OPPVEKSTFAMILIE

107. Vi vil også gjerne vite noe om barnetallet blant eventuelle søsken.
Har De søsken?

604

- 1 ☐ Ja → 108
2 ☐ Nei → 109

108. For hver av Deres søsken vil vi gjerne vite fødselsår og eventuelt hvor mange egne barn de har. Vi begynner med Deres eldste bror eller søster.

	Søsken			Antall barn INGEN KODES 00
	1 Bror	1 Søster	Fødselsår	
605-610			,	
611-616			,	
617-622			,	
623-628			,	
629-634			,	
635-640			,	
641-646			,	
647-652			,	
653-658			,	

109. Hvem var hovedforsørger i Deres familie under mesteparten av Deres oppvekst (inntil De fylte 16 år)?

659

- 1 ☐ Far → 110
2 ☐ Mor → 110
3 ☐ Både far og mor → 111
4 ☐ Andre slektninger → 110
5 ☐ Andre (spesifiser): _____
_____ → 110, se eventuelt instruks

110. Hva var Deres hovedforsørgers yrke under mesteparten av Deres oppvekst?

Yrke: _____

660-661

☐ ☐ Yrkeskode

GA TIL SPM. 112

111. Hvilke yrker hadde Deres foreldre under mesteparten av Deres oppvekst?

Fars yrke: _____

662-663

Yrkeskode

Mors yrke: _____

664-665

Yrkeskode

TIL IO MED MOR SOM IKKE VAR HOVEDFORSØRGER.

FOR ANDRE GA TIL SPM. 114.

112. Hadde Deres mor noe inntektsgivende arbeid under noen del av tiden før De fylte 16 år? Regn også med arbeid i familiebedrift (f.eks. gårdsbruk, butikk e.l.).

666

1	☐	Nei, sjelden eller aldri	→ 114
2	☐	Ja, i kortere eller lengre perioder	→ 113
3	☐	Ja, stort sett hele tiden	→ 113
4	☐	Spørsmålet passer ikke	→ 114

113. Ble dette arbeidet utført i hjemmet (på gården eller andre steder hvor barna kunne være med) eller utenfor hjemmet?

667

1	☐	I hjemmet
2	☐	Utenfor hjemmet
3	☐	Begge deler

Vi vil også gjerne stille noen spørsmål om Deres foreldres utdanning.

114. Hvilken allmennutdanning har Deres far fullført?

KRYSS BARE AV HØYESTE FULLFØRTE UTDANNING.

668

1	☐	7-årig folkeskole eller kortere
2	☐	1-årig framhalds- eller fortsettelsesskole
3	☐	2-årig framhalds- eller fortsettelsesskole
4	☐	9-årig grunnskole
5	☐	Folkehøgskole (ungdoms- eller fylkesskole) 1.års kurs
6	☐	Real- eller middelskole, grunnskolens 10. år
7	☐	Folkehøgskole, 2.års kurs
8	☐	Artium eller eksamen ved økonomisk gymnas
9	☐	Vet ikke

115. Hvilken allmennutdanning har Deres mor fullført?

KRYSS BARE AV HØYESTE FULLFØRTE UTDANNING.

669

1	☐	7-årig folkeskole eller kortere
2	☐	1-årig framhalds- eller fortsettelsesskole
3	☐	2-årig framhalds- eller fortsettelsesskole
4	☐	9-årig grunnskole
5	☐	Folkehøgskole (ungdoms- eller fylkesskole) 1.års kurs
6	☐	Real- eller middelskole, grunnskolens 10. år
7	☐	Folkehøgskole, 2.års kurs
8	☐	Artium eller eksamen ved økonomisk gymnas
9	☐	Vet ikke

116. Har Deres mor fullført noen annen utdanning hvor skolegangen eller studiene normalt varer minst 5 måneder?

670

1	☐	Ja	→ 117
2	☐	Nei	→ 118
3	☐	Vet ikke	→ 118

117. Hvilken utdanning er dette?

Utdanningens art. (Oppgi kurstype, linje eller fagområde og eventuelt skolens navn)

671

1	☐	Vet ikke

672-673

☐	☐	For Byrået
--------------------------	--------------------------	------------

118. Når ble Deres foreldre født?

674-675

☐	Fars fødselsår
--------------------------	----------------

676-677

☐	Mors fødselsår
--------------------------	----------------

HOLDNING TIL ABORT, POLITIKK OG RELIGION

119. Det har i de senere år vært en del diskusjon om adgang til abort. På dette kortet har vi samlet noen av de standpunktene som blir hevdet i denne debatten. (VIS KORT 10). Hvilken av uttalelsene på kortet stemmer best med Deres egen mening?

678

- 1 ☐ Abort bør aldri tillates
- 2 ☐ Abort bør tillates bare hvis kvinnens liv eller helse er i fare
- 3 ☐ Abort bør også tillates hvis kvinnen på grunn av personlige forhold har meget vanskelig for å ta seg av et barn
- 4 ☐ Selvbestemt abort. Den enkelte kvinne må selv få bestemme om hun vil føde sitt barn
- 5 ☐ Ingen mening
- 6 ☐ Ønsker ikke svare

120. Hvor mange ganger omtrent har De i løpet av de siste 12 månedene:

LES OPP ETT OG ETT AV DE TRE SPØRSMÅLENE OG KRYSS AV FOR ANTALL GANGER

	1	2	3	4	5	6	7	8	
	Antall ganger:								
	0	1-2	3-5	6-9	10-19	20-39	40-59	60 og over	
A. Vært på politiske møter?									679
3. Gått i kirken eller på religiøse møter? (Regn ikke med barnedåp, bryllup, begravelse o.l.)									680
C. Deltatt i andre forenings-, foredrags- eller debattmøter?									681

121. Vil De si at De i alminnelighet er meget politisk interessert, en del interessert, lite interessert eller ikke interessert?

682

- 1 ☐ Meget interessert
- 2 ☐ En del interessert
- 3 ☐ Lite interessert
- 4 ☐ Ikke interessert

122. Vil De si at Deres religiøse følelser er sterke, middels eller svake, eller stiller De Dem likegyldig?

683

- 1 ☐ Sterke
- 2 ☐ Middels
- 3 ☐ Svake
- 4 ☐ Likegyldig

INNTEKT M.V.

123. Nå avslutter vi med noen helt andre spørsmål.

TIL IO SOM IKKE BOR SAMMEN MED FORELDRE.

FOR ANDRE GA TIL SPM. 125.

Vi vil nevne en del ting som det er spørsmål om De har eller ikke har. For de tingene De ikke har, ber vi Dem oppgi om De synes det er viktig eller lite viktig å anskaffe dem. Vi vil også gjerne vite om De eventuelt sparer eller ikke sparer for å anskaffe tingene.

	Har allerede	Har ikke	Lite viktig	Viktig	Sparer	Sparer ikke	
	1	2	3	4	5	6	
A. Enebolig, rekkehus, selveierleilighet	☐ → B	☐ →	☐ → B	☐ →	☐	☐	684
B. Bil	☐ → C	☐ →	☐ → C	☐ →	☐	☐	685
C. Fargefjernsyn	☐ → D	☐ →	☐ → D	☐ →	☐	☐	686
D. Oppvaskmaskin	☐ → E	☐ →	☐ → E	☐ →	☐	☐	687
E. Hytte	☐ → F	☐ →	☐ → F	☐ →	☐	☐	688
F. Vaskemaskin	☐ → 124	☐ →	☐ → 124	☐ →	☐	☐	689

124. Hvor mye omtrent regner De med at Deres husholdning har i husleie/boutgifter i gjennomsnitt pr. måned, medregnet renter og avdrag på boliglån, brensel, elektrisk strøm o.l.?

DERSOM IO IKKE KAN OPPGI KRONEBELØP, FORSØK Å FÅ OPPGITT INNEN HVILKET KRONEINTERVALL UTGIFTENE LIGGER.

690-693

☐☐☐☐ Kroner

694

1	☐	Gratis bolig
2	☐	Under 400 kroner
3	☐	400 - 599 kroner
4	☐	600 - 799 "
5	☐	800 - 1 199 "
6	☐	1 200 - 1 999 "
7	☐	2 000 kroner eller mer
8	☐	Vet ikke

125. Hadde De egen inntekt i 1976?

- 695
- 1 ☐ Ja → 126
- 2 ☐ Nei → 127 a

126. Omtrent hvor stor var Deres netto inntekt i 1976 før skatt var trukket fra?

696-701

Ca. Kr

- 702
- 1 ☐ Vet ikke
- 2 ☐ Ønsker ikke å oppgi

TIL IO SOM ER YRKESAKTIV.

FOR ANDRE GÅ TIL SPM. 128.

127 a. Hvor stor timelønn har De?

703-704

Kroner pr. time

DERSOM IO IKKE KAN OPPGI TIMELØNN, STILL SPM. 127 b og c.

127 b. Hvor stor er Deres gjennomsnittlige brutto månedslønn?

705-709

Kroner pr. måned

127 c. Hvor mange timer arbeider De (vanligvis) pr. uke?

710-711

Antall arbeidstimer pr. uke

- 712
- 1 ☐ Ikke fast avtalt lønn
- 2 ☐ Vet ikke

128. Sammenliknet med andre i Deres omgangskrets, vil De si at De har svært god økonomi, god økonomi, middels bra økonomi, knapp økonomi eller svært dårlig økonomi?

- 713
- 1 ☐ Svært god økonomi
- 2 ☐ God økonomi
- 3 ☐ Middels bra økonomi
- 4 ☐ Knapp økonomi
- 5 ☐ Svært dårlig økonomi

Merknader fra intervjueren

This image shows a single page of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There is no handwriting or other markings on the paper.

Statistisk Sentralbyrå
 Intervjukontoret
 Postboks 8131 Dep, Oslo 1
 Tlf. (02) 41 38 20

Prosjekt nr.

Kommune nr.

Utv.omr. nr.

IO nr.

Skjematype

IO's fødselsår

1	0	1	1-3
			4-7
			8-10
			11-12
		4	13

FRUKTBARHETSUNDERSØKELSEN 1977

Frafallsskjema

- 14
- Sivil status 1 ☐ Ugift
 2 ☐ Gift
 3 ☐ Før gift

For Byrået

									15-25
--	--	--	--	--	--	--	--	--	-------

- 26
- Frafallsgrunn 1 ☐ Fysisk syk. Kan IO oppsøkes senere? → 1
 2 ☐ Sykdom/dødsfall i familien. Kan IO oppsøkes senere? → 1
 3 ☐ Borte på arbeid, skole e.l. Midlertidig adresse er → 2
 4 ☐ Flyttet. Ny adresse er → 2
 5 ☐ Ikke truffet. Har De hatt kontakt med andre i huset? → 3
 6 ☐ Nekter. Oppgi IO's begrunnelse nedenfor → 4
 7 ☐ Psykisk syk
 8 ☐ Bosatt/på reise i utlandet for mer enn 3 mndr.
 9 ☐ Annet (spesifiser) _____

- 27
1. Kan IO oppsøkes senere? 1 ☐ Ja - etter ca. _____ (dato)
 2 ☐ Nei - gi begrunnelse: _____

2. Ny/midlertidig adresse: _____

3. Har De hatt kontakt med andre i huset og i tilfelle med hvem? _____

28

☐

4. IO har gitt denne begrunnelse for å nekte: _____

- 29
- IO er kontaktet: ☐ Antall ganger.

30-33

--	--	--	--

Sted

Dato

Intervjuerens navn

Intervjuer nr.

FRUKT BARHETSUNDERSØKELSE 1977

Instruks og orientering for intervjuerne

INNHold

	Side
I. Innledning	2
II. Formål	2
III. Strengt fortrolig og unntatt fra offentlighet	3
IV. Feltrutiner:	
(i) Besøksperiode	4
(ii) Utvalgsområder og utv.omr.nr.	4
(iii) IO-nr. - fødselsnr. m.v.	4
(iv) Forfølgning av IO	5
(v) Frafall og frafallsskjema	5
(vi) Retur av materiale	6
(vii) Oppgjørsskjema	6
V. Generelle merknader til skjema:	
(i) Valg av skjematype	6
(ii) Henvisninger i overskriftene	6
(iii) Kode 00 og kode 99	7
(iv) Intervjuerens merknader	7
VI. De enkelte spørsmål i skjematype 1	7
VII. De enkelte spørsmål i skjematype 2 og 3	10
NB: SPØRSMÅLSHENVISNING FOR SKJEMATYPE 2 FINNER DE PÅ VENSTRE SIDE.	
SPØRSMÅLSHENVISNING FOR SKJEMATYPE 3 FINNER DE PÅ HØYRE SIDE.	

I. INNLEDNING

Utvalget omfatter 5 000 gifte, ugifte og før gifte kvinner i alderen 18-44 år.

Undersøkelsen gjennomføres av STATISTISK SENTRALBYRÅ med støtte fra NORGES ALMENVITENSKAPELIGE FORSKNINGSRÅD (NAVF) OG FORBRUKER- OG ADMINISTRASJONSDEPARTEMENTET.

Til å bistå Byråets planleggere, er det oppnevnt en styringsgruppe med representanter fra de nevnte institusjoner og fra Byrådet. Styringsgruppa er allsidig faglig sammensatt, med medisinsk og psykologisk ekspertise, i tillegg til sosiologer og sosialøkonomer. Dette antyder også noe om hvilke grupper det er som skal bruke resultatene.

Det ble holdt en prøveundersøkelse i februar, og det er foretatt en del prøveintervju i juli. Erfaringer fra disse prøvene har ført til en god del endringer i skjema og opplegg.

II. FORMÅL

Det viktigste formålet med Fruktbarhetsundersøkelsen 1977 er å finne fram til hvordan fruktbarheten i landet påvirkes av forskjellige forhold og faktorer.

Vi vet en del om hvilke faktorer som påvirker fruktbarheten, men vi vet mindre om hvor stor eller hvor liten betydning de ulike faktorer har. I hvilken grad virker f.eks. utdanning, kvinners yrkesaktivitet, flyttinger og annen miljøpåvirkning, omfanget av seksuell aktivitet, bruk av prevensjon osv. inn på fruktbarhetsmønsteret?

Når vi bruker ordet fruktbarhetsmønster, tenker vi ikke bare på antall fødsler, men f.eks. også på sammenhengen mellom fødsler og kvinnens alder, om barna kommer tidlig eller sent i ekteskapet, aldersavstand mellom søsken, variasjoner i fruktbarheten for ulike grupper i samfunnet osv., for å nevne noe av det vi ønsker å belyse.

Endringer i fruktbarhetsmønsteret fører til svingninger i fødselstallene som på sin side vil påvirke alderssammensetningen i årene framover. Behov og etterspørsel, bl.a. for arbeidsplasser og for sosiale tiltak, vil alltid være avhengig av folkemengden i de ulike aldersgrupper.

Det kan nok synes som en del av spørsmålene har liten sammenheng med fruktbarhet. Vi vil da igjen minne om at det er muligheten for å finne fram til hvilken betydning de ulike faktorer kan ha for fruktbarheten, som er det interessante ved denne undersøkelsen.

Utvalget omfatter både de ganske unge, som en kan vente vil få barn, kvinner som har og som kan ventes å få flere barn, kvinner som ikke kan (eller vil) få barn og kvinner som etter alt å dømme har avsluttet sine fødsler. Dersom vi får gode nok opplysninger om dagens sammenheng, har vi et godt utgangspunkt for å si noe om hvordan sammenhengen og utviklingen kan ventes å bli i årene framover.

Det er meningen at undersøkelsen skal gjentas om noen år, og resultatene fra 1977-undersøkelsen kan da brukes som utgangspunkt for sammenlikninger. På den måten kan vi dra nytte av spørsmål som i en enkeltundersøkelse ikke ser ut til å forklare så mye.

Vår undersøkelse går inn som et ledd i Verdens Fruktbarhetsundersøkelse (World Fertility Survey) som gjennomføres av Det internasjonale statistiske institutt, med støtte blant annet fra De forente nasjoner.

Undersøkelser er gjennomført i land som Danmark, Jugoslavia, Belgia, Bulgaria, USA m.fl. og er under forberedelse i en rekke andre land. Dette gjelder både industriland og utviklingsland.

Det er såvidt mange felles trekk i utviklingen av fruktbarheten i de industrialiserte land at det kan hentes nyttig informasjon fra sammenlikning med disse. Når det gjelder utviklingslandene, som kjemper med en meget rask befolkningstilvekst, kan disse dra nytte av sammenlikninger også med I-landene når de skal velge tiltak for å redusere sitt fødselsoverskudd.

Formålene som er nevnt er både av rent vitenskapelig og av rent praktisk natur. I IO-brevet har vi lagt vekt på de praktisk anvendbare resultater, dvs. at svingninger i fødselstallene skaper store belastninger på samfunnsmaskineriet. Disse svingningene bør vi i det minste kunne forutsi, og det skulle kanskje gå an å redusere de uheldige virkninger noe, dersom vi vet nok om årsakene.

III. STRENGT FORTROLIG OG UNNTATT FRA OFFENTLIGHET

Det er på skjemaets forside gjort oppmerksom på at:

- a) Utfylte skjema behandles STRENGT FORTROLIG.
- b) Ikke utfylte skjema er UNNTATT FRA OFFENTLIGHET inntil 1/12-77.

Vi har videre sløffet IO's navn og adresse på skjema. Fødselsnr. skal heller ikke føres på før skjemaene er tilbake i Byrået.

Dette er en strengere grad av beskyttelse og anonymitet enn det vi vanligvis bruker.

- a) Et utfylt skjema merket STRENGT FORTROLIG skal holdes nedlåst, og det kan ikke sendes i vanlig brev. Det må legges i dobbelt konvolutt og sendes rekommandert (nærmere instruks om returen gis under avsnitt IV (vi)).
- b) At det blanke skjema er "unntatt fra offentlighet inntil 1/12-77", betyr at skjema ikke kan offentliggjøres eller overlates til utenforstående før eventuelt etter nevnte dato. Grunnen er at gjengivelse av spørsmål, revet ut av sin sammenheng, kan virke svært uheldig, blant annet fordi de kan påvirke IO's svar. At innholdet omtales mer generelt, er en annen sak.

Vi vil be dere oppbevare, så vel blanke som utfylte, skjema utilgjengelig for uvedkommende. Legg heller ikke igjen noe skjema hos IO, selv om IO skulle be om det.

IV. FELTRUTINER

(i) Besøksperiode

Intervjuene bør fortrinnsvis gjennomføres i oktober. På grunn av særskilte oppfølgingsrutiner m.v., regner vi imidlertid med at en del av feltarbeidet vil fortsette utover i november.

(ii) Utvalgsområder og utv.omr.nr.

På grunnlag av de opplysninger vi har fått fra dere, har vi fordelt utvalgsområdene etter beste skjønn.

Grunnen til at vi ikke ønsker at dere skal intervju i hjemlige trakter, er at intervju med personer som dere kjenner, eller som kjenner dere, vil ha lett for å påvirke de svar dere får.

Bruk det utv.omr.nr. som står på IO-listen, altså ikke det omr.nr. dere vanligvis har. Dere bruker selvsagt deres eget intervjuer nr.

(iii) IO-nr. - fødselsnr. m.v.

IO-nr. er vår viktigste identifikasjon av IO ved innsjekkingen. Det er uhyre viktig at IO-nr. er korrekt ifølge IO-listen og at det føres på begge de skjematypene som brukes.

De skal spørre om IO's fødselsår og føre det på skjema, men De skal ikke føre fødselsnummeret på skjemaene.

IO-listen skal ikke tas opp mens De er hos IO. Det er derfor nødvendig at De kontrollerer spesielt IO-nr. og fødselsår på begge skjematypene når

De kommer hjem. Feil IO-nr. kan bety at skjemaet blir verdiløst for oss.

Kontroller også at De har fått riktig kommunenr. og utv.omr.nr. ifølge IO-listen - og på begge skjematyper.

(iv) Forfølgning av IO

Utvalget er trukket fra et nylig ajourført register. Likevel vil De trolig finne at enkelte IO er flyttet.

Det skal ikke trekkes noe nytt IO på stedet. IO skal forfølges til sitt nye bosted.

Forsøk å bringe ny adresse på det rene. Dersom IO's nye bosted er slik at De selv kan oppsøke IO, gjør De det. De gir oss da beskjed om flyttingen i særskilt melding. Er IO flyttet lenger unna, fyller De ut frafalls-skjema, som sendes oss så snart som mulig (i vanlig brev).

(v) Frafall og frafallsskjema

Vi vil sette mye inn på å redusere frafallet i denne undersøkelsen. Blant annet er det svært viktig at dere får direkte kontakt med IO selv. Men blir det frafall, vil vi følge opp alle kategorier, også nekterne. Vi har derfor laget et mer spesifisert frafallsskjema enn vanlig. Vi vil be dere fylle det ut så detaljert som mulig.

Vi har erfaring for at det nytter f.eks. å sende en annen intervjuer til nekterne. Det behøver ikke bety at den som overtar er så mye dyktigere, men nektingen kan ha mange grunner, f.eks. kan det ha noe å gjøre med alder. Nekting kan også skyldes at IO har vært i spesielt dårlig humør, eller at det av andre, f.eks. familiære grunner har passet ekstra dårlig den dagen. Tretthetsfenomen hos intervjueren skal vi heller ikke se bort fra. Det er mye forlangt at intervjuerne alltid skal være på topp i sin argumentasjon overfor et uvillig IO.

For å kunne drive et effektivt oppfølgingsarbeid, er vi avhengig av detaljerte opplysninger fra intervjuerne. Dersom De f.eks. bestemt mener at det vil virke skadelig om IO oppsøkes igjen, er det spesielt viktig at De begrunner dette.

Vi ønsker selvsagt ikke å øve utilbørlig press på IO. På den andre siden anser vi det viktig at frafallet blir så lavt som overhode mulig.

Arbeidsinnsatsen og kostnadene er så store ved denne undersøkelsen at vi føler en forpliktelse til å skaffe så solid og korrekt materiale som mulig til bruk for dem som skal nyttiggjøre seg resultatene i årene framover.

(vi) Retur av materiale

Graderingen STRENGT FORTROLIG binder oss til at utfylte skjema sendes i dobbelt konvolutt og rekommandert.

De får tilsendt to typer konvolutter. De legger skjema i den minste, denne legges så igjen i den største. Begge konvoluttene skal klebes igjen. Konvolutten må leveres på postkontor (evt. landpostbud for dem som har en slik ordning) hvor De får kvittering for forsendelsen. Kvitteringene sender De med som bilag til oppgjørsskjema.

Vi er oppmerksom på at dette vil være en komplikasjon for mange av dere, men vi er nødt til å følge de fastsatte bestemmelsene. Selv om vi helst ser at dere sender inn skjemaet så snart som mulig etter at intervjuet er tatt, kan vi godta flere skjemaer i ett og samme konvoluttsett.

Frafallsskjema kan sendes på vanlig måte.

Tiloversblevne skjemaer returneres til Byrået. Disse kan sendes i vanlig returkonvolutt, men den må lukkes forsvarlig.

Siste frist for retur er 15. november. Retur etter den dato må være etter avtale med Byrået.

(vii) Oppgjørsskjema

Oppgjørsskjema sendes som vanlig innen månedens utgang, selv om prosjektet ikke er avsluttet.

Oppgjør for eventuelle overnattinger m.v. vil vi redegjøre for i særskilt skriv til dem det måtte gjelde.

V. GENERELLE MERKNADER TIL SKJEMA(i) Valg av skjematype

Det er tre skjematyper:

Skjematype 1 starter De med for alle IO.

Skjematype 2 skal brukes for nåværende gifte og samboende.

Skjematype 3 brukes for ugifte og før gifte.

Henholdsvis skjematype 2 og 3 velges på grunnlag av opplysninger De får i skjematype 1.

(ii) Henvisninger i overskriftene

Les overskriftene nøye så De unngår å stille unødvendige spørsmål (eller mister spørsmål som skal stilles).

I enkelte tilfeller vil spørsmål som skal stilles, passe dårlig for det enkelte IO. Det har ikke vært til å unngå om vi ikke skulle brukt enda flere - og vanskeligere - henvisninger og utsilinger. Den beste metode for å unngå irritasjon hos IO, er å si som sant er, skjemaet er laget for de mange, noen spørsmål vil passe dårlig for den enkelte.

(iii) Kode 00 og kode 99

Kode 00 brukes i spørsmål der vi ber om måned/år og IO ikke husker det.
Kode 99 brukes for prevensjonsmiddel som fortsatt er i bruk.

(iv) Intervjuerens merknader

Det er avsatt en egen side i hvert av skjematypene 2 og 3. Her vil vi gjerne ha spesielle merknader for det enkelte IO. Det kan være selve intervjusituasjonen, f.eks. at andre har vært til stede under intervjuet, at IO var vanskelig/lett å samarbeide med, at intervjuet måtte avbrytes p.g.a. besøk.

Merknader til de enkelte spørsmål er vi også meget interessert i. Det kan være en forklaring til hvorfor et spørsmål ikke er besvart, at IO har misforstått et spørsmål slik at det har vært påkrevet med tilleggsforklaring osv. Alt som kan gi oss eller revisjonen nødvendig forklaring på tvils- tilfeller er av interesse. Også IO's spesielle spørsmål og/eller reaksjoner er vi interessert i å få.

VI. DE ENKELTE SPØRSMÅL I SKJEMATYPE 1

Spm. 1. Dersom IO gir et svar som ikke angår skillet tett/spredt og eventuelt tettstedets størrelse, kan De lese opp svaralternativene, i tillegg til at De viser kort 0.

Bostedsstrøket bestemmes uten hensyn til om stedet administrativt tilhører en bykommune eller herredskommune.

Til spredtbygde strøk regnes, foruten all spredt bosetting, også husklynger med færre enn 200 bosatte. Også i bykommuner som Oslo, Bergen, Trondheim, Stavanger, Tromsø m.fl. finnes spredtbygde strøk.

Med tettsted/by menes et område med minst 200 bosatte og der avstanden mellom husene - som regel - ikke overstiger 50 meter.

Betegnelsen "by" er brukt om tettbebyggelse i geografisk forstand og gjelder ikke den administrative kommuneenheten. Tettbebyggelse utenfor en bykommunes grenser (tettbygde forsteder), som er en sammenhengende fortsettelse av byens tettbebyggelse, skal derfor regnes som del av "byen". (Eks.: Oslo "by" omfatter det meste av herredskommunen Bærum.)

Spm. 4. Det er ikke det enkelte husholdningsmedlems slektskap til IO vi skal registrere, det er antallet innen hver svarkategori (eks. 03 Egne barn). Det er ikke nødvendig å skrive 00 for slektskap som ikke er aktuelle.

En person føres opp som samboende bare hvis IO oppgir det. Det skal ikke stilles spørsmål her for å få klarlagt om et medlem av husholdningen er samboende eller ikke.

Spm. 5. Her er det bare antall rom som familien selv disponerer, som skal regnes med.

Spm. 6. Vi overlater til en viss grad til IO å avgjøre hva som er et "sted". Vår mening er imidlertid at "bosted" eller "sted" skal omfatte mer enn en boligadresse, men vanligvis noe mindre enn en kommune, og kan ofte tilsvare en skolekrets. "Sted" kan altså være en bydel, en grend eller en del av en kommune. Som oftest vil et "sted" ha eget navn.

Hvis IO ikke vet i hvilken kommune "stedet" ligger (lå), prøv å gi så god geografisk beskrivelse som mulig, f.eks. ved å notere fylke/nærmeste by, og om mulig avstand til byen.

Oppgi også fylke der det er grunn til å tro at det finnes flere kommuner med samme navn. Det er kommunen stedet ligger i nå vi er interessert i, ikke hvilken kommune det var da IO vokste opp der.

Spm. 7. Hvis IO har problemer med å velge mellom to svaralternativer, prøv å få henne til å foreta et valg framfor ikke å gi noe svar. Se også rettledningene til spm. 1 og 6.

Spm. 8. "Sted" defineres som i spm. 6, dvs. at svaret kan være "Ja", selv om IO bare har flyttet innen en kommune.

Vi er spesielt interessert i å få vite IO's egen oppfatning av om hun har bodd andre steder eller ikke. Dersom det er vanskelig å avgjøre om det skal regnes som forskjellige "steder", kan skifte av skolekrets tjene som rettledning.

Spm. 10. Ferieopphold o.l. regnes ikke med. Det settes ellers ikke noen grense for hvor lenge en skal ha bodd på et sted. Dersom en har bodd flere ganger på samme sted, skal hver gang telle.

Opphold på skole/studiested, skal regnes med.

Spm. 11. Dersom IO har bodd flere ganger på dette stedet, er det årstall for siste gang hun flyttet dit vi skal ha.

Spm. 15. Som "samboende" registreres bare de som selv oppgir dette.

Spm. 17. Skillet mellom "forlovet" - "fast venn" er uten betydning. Registrer det IO sier.

Spm. 18. Som samboende ("bor fast sammen med") regnes kvinne og mann som lever sammen uten å ha inngått ekteskap. Det er intet krav om at begge skal være registrert i folkeregisteret med samme bolig-adresse.

Spm. 20. Alle "Samliv uten vigsel" og "Ekteskap" registreres i kronologisk rekkefølge, med tidspunkt for når de startet og når de opphørte.

For ekteskap som er opphørt, skal vi dessuten vite om ekteskapet opphørte ved at ektefellene flyttet fra hverandre, eller ved at mannen døde.

For ekteskap som er endt med separasjon/skilsmiss, skal vi ha dato for når ektefellene faktisk flyttet fra hverandre, ikke den formelle datoen for separasjonen/skilsmis.

Dersom et samliv uten vigsel har endt med ekteskap, noteres tidspunktet for ekteskapsinngåelsen to steder (under rubrikkene "Giftet seg" og "Inngått"), men på samme linje.

Hvis et samliv/ekteskap har opphørt, men senere er gjenopptatt, registreres dette som to samliv/ekteskap (på hver sin linje).

Skjematype videre i intervjuet velges på grunnlag av de opplysninger De nå har fått. Nåværende samlivsforhold kan variere fra det De først fikk oppgitt. Vi kan underveis ha fått med oss flere som etter vår definisjon er "samboende". De som etter opplysningene for tiden er samboende, behandles videre i intervjuet som gifte/samboende (skjematype 2). Det kan også forekomme at ektefeller har flyttet fra hverandre uten å være formelt separert. Disse behandles videre med skjematype 3.

De skal ikke rette opp spm. 15, uansett hva resultatet her viser.

Spm. 20 b og 21 skal tjene som kontroll på at vi i skjemaet (spm. 20 a) får en fullstendig samlivshistorie.

VII. DE ENKELTE SPØRSMÅL I SKJEMATYPE 2 OG 3

Forside: Før over opplysningene fra skjematype 1 med: kommunenr., utv.omr.nr., IO-nr. og fødselsår. Kontroller dette når De kommer hjem.

SKJEMATYPE 2

SKJEMATYPE 3

- Spm. 22 m.fl. Mannen IO lever sammen med er i spørsmålsformuleringen omtalt som "samboende". De velger selv den omtaleform De finner naturlig ut fra hva IO selv sier (f.eks. mann, venn, forlovede). 0
- Spm. 23 Vi overlater til IO selv å avgjøre hva som vil falle inn under en fødsel. Dersom IO er i tvil om et svangerskap kan sies å ha endt med en fødsel eller en abort, gis følgende rettleiding: Spm. 22
- Regelen er at foruten alle levendefødsler skal dødfødsler etter minst 7 måneders svangerskap klassifiseres som fødsel. Alle andre svangerskap regnes å være avsluttet med abort.
- Med levendefødsel menes fødsel der barnet viste tegn til liv, selv om det døde like etter fødselen.
- Spm. 24 Det gjelder svangerskap som er avsluttet og som har endt med abort. Spm. 23
- Nåværende svangerskap skal ikke regnes med her (det kommer senere).
- Spm. 25 Vi skal ha en kronologisk oversikt over alle svangerskap IO har hatt. De føres inn i riktig rekkefølge i skjemaet på neste side. Spm. 27
- For hvert svangerskap registreres hvordan det endte (fødsel, abort, dødfødsel) og når det ble avsluttet (mnd./år).
- For fødsler registreres også kjønn.
- For aborter registreres svangerskapets varighet.
- Hvis varigheten oppgis i uker, skrives nærmeste hele måned. Hvis IO ikke husker måneden/året da det aktuelle svangerskapet sluttet, bruker De kode 00.
- Ved sterk usikkerhet hos IO om svangerskapets varighet, vil vi be om at De prøver å komme fram til en omtrentlig tid, men gjør oppmerksom på tvilen, ved en note nederst på skjemaet.

For hver abort stilles spm. 25 (27) b, og det krysses av for om aborten var spontan (aborterte av seg selv) eller framkalt (måtte avbrytes).

Ved flerfødsler (tvillinger m.v.) føres opplysningene om det ene barnet på linjen svarende til svangerskapets nummer i rekkefølgen. Opplysningene om det andre barnet føres inn under "Eventuelle tilføyelser". På den måten unngår vi at flerfødsler forskyver rekkefølgen av svangerskapene.

Det skal ikke spørres spesielt for hver enkelt fødsel om barnet lever. Opplysning om eventuelle døde barn kommer senere.

S p m. 26 Dette spørsmålet kan besvares av intervjuer, dersom det er helt klart at alle barna lever. S p m. 28

S p m. 28 Dette er et kontrollspørsmål for å sikre at vi får alle avsluttede svangerskap med. Nåværende svangerskap skal ikke tas med her. S p m. 30

For å unngå eventuelle rettelser, skal svangerskap som måtte komme fram her, føres inn under "Eventuelle tilføyelser".

S p m. 29 Mange IO vil ikke kunne svare et klart "Nei" på spørsmålet, men utsagn som "Nei, jeg tror da ikke det" eller "Nei, men en kan jo aldri vite" skal registreres som "Nei". S p m. 31

S p m. 32-35 Seksuell aktivitet - generelle merknader S p m. 34-38

For disse spørsmålene kan det bli aktuelt å minne om Deres egen og Byråets taushetsplikt, og at svarene er ment å gi et bilde av seksuell aktivitet for ulike grupper (blant annet ulike aldersgrupper). Det vil si at Byrådet ikke er interessert i den enkeltes seksuelle aktivitet som sådann.

Når vi har med disse spørsmålene, er det fordi de sammen med andre opplysninger, blant annet spørsmål om prevensjon, kan si noe om ulike grupper av kvinners sannsynlighet for å bli gravide. Ved å sammenlikne med senere undersøkelser, vil det dessuten kunne fortelle om det skjer endringer i samleiehyppigheten og om dette har betydning for barnetallet.

SKJEMATYPE 2

SKJEMATYPE 3

Selv om vi er meget interessert i å få svar på spørsmålene, må vi respektere om IO ikke ønsker å svare. Det har liten hensikt å spolere resten av intervjuet ved å øve press. Men det er svært viktig at IO gjennom den forklaring som gis, forstår betydningen av spørsmålene og begrunnelsen for at de er med.

S p m. 32 og
33

Spørsmålene er identiske, men de stilles til forskjellige kategorier av IO.

S p m. 34 og
36

Det er IO's alder ved første samleie vi skal ha.

Om det er andre til stede, kan De eventuelt la IO lese spørsmålet direkte fra skjemaet og eventuelt også føre svaret inn selv.

S p m. 34 og
35

Siste 4 uker vil si det samme som siste 28 dager forut for intervjuet.

S p m. 37 og
38

S p m. 38

Det er spørsmål om hvor lenge (antall år) de ikke har kunnet få barn.

S p m. 41

Hvis IO ikke kan få barn på grunn av sterilisering eller operasjon, bør De, i stedet for spørsmålet i skjemaet, spørre om hvor lenge det er siden dette skjedde.

S p m. 40-50

Prevensjonsbruk - generelt

S p m. 43-53

Som en generell orientering for Dem selv, gir vi en kort oversikt over forskjellige metoder som brukes for å unngå graviditet.

Avbrutt samleie (tilbaketrekking) finner sted når mannen trekker seg tilbake før han får sædutløsning.

Sikker periode (rytme) innebærer at paret avstår fra samleie de dager i menstruasjonsperioden da de regner med at hun kan bli gravid.

Sæddrepende middel (krem, salve, skum, stikkpille) brukes av kvinnen innvendig under samleie. Enkelte sæddrepende midler brukes også i forbindelse med andre prevensjonsmidler, f.eks. ved å smøre salve på pessar eller kondom.

Kondom brukes av mannen under samleie og er et ugjennomtrengelig overtrekk av gummi eller kunststoff.

Pessar er en livmorkopp av gummi eller myk plast, som kvinner bruker under samleie og som tas ut etterpå.

Spiral er et innlegg av plast eller metall. Den

føres inn i livmoren av lege og hindrer at egg fester seg til livmoren.

P-pille (prevensjonspille) tas av kvinnen daglig eller i bestemte intervaller. Den inneholder et hormonpreparat som hindrer eggløsning.

Spm. 40 og 44	Kort nr. 4, som skal vises her, bør bli liggende framme under alle spørsmål som gjelder prevensjonsbruk. Dersom det gis svar som leder både til spm. 41 og 44 i skjematype 2, 44 og 47 i skjematype 3, skal De gå til nærmeste spørsmål, dvs. spm. 41 i skjema 2, spm. 44 i skjema 3.	Spm. 43 og 47
	Dersom IO ikke har brukt prevensjon, krysser De av for "Nei" for hver <u>enkelt metode</u> etter hvert som De spør om den, og til slutt setter De kryss i ruten for "Ikke brukt prevensjon".	
Spm. 44	Vi skal ha <u>alle</u> prevensjonsmetoder som har vært brukt i en periode på minst 3 måneder.	Spm. 47
Spm. 45	For alle de metoder IO oppgir at hun/paret har brukt, skal tidsangivelse for bruken føres inn i prevensjons-skjemaet på neste side.	Spm. 48
	Med tidsrom menes den sammenhengende tiden metoden ble brukt.	
	Opphold i bruk på grunn av svangerskap skal imidlertid ikke regnes som avbrudd.	
	To eller flere metoder kan ha vært brukt på samme tid. Begge metodene føres opp, men på hver sin linje. Tidsangivelsen blir den samme for begge metodene.	
	For "Metode nr." brukes tallene som er oppgitt i spm. 44/47.	
	Dersom det har vært brukt bare en av prevensjons-metodene og det bare oppgis ett tidsrom i skjemaet, kan De unnlate å stille kontrollspørsmålet (spm. 50, type 2 eller spm. 53, type 3).	
Spm. 46-49	IO må her få tid til å tenke seg om. Det vil kunne komme inn tilleggsopplysninger når oversikten til slutt leses opp for IO (spm. 50/53); disse føres eventuelt inn der det er plass. Sørg for at alle metoder (som er brukt i minst 3 måneder) kommer	Spm. 49-52

med, og at tidsangivelsen er så korrekt som mulig.

For metode som IO bruker nå (hvis den har vært i bruk så lenge at den skal være med), skriver De kode 99 i rubrikken for "Til år".

For bruksperioder hvor IO ikke husker tidsangivelse, forsøker De å få omtrentlig år, men gjør oss oppmerksom på usikkerheten ved en note nederst på siden.

Spm. 51

Det er ikke meningen at utsagnene skal leses opp; IO skal lese dem selv, for så å ta standpunkt på grunnlag av kortet. Skulle det imidlertid vise seg at IO har tydelige lesevansker, kan De lese opp utsagnene ganske langsomt, og deretter å få IO til å prioritere.

Spm. 54

De skal skrive kodetallet (ikke bokstaven) for det enkelte utsagn, i rutene for "Viktigst", ovenfra og nedover, i den rekkefølge IO oppgir.

Eks.: IO prioriterer C, deretter A, D, B, E.

1	viktigst	3
2	"	1
3	"	4
4	"	2
5	"	5

Dersom IO finner at de oppgitte grunner ikke gjelder for henne, minnes hun om at det er spørsmål om grunner for kvinner generelt.

Spm. 52

Samme system som for spm. 51/54.

Spm. 55

Spm. 53 og
55-56

IO som f.eks. svarer "2-3 barn" må bes om å velge enten enten 2 eller 3.

Spm. 56 og
58-59

Spm. 55-56

Disse spørsmålene virker kunstige for dem som har bestemt seg for ikke å ville ha barn. Dette vil som regel ha kommet fram tidligere i intervjuet, eller senest på det foregående spørsmålet. I de tilfellene hvor De vet at IO foretrekker 0 barn, skrives "0" på det første og "1" på det andre spørsmålet uten å lese dem opp. Kommer det fram først på spm.55, type 2 (spm.58, type 3) at IO foretrekker 0 barn, skriver De 1 på spm.56, type 2 (spm. 59, type 3) uten å stille det.

Spm. 58-59

- S p m. 58 Svaralternativene leses ikke opp. Sett kryss for det eller de svaralternativer som passer med IO's svar. S p m. 61
- S p m. 59 Antallet skal omfatte både alle levendefødsler IO måtte ha hatt og det antall barn IO kan tenke seg å få. S p m. 62
- S p m. 60 De skal si og skrive ett barn mindre og ett barn mer enn det IO har oppgitt i foregående spørsmål. S p m. 63
 Eks.: IO svarer "4 barn" på spm. 59/62. Deres spørsmål til IO lyder: "Sett at De måtte velge mellom å få 3 barn og 5 barn, hva ville De da velge?"
 De skriver samtidig inn tallene De har nevnt i skje-maet. Deretter krysser De av i ruten, overensstemmende med IO's svar.
 Hvis IO har svart "Et barn" på foregående spørsmål, blir valgmuligheten "0 barn eller 2 barn".
- S p m. 63 Det skal settes ett kryss for hvert av utsagnene. Dersom IO angir betingelser for å være enig eller uenig, skal De be om å få svar ut fra et tenkt tilfelle med absolutt fritt valg. S p m. 66
- S p m. 71 Hvis IO har problemer med å anslå omtrentlig timetall, kan disse eksemplene være til hjelp: S p m. 74
 Eks.: (i) Mindre enn 3 timer i uka i gjennomsnitt i året (48 uker) vil gi svaralt. 1.
 (ii) 3-10 timer vil gi svaralt. 2.
 (iii) 11-20 timer vil gi svaralt. 3.
 (iv) Mer enn 20 timer vil gi svaralt. 4.
- S p m. 75 Det skal være ett kryss for hvert av utsagnene. 0
- S p m. 77 Se forklaring til spm. 71/74. S p m. 79
- S p m. 80 Dette vil for mange være et svært hypotetisk spørsmål, men prøv likevel å få IO til å anslå et omtrentlig beløp for hva hun selv tror. S p m. 82
- S p m. 83 Feriejobber, vikariater og annet inntektsgivende arbeid i mindre enn 3 måneder skal ikke regnes med. S p m. 85
- S p m. 84 "TIL IO SOM IKKE ER YRKESAKTIV" S p m. 89
 Begrepet "yrkesaktiv" omfatter:
 (i) IO som hadde minst en times inntektsgivende arbeid i forrige uke.
 (ii) IO som var midlertidig fraværende fra inntektsgivende arbeid i forrige uke.
 (iii) IO som arbeider i familiebedrift.

SKJEMATYPE 2

SKJEMATYPE 3

S p m. 86	Det betyr: Etter at de giftet seg/flyttet sammen, men før første barn ble født.	S p m. 86
S p m. 87-88	Flerfødslar (tvillinger m.v.) skal i denne forbindelse regnes som <u>en</u> fødsel. Det vil f.eks. si at IO som bare har ett tvillingpar, ikke skal stilles spm. 87.	S p m. 87-88
S p m. 90	For menn som hadde inntektsgivende arbeid av minst en times varighet i forrige uke, eller som var midlertidig fraværende fra arbeid, skal det krysses for "Ja".	0
S p m. 97	Hvis det nevnes både "Barnets far" og ett eller flere av de andre alternativene, skal De gå til spm. 98.	0
S p m. 99	Hvis svaret er "Ingen utgifter", koder De 0000. Alle utgiftene til hushjelp føres opp dersom behovet for barnetilsyn er årsaken til at IO har slik hjelp.	0
S p m. 102	Det overlates til IO's egen vurdering om barnet (barna), f.eks. sett fra et alderssynspunkt "trenger tilsyn".	S p m. 90
S p m. 104	Dersom IO tenker på å ta arbeid som dagmamma e.l. for andre barn, skal det krysses for "Ja", og på neste spørsmål skal det krysses for "Annet" og noteres at hun selv kan passe barnet (barna) mens hun arbeider.	S p m. 92
0	Hvis svaret er "Ingen utgifter", koder De 0000. Alle utgifter til hushjelp føres opp dersom behovet for barnetilsyn er årsaken til at IO har slik hjelp.	S p m. 98
S p m. 115-129	<u>OPPVEKSTFAMILIEN. Generelle merknader</u> Det er de <u>faktiske</u> oppvekstforholdene som skal legges til grunn i dette avsnittet. Hvis f.eks. IO har vokst opp hos adoptivforeldre, stefar/stemor e.l., er det egenskaper ved disse vi skal ha, ikke egenskaper hos de biologiske foreldre, selv om disse er kjent.	S p m. 107-118
S p m. 115-116	Her skal da også adoptivsøsken og stesøsken regnes med. Ved spørsmål om døde søsken skal regnes med, settes en grense ved ett år, dvs. at hvis noen av søskenene er <u>døde før fylte ett år, tas de ikke med.</u> De skal imidlertid ikke selv spørre for hver av søskenene om de er i live (eller eventuelt når de døde).	S p m. 107-108
S p m. 117	For IO som opplyser at hun tilbrakte det meste av sin oppvekst på barnehjem e.l., vesentlig uten kontakt med foreldrene, noteres dette under "Andre", og De går rett til spm. 127 i skjematype 2, 119 i skjematype 3. Har IO vokst opp sammen med sin mor og en mann som	S p m. 109

ikke er IO's biologiske far, skal spørsmålene gjelde den mannen moren bodde sammen med under mesteparten av IO's oppvekst.

Det er altså særlig miljøpåvirkning fra de nærmeste/daglige omgivelsene vi er ute etter.

Nøyaktig rettledning for hvilke spørsmål som skal stilles (og hvilken person som skal beskrives) kan vi ikke gi. Det enkelte IO's spesielle situasjon må være avgjørende. Den generelle regel må imidlertid være at De ikke skal stille spørsmål som kan virke sårende eller hensynsløse ut fra det De har fått vite om IO's oppvekst-forhold. Den videre gang i skjemaet - fram til avsnitt "Holdning til abort .. osv.", vil avhenge av IO's spesielle situasjon.

Men glem ikke i tilfelle å gi oss en forklaring på at enkelte spørsmål ikke er stilt.

Spm.121	Det vi vil fram til er om morens arbeid var slik at det kunne utføres uten alt for sterk atskillelse fra barna. Om det var arbeid i familiebedrift eller ikke, spiller altså ingen rolle.	Spm. 113
---------	---	----------

Spm.122 og 123	På spørsmålet om foreldres utdanning vil antakelig en del IO ikke huske, eller være usikker på det. Svaret kan f.eks. bli "Nei, jeg vet ikke / husker ikke det, men han/hun hadde i alle fall folkeskolen".	Spm. 114 og 115
-------------------	---	--------------------

Vi kan gå ut fra at de aller fleste i det minste har folkeskolen, så det vi egentlig vil vite med dette spørsmålet, er utdanning ut over denne.

I slike tilfeller som i eksempelet over skal De derfor krysse for "Vet ikke". Vi kan ellers få for mange med "bare folkeskole".

De skal ikke gå nærmere inn på IO for å presse fram et bedre svar. Men skulle IO av seg selv, etter nærmere ettertanke, gi uttrykk for at hun er temmelig sikker på at foreldrene ikke hadde noen allmennutdanning utover folkeskolen, skal De krysse for den.

SKJEMATYPE 2

SKJEMATYPE 3

- Spm. 126 Dersom IO ikke husker fødselsår, prøver De å få oppgitt tilnærmet alder pr. i dag. Det noterer De da på skjema, ved siden av rutene.
- Spm. 130 Vis kort, men les ikke svaralternativene hvis ikke helt spesielle forhold gjør det påkrevet. Det er viktig at IO velger helt fritt selv.
- Spm. 131 Vær spesielt oppmerksom på at De krysser i rett gruppe for "Antall ganger" (ikke selv skrive tallet).
Svarer IO f.eks. 2-3 ganger, bes hun si om det er nærmere 2 eller nærmere 3 ganger.
- Spm. 134 For "ting" som IO allerede har, skal det ikke spørres om viktighet eller sparing. For ting IO finner "Lite viktig" skal det heller ikke spørres om sparing.
Spør om en ting av gangen og følg henvisningene.
- Spm. 136-138 Nettoinntekten er det beløp som en kommer fram til på selvangivelsen etter at fradragspostene er trukket fra.
Vi nøyer oss med anslått kronebeløp. Det er ikke nødvendig at IO leter etter, eller slår opp i selvangivelsen for å få beløpet nøyaktig.
Er IO svært usikker, f.eks. på mannens inntekt (skjematype 2), kan De eventuelt notere "mellom 40 000 og 50 000" e.l. Men vi vil helst ha det omtrentlige beløp i kroner.
- Spm. 139 Vær oppmerksom på at vi her spør om brutto lønn pr. i dag. (For årsinntekt 1976 spurte vi om nettoinntekten.)
- Spm. 141 Vi må regne med at det for enkelte IO vil være vanskelig å anslå boutgiftene, f.eks. for IO med eget hus. Dersom IO har lettere for å oppgi beløp for kvartalet, eller for året, skriv eventuelt det ved siden av. Men det må komme klart fram for hvor lang tid anslaget gjelder (pr. kvartal, pr. år e.l.).

Spm. 118

Spm. 119

Spm. 120

Spm. 123

Forklaring til
spm. 124 - se
etter spm. 127.

Spm. 126

Spm. 127

Spm. 124

STATISTISK SENTRALBYRÅ
DIREKTØREN

DRONNINGENS GATE 16. TLF. 41 38 20 - 41 36 60
POSTADR. OSLO DEP. OSLO 1

TELEGRAMADRESSE: STATISTIKK
POSTGIROKONTO: 5300

DERES REF.

VÅR REF.

NHG/ANI

OSLO.

23. september 1977

FRUKTBARHETSUNDERSØKELSEN 1977

Statistisk Sentralbyrå skal i oktober-november gjennomføre en omfattende fruktbarhetsundersøkelse.

De er kommet med i et utvalg av kvinner som blir bedt om å la seg intervju.

Vi vil gjerne gi en orientering om hvem undersøkelsen gjelder, hva den går ut på, og hva formålet med den er.

Ingen av dem som skal intervjues er "valgt ut" på grunn av spesielle forhold. Utvalget er trukket helt tilfeldig, som ved en loddtrekking, blant alle kvinner i alderen 18-44 år. Det er viktig å få alle grupper med i undersøkelsen, det vil si også kvinner som ennå ikke har barn, kvinner som ikke regner med å få barn og kvinner som eventuelt har fått sine barn for atskillige år siden.

Folketall og befolkningens aldersfordeling blir i første rekke bestemt av fruktbarheten. Variasjoner i befolkningens størrelse og sammensetning fører med seg endringer i våre behov, f.eks. på områder som barnehager, skoler, sykehus, boliger og arbeidsplasser.

Det har i de senere år skjedd store endringer i fruktbarhetsmønsteret i de fleste land. Årsakene til det vet vi egentlig lite om. Det betyr mye for planleggingen framover å få vite noe om sammenhengen mellom fruktbarheten og de faktorer som påvirker den. Formålet med undersøkelsen er å øke kunnskapen om dette.

Vår undersøkelse går inn som et ledd i en verdensomfattende fruktbarhetsundersøkelse, som blir gjennomført i samarbeid med FN og andre internasjonale organer. Undersøkelser er allerede foretatt i land som Danmark, Stor-

britannia, Belgia, Jugoslavia, Bulgaria og USA, og er under forberedelse i en rekke andre land.

Intervjuet vil omfatte spørsmål om utdanning og yrke, planer om og muligheter for å få barn, eller ikke å få barn, om svangerskap og fødsler, om ulike former for prevensjon m.v.

Vi vil gjøre oppmerksom på at det er frivillig om De vil delta i undersøkelsen og at det også er anledning til å unnlate å svare på spørsmål underveis. Vi vil imidlertid heller ikke unnlate å nevne at det betyr svært meget at De er villig til å delta. Vi kan med vår tilfeldige utvalgsmetode ikke erstatte Dem med en annen.

Alle i Statistisk Sentralbyrå, medregnet våre intervjuere, har taushetsplikt under straffeansvar. Alle opplysninger De gir blir behandlet strengt fortrolig og vil bare bli brukt til statistiske formål. Verken Deres navn eller adresse vil bli påført spørreskjemaet.

Vår intervjuer vil ta kontakt med Dem så snart som mulig for å avtale et tidspunkt for intervjuet.

Statistisk Sentralbyrå håper at De vil ta imot vår intervjuer og hjelpe oss med denne viktige undersøkelsen.

Odd Aukrust

Odd Aukrust